

169121

**YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE
DEĞERLERİN KORUNMASINA YÖNELİK
OLUŞUMLARA İLİŞKİN MODELLEME
DENEMESİ**

Dokuz Eylül Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

168121

Vahyettin AKYOL

Aralık, 2004

İZMİR

Yüksek Lisans Tezi Sınav Sonuç Formu

Vahyettin AKYOL, tarafından **Prof. Dr. Eti Akyüz LEVİ** yönetiminde hazırlanan “ **YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN KORUNMASINA YÖNELİK OLUŞUMLARA İLİŞKİN MODELLEME DENEMESİ** ” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Eti Akyüz LEVİ

Yönetici

Prof. Dr. Emel GÖKSU

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Akın ERSOY

Jüri Üyesi

Prof.Dr. Cahit HELVACI

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

“Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi ” isimli tezimde;

Çalışmamın temelini oluşturmada, gelişim sürecine katılmada, bilgi, düşünce ve desteğini hiç esirgemeyen tez danışmanım, Sayın Prof. Dr. Eti Akyüz LEVİ’ye,

Tez konusu seçimimde bana fikir hocalığı yapan Sayın Öğr. Gör. Yüksel ÜSTÜNGEL’e,

Yüksek lisans eğitimim boyunca beni yüreklendiren, teşvik eden, İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Şube Müdürü Sayın Işık ÇELİKOĞLU’na,

Çalışmalarında yardımcı olan ulusal tüm yerel yöneticilere,

Anlayışına ve desteğine her zaman ihtiyaç duyduğum, harika insan, eşim İlknursev AKYOL’a,

Ve aramıza yeni katılan biricik kızım Kardelen’e,

Teşekkür ederim.

Vahyettin AKYOL

Aralık 2004

ÖZET

Avrupa’da yerel yönetimler tarihi çevre ve değerlerin korunmasında etkin ve yetkin rol oynarlar. Türkiye’de de bu gerçek her geçen gün daha da önem kazanmakta ve yerel yönetimler korumacılıkta rol oynamaktadır. İlk zamanlarda söylemi var olan fakat bilgi ve bilinç yoksulluğunda olan ve bu zamana kadar ihmal edilen korumacılık anlayışı; yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, akademik kuruluşlar ve merkezi hükümetin bir arada olduğu bu model ile rehber bir kaynak olmayı amaçlamaktadır.

Tezin **ilk bölümünde**, tez konusunun tanımı yapılarak, modelin amaçları ve kapsamı vurgulanmaktadır. Model oluşumu sırasında, nasıl bir çalışma yöntemi uygulandığı üzerinde durulmaktadır. Çalışmalar sırasında, ilgili literatür araştırmalarının yoksulluğu üzerinde durularak değerlendirmeler yapılmaktadır.

İkinci bölümde, tarihsel süreç içerisinde, ulusal ve uluslararası alanlarda korumacılığın ortaya çıkışı, gelişim ve değişim süreçleri ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir. Uluslararası alanda, korumacılık anlayışında, kurumsal anlamda yapılan organizasyonlar, tüzük ve yönetmelikler değerlendirilerek, koruma uygulaması örnekleri verilmektedir.

Türkiye’de korumacılık anlayışı, Cumhuriyet öncesi ve sonrası tarihi çevre ve değerlerin korunmasında tutum ve düzenlemelere değinilerek, koruma uygulaması örnekleri verilmektedir.

Tezin **üçüncü bölümünde**, Türkiye’de bulunan tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik kurulan sivil toplum örgütlerinin kuruluş amaçları, tüzük ve yönetmelikleri değerlendirilerek önemleri üzerinde durulmaktadır.

Dördüncü bölümde, Türkiye’de bulunan yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve değerlerin korunması amacıyla kurulan, birimler ve kuruluşların, kuruluş amaçları, görev ve yetkilerine yer verilerek yaptıkları koruma uygulaması örnekleri değerlendirilmektedir.

Çalışmanın **son bölümünde** ise, yerel yönetimler bünyesinde tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik **model tasarısı** oluşturulmuştur. Model tasarısı oluşturulurken, modelin görevleri, işleyişi hakkında yönetmelik tasarısı halinde sunulmuştur. Modelde ayrıca akademik kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri de yer alarak, gerekliliği, önemi ve katılım şekilleri vurgulanmıştır. Finansman kaynaklarının modelde çözümleri değerlendirilerek, yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik oluşumlara ilişkin tasarısı oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Model, Yerel Yönetim, Tarihi Çevre, Korumacılık, Tüzük, Yönetmelik, Sivil Toplum Örgütü, Finansman

ABSTRACT

In Europe, local municipalities play an active and authorized role on the conservation of historical environment and values. This reality gains more importance day by day in Turkey also and local municipalities begin to play role on conservation. This thesis joining local municipalities, non-governmental organizations, academic institutions and central government aims to be a guide source to the conservation understanding which was neglected till now although it had a discourse in the beginning but had been lacking in knowledge and consciousness.

In the first section of thesis, subject of thesis is defined and concept and objectives of the model are emphasized. The method used for the constitution of the model is explained. Related literature researches' poverty is pointed at and evaluated.

In the second section, the appearance of conservation on national and international fields and its development and alteration within historical process are considered and evaluated one by one. Conservation understanding in international field, institutional organizations, statues and regulations are evaluated and conservation practice examples are given.

Conservation understanding in Turkey, attitudes and arrangements for conservation of historical environment and values before and after The Republic are included and conservation practice examples are given.

In the third section of thesis, establishment objectives, statutes and regulations of the non-governmental organizations founded for the conservation of historical environment and values in Turkey are evaluated and their importance is emphasized.

In the fourth section, the associations and divisions constituted among local municipalities in order to conserve historical environment and values, their objectives, duties and warranties are considered and some examples of conservation projects applied by those associations and divisions are given.

In the last section of thesis, a model proposal is constituted among local municipalities for the conservation of historical environment and values. The duties and organization of the model is also proposed in the form of regulations. Academic institutions and non-governmental organizations are also involved in the model proposal and their importance and forms of participation are emphasized. Financing sources are evaluated and the model proposal are constituted for the possible formations to be constructed among local municipalities for the conservation of historical environment and values.

Key Words: Model, Local Municipality, Historic Environment, Conservation, Charter, Regulation, Non-governmental Organization, Finance

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Teşekkür	i
Özet.....	ii
Abstract	iv
İçindekiler	vi
Çizim Listesi.....	x
Şekil Listesi	xi
Tablo Listesi	xii
Resim Listesi	xiii
Sunuş	xv

Bölüm Bir

GİRİŞ

1.1 Tez Konusunun Tanımı	1
1.2 Tezin Amaç ve kapsamı	2
1.3 Tezin Çalışma Yöntemi	3
1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri	5

Bölüm İki

TARİHSEL SÜREÇTE KORUMA OLGUSU

2.1 Dünyada Korumacılık Anlayışı	6
2.1.1 Korumacılığın Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Değişim Süreci	7
2.1.2 Kurumsal Anlamda Yapılan Organizasyonlar, Başlıca Tüzük ve Yönetmelikler.....	9
2.2 Türkiye’de Korumacılık Anlayışı	13
2.2.1 Türkiye’de Korumacılık Olgusunun Tarihsel Gelişimi	13
2.2.2 Planlamanın Korumacılıkta Yeri ve Önemi	19

Bölüm Üç

TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN KORUNMASINA YÖNELİK KURULAN ÖRGÜTLER

3.1 Tarihi Kentler Birliği	20
3.2 Sivil Toplum Örgütleri	29
3.2.1 ÇEKÜL	29
3.2.2 TAÇ Vakfı.....	30
3.2.3 Tarih Vakfı.....	31
3.2.4 Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.....	32

Bölüm Dört

YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN

KORUNMASI İLE İLGİLİ BAZI BİRİMLER VE ÇALIŞMALARINDAN

ÖRNEKLER

4.1 Ulusal Örnekler	34
4.1.1 İzmir Büyükşehir Belediyesi	35
4.1.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi	39
4.1.3 Kadıköy Belediyesi	44
4.1.4 Ankara Büyükşehir Belediyesi	45
4.1.5 Altındağ Belediyesi	47
4.1.6 Antalya Büyükşehir Belediyesi	50
4.1.7 Bursa Büyükşehir Belediyesi	56
4.1.8 Edirne Belediyesi	60
4.1.9 Konya Büyükşehir Belediyesi	60
4.1.10 Koruma Uygulaması Örnekleri	62
4.1.10.1 Cumalıkızık Koruma-Yaşatma Projesi	63
4.1.10.2 Agora ve Çevresi Koruma - Geliştirme ve Yaşatma Projesi	67
4.1.10.3 Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Planı ve Düzenlemesi	78
4.2 Evrensel Örnekler	83
4.2.1 Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği (European Association Historic Towns & Regions)	84
4.2.2 Kültürel Varlıkları Koruma ve Restorasyon Çalışmaları Uluslararası Merkezi (ICCROM)	95
4.2.3. Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi (ICOMOS)	100
4.2.4 Koruma Uygulaması Örnekleri	107
4.2.4.1 Pakistan – Baltit Kalesi	109
4.2.4.2 Selanik – Ladadika Örneği	114
4.2.4.3 Almanya – Berlin-Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi	120

Bölüm Beş
YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN
KORUNMASINA YÖNELİK MODEL TASARISI

5.1 Araştırmaların Değerlendirilmesi.....	128
5.1.1 Mevcut Pratiklerin Yasal Yönden Değerlendirilmesi.....	128
5.1.2 Mevcut Pratiklerin Kurumsal Yönden Değerlendirilmesi.....	131
5.1.3 Koruma Uygulaması Örneklerinin Değerlendirilmesi.....	132
5.2 Modelin Görev ve İşleyişi Hakkında Yönetmelik	134
5.3 Akademik ve Sivil Toplum Örgütlerinin Önemi ve Modele Katılım Şekli	160
5.4 Modelin Finansal Kaynaklarının Çözümü	161
5.5 Sonuç.....	162
 Kaynaklar	 166
Ekler	173

ÇİZİM LİSTESİ

	Sayfa
Çizim 4.1 Antalya Anakent Yapısal Planı.....	51
Çizim 4.2 Antalya Koruma Amaçlı İmar Planı.....	52
Çizim 4.3 Konya Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı İmar Planı	62
Çizim 4.4 Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Plan ve Düzenleme Projesi	81
Çizim 4.5 Kreuzberg Kent Merkezi Vaziyet Planı	120
Çizim 4.6 Kreuzberg Kent Merkezi Koruma Amaçlı Planı	120

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 5.1 Belediyelerde Müdürlüğün Organizasyon Şeması	138
Şekil 5.2 Büyükşehir Belediyelerinde Müdürlüğün Organizasyon Şeması	139
Şekil 5.3 Müdürlük Organizasyon Şeması.....	144

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1 Türkiye Tarihi Kentler Birliğine Üye Belediyeler	23
Tablo 4.1 Agora ve Çevresi Koruma Bölgeleri Sit Alanlarının Dağılımı	74
Tablo 4.2 Agora ve Çevresinde Yer Alan Yapıların Yoğunluk Dağılımı	74
Tablo 4.3 Yapı Kullanımlarının Katlara Göre Sayısal Dağılımı	75

RESİM LİSTESİ

	Sayfa
Resim 4.1 1930 Yıllarında İtfaiye Binası	36
Resim 4.2 İtfaiye Binası Restorasyon Sonrası Görünümü	37
Resim 4.3 Mithatpaşa Caddesi Bakımlı Cepheler Görünüşü	37
Resim 4.4 Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı	39
Resim 4.5 Hamamönü Belediye Evi Restorasyon Aşaması	48
Resim 4.6 Hamamönü Belediye Evi Restorasyon Aşaması	49
Resim 4.7 Antalya Kaleiçi Sokak Çalışması	50
Resim 4.8 Kale İçi Görünüm	53
Resim 4.9 Özgün Antalya Evi Avlu Perspektifi	54
Resim 4.10 Özgün Antalya Evi Planı	55
Resim 4.11 Özgün Antalya Evi Avlu Perspektifi	55
Resim 4.12 Bursa Kale Sokak Restorasyonu	57
Resim 4.13 Bursa Kale Sokak Restorasyonu	58
Resim 4.14 Bursa Kale Sokak Restorasyonu	59
Resim 4.15 Eski Elektrik Fabrikası Restorasyon Önerisi	60
Resim 4.16 Cumalıkızık Restorasyon Öncesi Görünümü	65
Resim 4.17 Cumalıkızık Restorasyon Sonrası Görünümü	65
Resim 4.18 Cumalıkızık'tan Görünüm	66
Resim 4.19 Cumalıkızık Sokak Dokusu	66
Resim 4.20 Konak Bölgesi Sit Alanları Hava Fotoğrafı	68
Resim 4.21 İç Agora Anastolizisi	70
Resim 4.22 Agora ve Çevresi Koruma-Geliştirme ve Yaşatma Projesi	71
Resim 4.23 Agora ve Çevresi Panoramik Görüntüsü	71
Resim 4.24 Agora ve Çevresi Koruma-Geliştirme ve Yaşatma Projesi	72
Resim 4.25 Agora ve Çevresi Koruma-Geliştirme ve Yaşatma Projesi	73

Resim 4.26 Hacıbayram Koruma Planı	79
Resim 4.27 Hacıbayram Çevresi Restorasyon Öncesi Görünümü	80
Resim 4.28 Hacıbayram Çevresi Restorasyon Sonrası Görünümü	80
Resim 4.29 Baltit Kalesi Restorasyon Öncesi Görünümü	109
Resim 4.30 Baltit Kalesi Restorasyon Sonrası Görünümü	109
Resim 4.31 Baltit Kalesi Restorasyon Öncesi Görünümü	109
Resim 4.32 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Batı Cephesi	110
Resim 4.33 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Doğu Cephesi	110
Resim 4.34 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Kuzey Cephesi	111
Resim 4.35 Baltit Kalesi Batı Cephesi Müze Bölümü	112
Resim 4.36 Baltit Kalesi Müze Bölümü İç Görünümü	112
Resim 4.37 Baltit Kalesi Müze Bölümü İç Görünümü	113
Resim 4.38 Selanik-Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası	114
Resim 4.39 Selanik-Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası	115
Resim 4.40 Selanik-Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası	118
Resim 4.41 Almanya – Berlin- Kreuzberg Yenileme Bölgesi	120
Resim 4.42 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Öncesi	121
Resim 4.43 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Sonrası	122
Resim 4.44 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Öncesi	123
Resim 4.45 Kreuzberg Zafer Parkı	124

SUNUŞ

Yerel yönetimlerin varoluş sürecini toplum açısından bir amaç olarak değil, bir araç olarak kabul etmek gerekir. Yerel yönetimler sosyolojik bir etkinlik olup, topluma hizmette bir araçtır.

Yerel yönetimlerin ortaya çıkışları, ülkenin yönetim yapısı içindeki yerlerini alışları da siyasal ve ekonomik nedenlerden ötürüdür. Siyasal neden; özgürlükçü demokrasilerin temelinde yerel özgürlüklerin yer alması gerektiği yolundaki inançtır. Toplumun kendi kendini yönetmesi ilkesidir. Ekonomik neden ise; sınırlı kaynakların optimum etkinlikte kullanılabilmesinin koşullarından biri olan arzın tüketici tercihlerine uydurulması gereğidir.

Bir ülkede toplum yönetimi örgütlenirken, ülkede yürütülen idari faaliyette asgari bir homojenlik sağlanması, ülkenin değişik coğrafi alanlarının özgün özelemlerinin ve farklılıklarının yönetime yansması gerekir. Yönetim faaliyetlerinde birlik ve homojenlik sağlanması gereksinimine merkezden yönetim, halkın yerel gereksinimlerini karşılama, isteklerini seslendirme, karar alma sürecine katılma gibi istemlerine de yerinden yönetim cevap verir. Bu istemleri gerçekleştirecek olan yerel yönetimin üç anlamı içerdiği söylenebilir. Bunlardan birincisi yerel yönetimin kendini yöneten topluluk olması diğer bir deyişle özerk olması, ikincisi yerel nitelikli gereksinimleri karşılayan bir örgüt olması, üçüncüsü ise merkezi hükümetin bir alt birimini oluşturmasıdır.

Gerek ekonomik, gerekse de siyasal olgunun içerisinde olan tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasına yönelik eylemler bu bakımdan çok önemlidir. Güçlü ve ilkeli bir yerel yönetimde bireysel ve siyasal erklerin yönetime katılması, ekonominin ve hukukun birleşmesi ile yoğrulan bir modelin evrensel bir anlam kazanacağı kesindir.

Bu modelin oluşmasında yerel yönetimler, yurtdışındaki yerel yönetimlerde olduğu gibi, öncü olmak zorundadır. Bu nedenle ülkemizin kültür varlıklarının korunmasında yerel yönetimlerin her alanda ve her ölçekte katkıda bulunması gerekir. Birçok ülkede kültürel ve doğal değerler iç içe bir bütünlük gösterirler. Bu nedenle birçok bilim ve kültür adamı; kültürel mirasla birlikte doğal değerleri de korumayı amaçlarlar. Kültürel kimlik açısından kentlerdeki tekil binaların, sitlerin korunması yeterli değildir. Binaların, sokakların, dokuların, tarihi çevrede yaşayan insanların korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Kent planları yapılırken, bu birikimi yok etmeyecek, kentin kültürel kimliğini yitirmeyeceği bir şekilde ele alınması gerekir. Planlama aşamalarında kentteki tarihi kültürel varlıkların bir bölümünün, örneğinin korunması anlayışı büyük bir yanılgıdır. Bu yönüyle ele alındığında gerek planlama, gerekse de uygulamada yerel yönetimlere çok önemli sorumluluklar ve görevler düşmektedir.

Kentlerin tarihsel kimliklerinin korunmasında ve geliştirilmesinde plan disiplini ve düşüncesine titizlikle bağlılık gösterilmelidir. Her türlü imar planlaması ve bunun yasal çerçevesini çizen imar mevzuatı koruma ile gelişmeyi çizen bir farklılık olarak değil, bir bütünleştirici olarak ele alınmalıdır. Yasal dayanaklar korumacılığı ön planda tutan yerel yönetimlere çözümde engel olmamalıdır. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, yerel yönetimler bu konularda daha da güçlendirilmeli, merkeziyetçilikten yerel anlayışa geçilmelidir.

1.1 Tez Konusunun Tanımı

“Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi” başlıklı tez çalışmasında güç birliği olarak ortaya çıkacak bir modelin oluşumu tanımlanmaktadır.

Türkiye’de tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında yerel yönetimlerin önemini etkin ve yetkin kılma gerekliliği her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, açık hava müzesi konumundaki ülkemizde, korumacılığın bu zamana kadar merkezden yapılmış olması, her geçen gün bu değerlerin yitirildiğinin açık bir kanıtıdır. Söylemi var olan fakat bilinç ve bilgi yoksulluğu duvarına çarpan birçok öğreti gibi, tarihi çevre ve değerlerin korunmasının merkezden yönetilmesine karşı çıkarak, bunun bir kamu ortak mirası olduğu vurgulanmalıdır. Ve bu miras, kendisiyle yaşayan toplumdur.

Gerek siyasi, gerekse de ekonomik yönden yerel anlayışa geçilmesi ilkesinden yola çıkarak, korumacılığın da yeri yerel yönetimler bünyesinde olmalıdır. Mevcut sistemde bilinçli bir şekilde tarihi ve kültür değerlerimiz gerek ekonomik, gerekse de rant kaygılarıyla merkezîyetçi kararlardan yola çıkarak yok olup gitmektedir. Buna dur diyecek, mevcut sistemin aksaklıklarını ve yanlışlarını gösterecek, yetkiyi yerel topluma verecek bir ortak payda olarak görünen yerel yönetimlerdir.

Yerel yönetimler geniş halk kitleleriyle doğrudan temas eden birimler olduğu için, onların davranış ve yaklaşımları halkın davranış ve yaklaşımlarına en kolay ve doğrudan etki edebilecek durumdadır. Hem merkezi yönetim, hem de toplum ile bir köprü vazifesi görecek olan, daha güçlü bir yerel yönetim anlayışı, sivil toplum örgütlerinin, akademik kuruluşların ve finansman kaynağı olan iş adamlarının birleşmesi ile oluşacak bir kurum ile korumacılık anlayışının daha başarılı olacağı yadsınmaz bir gerçektir.

1.2 Tezin Amaç ve Kapsamı

Yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasında daha etkin ve yetkin bir model oluşturarak bilinçli bir korumacılık anlayışına sahip olmak, mevcut sistemin aksaklıklarını vurgulayıp kalıcı çözümler üretmektir. Oluşturulacak bu modelle yerel yönetimlerin önderliğinde **merkezi yönetim, sivil toplum örgütleri akademik kuruluşlar ve finansman desteği** ile güçlü bir model oluşturarak, tarihi çevre ve değerlerin korunmasında geçmiş için bir gelecek oluşturmak amaçlanmaktadır.

Bu model Türkiye’de bulunan tüm yerel yönetimlerin, tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında daha aktif rol almasını sağlamak için, nasıl bir yöntem içermesi gerekliliğini kapsamaktadır.

“Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi” isimli tez çalışmasının **kapsamı** dört aşamada özetlenmektedir.

- **Tarihsel Süreçte Koruma Olgusu:** Dünyada ve ülkemizde korumacılığın ortaya çıkışı, gelişimi ve değişim süreci incelenmektedir. Ulusal ve uluslararası kurumsal anlamda yapılan organizasyonlar; bu organizasyonların evrensel kültür mirasına katkıları değerlendirilmektedir. Avrupa kültür miraslarının korunmasında uygulanan

yasa, tüzük ve yönetmelikler incelenerek, bu alanda yapılan örnek uygulamalar değerlendirilmektedir.

- **Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Kurulan Türkiye’deki Sivil Toplum Örgütleri:** “Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi” isimli tezde Türkiye’de kurulan bazı sivil toplum örgütlerinin amaçları, hedefleri incelenmektedir. Ayrıca örgütlerin yapısı, yerel yönetimler ile olan ilişkileri değerlendirilmektedir. Bu örgütlerden bazıları olan Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL Vakfı, TAÇ Vakfı v.s. iç yapıları incelenerek model kapsamında irdelenmektedir.

- **Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunması İle İlgili Bazı Birim ve Kuruluşlar:** Türkiye’de bünyesinde model konusu ile ilgili birim ve kuruluş bulunduran yerel yönetimlerin ilkeleri ve hedefleri incelenmektedir. Oluşturdukları organizasyonların yönetmelikleri, görevleri, yetkileri, sorumlulukları değerlendirilmektedir. Korumacılık alanında yaptıkları örnek uygulamalar karşılaştırılmaktadır. Evrensel olarak kurulan ICCROM, ICOMOS, World Monument Found gibi kuruluşların yapıları incelenerek değerlendirmeler yapılmaktadır.

- **Model Önerisi:** Yapılan tüm inceleme ve araştırmaların sonunda ortaya çıkan “Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi” isimli modelin tanımı ve tasarım ilkeleri belirtilmektedir. Modelin organizasyonu, görevi, yetkileri sorumlulukları, görev ve hizmetlerin icrasını, akademik ve sivil toplum örgütlerinin modele katılım şekli ve finansal kaynaklarının çözümleri belirtilmektedir.

1.3 Tezin Çalışma Yöntemi

“Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi” isimli tezde çalışma yöntemi olarak ;

- Dünyada ve ülkemizde korumacılık anlayışının tarihsel süreç içerisinde gelişimi incelenmiştir.
- Ülkemizde, Batılılaşma ve Cumhuriyet döneminde, yerel yönetimlerin korumacılık alanlarında yaptığı çalışmalar araştırılmıştır.
- Tarihi  evre ve değerlerin korunmasında oluşturulan birlik ve kuruluşların yönetmelikleri incelenmiştir.
- Yerel yönetimlerde tarihi  evre ve değerlerin korunmasına yönelik oluşturulan birlik ve kuruluşların yönetmeliklerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.
- Yurt dışında tarihi  evre ve değerlerin korunmasına yönelik oluşturulan birlik ve kuruluşların yönetmeliklerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.
- Ülkemizde ve yurt dışında korumacılık ile ilgili ilke kararları ve tüzükler incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır.
- Mevcut tüzük ve yönetmeliklerde korumacılık alanlarında yaşanan aksaklıkların saptanıp oluşturulacak modelde çözüme kavuşturulması yöntem olarak saptanmıştır.
- Yerel yönetimlerde tarihi  evre ve değerlerin korunmasına yönelik oluşumlara ilişkin modelin tasarım ilkelerinin belirlenmesi, organizasyonu, yetki ve sorumlulukları oluşturulmuştur.
- Model oluşumunda akademik ve sivil toplumlarının katkısı ve önemi vurgulanmaktadır.
- Model oluşumunda finansal kaynakların çözümü ile ilgili programlar oluşturulmuştur.

1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri

Yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik ulusal kaynaklar incelendiğinde korumacılık alanında yaygın bir literatür bulunmamaktadır. Bu kaynaklardan bazıları olan *İzmir'de Belediye*, *Mecelle*, *Zorunlu Çoğulluk* gibi kitapların dışında, yerel yönetimlerin tarihi çevre ve değerlerin korunmasındaki rolü hakkında kaynaklar yetersizdir.

İzmir'de Belediye adlı kitapta özellikle Tanzimat sonrası önem kazanan yerel yönetimlerin, İzmir'deki organizasyonuna değinilmekte, tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında edinilen çaba ve çalışmalara yer verilmektedir. İzmir'in bir liman kenti olarak ekonomik ve sosyal yönleri ele alınıp, yerel yönetimi hakkında bilgiler verilmektedir.

Mecelle adlı kitap ülkemizin kültür mirasının korunmasında baş yapıt olarak adlandırılmaktadır. Günümüz kültür ve tabiat varlıklarının korunması hakkındaki kanunlara ışık tutmaktadır. Korumacılığın hukuki yaptırımları ile ilgili tüzük ve yönetmelikleri içermektedir.

Zorunlu Çoğulluk Aykut Köksal'ın yirmi yıl boyunca yazdığı makale ve değerlendirmelerini içermektedir. Kitap dört bölümden oluşmaktadır. Günümüz, modernizm dönemi, postmodernizm dönemlerinde mimarlık ve sanat tarihi ekonomik, sosyal boyutlarıyla incelenip yerel yönetimlerin rolleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Tez çalışmasında literatür araştırmasının yanı sıra, model oluşum aşamasında, yerel yönetimlerin ilgili birim ve kuruluşları ile bağlantı kurularak, görüşmeler yapılarak konuya ilişkin dokümanlar sağlanmıştır. Kaynak sıkıntısı bu modelin gerekliliğini daha da zorunlu kılmaktadır.

BÖLÜM İKİ

TARİHSEL SÜREÇTE

KORUMA OLGUSU

2.1 Dünyada Korumacılık Anlayışı

Evrensel miras olan tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması, bilimsel olarak korumacılıkta çok önemli yer tutmaktadır. Bu önemi vurguladıktan sonra korumacılığın tanımlarını yapacak olursak; *“Koruma, her türlü sanat yapıtında yıpratmanın durdurulmasından onarımına dek uzanan etkinliklerin tümüdür. Amacı yapının ve yapıyı yaşatan tarihi çevrenin özgün niteliklerini yitirmeksizin gelecek kuşaklara aktarmaktır”*(Sözen&Tanyeli, 1986, s.137). *“Koruma, tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürürebilmeleri için gerekli önlemleri almaktır”*(Hasol,1990, s.313). Bu tanımları birleştirerek korumanın tanımını yapacak olursak; tarihi değer veya sanat değeri taşıyan kültür varlıklarının ve bunların oluşturduğu tarihi çevrelerin özgün niteliklerini kaybettirmeden gelecek kuşaklara aktarmak için yapılması gereken her türlü tedbir ve müdahalelerdir.

Toplular kültür varlıklarını korumak, gelecek nesillere aktarmak için birçok yasal ve örgütsel düzenlemelere gitmiştir. Özellikle sıcak savaşlar döneminde hedef haline gelen bu tür yapılar, politik ve jeopolitik konumlarından dolayı hep yıkılmış, yakılmış veya kullanılamaz hale getirilmiştir.

Tarihi çevre ve değerler, toplumların geçmişleri için bir bağ olmasının yanı sıra sahip oldukları yaşantılarının, değer yargılarının, mimari miraslarının, korunmasında da etkindir.

2.1.1 Korumacılığın Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Değişim Süreci

Birçok kazıda ortaya çıkan ya da günümüzde hala ayakta duran antik yapılar incelendiğinde, zaman içerisinde ek ve onarımlarla günümüze kadar yenilenerek yaşatıldığı görülmektedir. Özgün haliyle günümüze kadar ulaşabilen çok az anıt vardır.

Geçmişte çoğunlukla yapının işlevsel değeri, sürekli bakımının yapılması ve yaşamını sürdürmesi için bir araçtı. Korumanın amacı, yapıyı ayakta tutmak, yıkılan kısımlarını yeniden yaparak biçimsel bütünlüğünü korumak, değişen isteklere göre yeni eklerle işlevliğini sağlamak iken, bugün anıtlar ve tarihi çevre belirli bir dönemin kentsel ve mimari düzenini, yapım tekniklerini, sosyal yaşamını açıklayan bir belge olarak da değerlendirilmektedir. Tarihi anıt ve çevrelerin yaşaması rastlantılara bırakılmamakta, ulusal ve evrensel kültürün bir bileşeni, uygarlık belgesi olarak korunmaları amaçlanmaktadır.

Korumacılık fikrinin ortaya atıldığı dönemden önceki yapılar incelendiğinde, koruma mevzuatının geliştiği 19. yüzyıldan önce, farklı devirlerde, ülkelerin kültürel, sosyal ve ekonomik yapıları ile ilişkili, günümüzdeki koruma anlayışından farklı olarak, çeşitli koruma tedbirleri aldıkları görülmektedir. Ancak, sistemli bir eski eser hukukundan ve korumacılığın bahsedilemez. Roma'dan itibaren yeni çağların başlangıcına kadar insanlar, eski eserleri estetik ya da dini yönleri ile tanımış ve korumuşlardır. *“Eski eser hukukunun temelleri Roma’da atılmıştır. Estetik ölçüleri çok olan Romalı’lar, estetik ve dini amaçlarla koydukları kurallarla, pek çoğunun günümüze kadar korunmasını sağlamışlardır”*(Mumcu, 1982, s.54).

Roma’yı takip eden Ortaçağ, anıtlar açısından olumsuz bir devirdir. Pagan diye adlandırılan kendi düzenleri dışındaki her inancı, her şekli ile ret eden Hristiyanlığın yayılma devrinde, çeşitli inançların simgesi olan her şeyin ortadan kalkmasına uğraşmış, ölçüsüz değerler olarak görülen sanat eserleri ve tarihi anıtlar yok edilmiştir (Erder, 1971, s.92).

Eski eserlerin bu şekilde kıyımına uğraması toplum içinde bulunan birçok aydın insanın tepkisini çekmiştir. Bunlardan biri de Cola, di Rienzo'dır. 14.yüzyıl ortalarında anıtların korunması yolunda birçok baskılara rağmen çaba sarf ederek tarihi anıtların iyi bir şekilde tanımlamasını yapmış, toplumu korumacılık anlayışı bakımından bilinçlendirmiştir. Ayrıca Petrark Roma'yı ziyareti sırasında insanların tarihi eserlerine karşı ilgisizlikleri ve tahriplerini şiddetle kınayan biri olarak ortaya çıkmıştır. *“Eski Roma'yı tükenmez bir taş ocağı kaynağı olarak kullanan şehirlerle, 16. yüzyıl ortalarında, yeniden yapmak üzere eski eserlerin bile bile yıkıldığı bir devirde kendinden önce yapılanları kurtarmayı vazife edinen Alberti'nin tutumu çarpıcıdır”* (Erder,1971, s.82). Korumacılık anlamında bu isimler öncü kişiler olarak adlandırılırlar.

16. yüzyılda aydınların halkı bilinçlendirmelerinin yanı sıra Papaları da ikna edip korumacılığa dini bir anlayış getirmişlerdir. Papalar yayınladıkları emirnamelerle sanat değeri taşıyan birçok tarihi eser ve kültür varlığının Roma'nın olduğunu ve bunların onarılmasının, korunmasının gerektiğini vurgulamışlardır. 17. yüzyılda İsveç, Danimarka gibi ülkelerin de, kral iradeleri ile tarihi eserlerin korunması için kanunlar çıkardıkları görülmektedir (Mumcu, 1969, s. 3).

Koruma fikri ve bununla birlikte eski eser hukuku batıda doğmuştur. Avrupa ülkelerinde, özellikle anıtsal nitelik taşıyan eski eserlerin korunması için ilk tedbirler, 18. yüzyıl içinde alınmaya başlanmış ve bu konuda ön çalışmalar yapacak kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Bu dönem, eski eserlerin korunması sorununun bilinçli bir şekilde ilk kez ortaya atıldığı bir devre olarak tanımlanır (Akçura, 1973, s.13).

Bilimsel arkeoloji ve sanat tarihi çalışmalarının başladığı 18. yüzyılda, Helen ve Roma eserlerine gösterilen ilginin yoğunlaştığı ve Avrupalı prenslerin tarihi eserlerin korunması için tedbirler almaya başladıkları görülmektedir.

Bu olumlu çabalar devam ederken, 1789'daki Fransız İhtilali koruma olgusunu olumsuz etkilemiştir. 1792'de çıkarılan bir kararla, despotları, feodal idareyi, aristokrasiyi hatırlatan her türlü yapının ve eserin ortadan kaldırılmasına çalışılır.

Birçok tarihi yapı ve eserler yıkılıp yok edilmiştir. Kısa bir süre sonra bu yıkımlara karşı tepkiler oluşmaya başlar. “Guerre aux Demolisseurs(Yıkıcılarla Savaş)”adlı eseriyle Victor Hugo, tarihi eserlerin ve anıtların korunması için açılan savaşa katılmıştır (Ahunbay, 1999).

2.1.2. Kurumsal Anlamda Yapılan Organizasyonlar, Başka Tüzük ve Yönetmelikler

Fransız İhtilali sonrası tarihi yapıları yıkanlara karşı oluşan tepki, kapsamlı ve sistemli koruma çalışmalarının başlamasına neden olmuştur. Bu tepkinin sonucunda Fransa’da 18. yüzyılın sonunda Commission des Monuments adlı bir koruma kurulu oluşturulmuştur. *“1830 tarihinde Fransız İçişleri Bakanlığı bütçesine anıtların korunması için bir ödenek konulmuştur. Mali yardımın verdiği güçle bu konu Fransa’da Viollet le Duc’un liderliğini yaptığı bir disiplin oluşmuştur”* (Ülgen, 1943, s.14).

Viollet le Duc’un orjinini arama esasına bağlı ve verdiği örnekler, Avrupa’da bu konudaki çalışmaları en fazla etkileyen olaylardan biridir. Fransa’daki bu gelişmeleri İngiltere takip eder. İtalya’nın sürekli çalışmalarıyla anıtların onarımı ve tarihi çevreyi koruma meselesi, teknik bir konu olarak geliştiği gibi, oldukça geniş bir kitleyi ilgilendiren ve üzerinde önemle durulan bir mesele olur. Burada ülkeler arasındaki tutum değişiklikleri de çarpıcıdır. Örneğin Fransızlar sadece Fransa’da değil, İtalya’daki eserleri de onarmışlardır. Roma’da Vesta Tapınağı, Titus Zafer Taka ile Caracalla Zafer Taka buna örnektir. Valedier’in 1821’de yaptığı Titus Zafer Taka’ındaki onarım hala en iyi restorasyon örneği sayılır (Erder, 1971, s. 87).

Mevzuatta ve uygulamalarda göze çarpmamasına rağmen, geleneksel, tarihi ve estetik değerleri olan çevrelere ilgi, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uyanmıştır. Bu ilginin temelinde, sanayi devrimini izleyen hızlı şehirleşme sonunda, eski yerleşimlerin ortadan kalkmasına, yeni bir ölçü ve düzen hayranlığı içinde eskiyi reddeden planlama tutumlarına karşı tepki yatmaktadır.

Ortaçağ şehirlerinin zengin, artistik dokularının insancıl ölçülerinin, toplum yaşantısına katkısı söz konusu edilmeye ve bu dokuların korunması için tedbirler alınması istenmeye başlanmıştır.

19. yüzyıl içinde koruma çalışmalarındaki en önemli sorunlar olan tespit, tescil sınıflandırma işlemi, koruma amacıyla kamulaştırma, özel mülkiyetin sınırlandırılması gibi konularda temel ilkeler saptandı. Endüstri Devrimi'ne tepkilerle eski eserler onarılmaya başlandı. Daha çok Ortaçağ'ın feodal ve din kökenli yapıları onarıldı. Bu yapılar çevrelerinden kopuk olarak, tek başlarına ele alınmışlar ve korunmuşlardır.

Koruma faaliyetleri devam ederken, onarımları gerçekleştiren mimarlar da kendi aralarında toplanarak, restorasyonun boyutlarına açıklık getirmeye çalıştılar. Bu çabaların ilki 1904'de Madrid'de 6. Uluslararası Mimarlar Kongresinde gerçekleşmiştir. Alınan kararlar arasında **Mimari Anıtların Korunması ve Onarımı** başlığı altındaki ikinci bölüm incelendiğinde, tarihi çevrenin belli bir bölümüyle , taşınır ve doğal çevreyle, ilgilenildiği görülmektedir.

I. Dünya Savaşı'nın neden olduğu yıkımlar milli kültür kalıntılarına olan ilgiyi arttırmış ve iki dünya savaşı arasındaki sürede bilimsel onarım çalışmaları yapılarak tek eserlerin onarımında izlenecek yollar saptanmıştır. Eski eserlerin kentsel ve doğal çevreleriyle birlikte düşünülmesi gereği de bu ilkeler arasında yerini almıştır. 1930'larda Fransa, Polonya ve İtalya'da doğal, görsel ve tarihi değer taşıyan yapı gruplarının ve sitlerin korunması yolunda ilk kanunlar çıkarıldı. Bu çevreleri saptamak, belgelemek ve koruma işlerini yönetmekle yükümlü komisyonlar kuruldu (Akçura, 1973, s.13).

Koruma konusunda uluslararası ikinci adım, 21-30 Ekim 1931 tarihleri arasında yapılan Atina Konferansı'dır. Konferansta alınan kararlar, Avrupa dünyasının bu konuda bilinçlendiğini göstermektedir.

1931 yılında İtalya'da Eski Eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu, ulusal bir problem olarak kabul edilen anıtların restorasyonu konusunda, hakim olması gereken standartları tartışmak üzere bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda, restorasyonun ayrıntılarından önce, ne olduğu ve nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ve sonuçta anıtların korunması için belirlenen restorasyon kuralları (Carta Del Restaura) bir tüzük halinde açıklanmıştır (Kuban, 1962, s.150).

Carta Del Restauro'nun kararları kapsamında, özgün işleve yakın seçimler, anıtın çevresiyle korunması, en iyi restorasyonun en az müdahale ile gerçekleştirilebileceği anlayışı, eklerin açık olması gerekliliği, çalışmaların günlüklerle belgelenmesi yer almaktadır.

Koruma alanındaki diğer bir uluslararası adım da, 1933 yılında Atina'da yapılan **Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi**'nde alınan, koruma ile ilgili kararlardır. Bu anlaşmanın önemi; korumanın tek yapı boyutundan çok, kent ölçeğinde bazı öneri ve çözümler getirmesidir. Bu tutum bir anlamda, şehir imar planları ve şehir koruma amaçlı imar planı kavramının öncülüğünü yapmıştır. Tarihi yapıları tek yapı ölçeğinden çıkarıp, onların sokağı, yakın çevresi ve hatta şehir boyutundaki çevresiyle bir bütün olduğu kararlığını ortaya koymuştur. Böylece hep bir tarafı eksik olan korumacılık konusunda daha doğru bir yaklaşım içine girilmiştir.

II. Dünya Savaşı'nın sebep olduğu yoğun yıkımlar, savaş sonrası spekülâtörlerin şehirlerin ve şehir çevrelerinin görünümelerini değiştiren tutumları karşısında, çevre koruma anlayışında da daha genel ve kapsamlı tutumlara gidilmiştir. Kendi başlarına anıt olmayan fakat bir arada tarihi, geleneksel ve görsel değerler taşıyan kasabaların, kendilerine özgü karakterlerini yaratan tüm öğelerinin bir arada korunması gereği ortaya çıktı. Bu amaçla, hukuki ve idari tedbirler alınmaya başlandı.

Koruma konusu, zamanla daha karmaşık ve çeşitli problemleri beraberinde getirmeye başlamıştır. 1931 Atina Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirilmesi, günün şartlarına göre sınırlarının genişletilmesi gerekmektedir. Bu amaçla tarihi anıtlarla uğraşan mimar ve teknisyenlerin II. Uluslararası Kongresi 25-31 Mayıs 1964

tarihinde Venedik'te toplanmış ve ilkeleri günümüzde hala geçerli olan **Venedik Tüzüğü** (Venice Charter) hazırlanmıştır.

Korumacılık alanında hazırlanan tüzükler ve anlaşmalar arasında, ele alınışı ile en kapsamlı tüzük; 1964' te kabul edilen ve on altı maddeden oluşan “Venedik Tüzüğü”dür. Venedik Tüzüğü gerek taşınır, gerekse taşınmaz eserlerin restorasyonu sırasındaki müdahale sınırlarının belirlediği gibi, daha sonra ortaya atılan restorasyon kriterlerinin de temelini oluşturmaktadır. Bu tüzükte restorasyonun amacını, sınırlarını, izlenecek yöntemleri belirleyen ilke kararları bulunmaktadır.

Örneğin tüzüğün 3. maddesinde “anıtların korunması ve onarılmasındaki amaç onları hem tarihi bir belge, hem de bir sanat eseri olarak korumaktır,” şeklinde restorasyonun amacı, 9. maddede “faraziyenin başladığı yerde onarım durdurulmalıdır.” ifadesiyle sınırlanır. 16. maddede “bütün koruma, onarım ve kazı işlerinde her zaman çizim ve fotoğraflarla açıklık kazanmış çözümleyici ve eleştirci raporlar şeklinde kesin belgeler hazırlanmalıdır,” biçiminde izlenecek yöntemi ve belgelemenin önemini belirleyen ilkeler bulunmaktadır.

Tüzüğün diğer çarpıcı maddeleri bağlamında, korumanın çevreyi de içermesi, anıt ve öğelerinin mümkünse bulundukları yerde korunması, anıtın farklı devirlerinin saygı görmesi, öğren yerlerinde yalnızca anastolizise izin verilmektedir.

Avrupa Konseyi tarafından “Geçmişimiz İçin Bir Gelecek” sloganı ile başlatılan 1975 Avrupa Mimari Miras Yılı kampanyası çerçevesinde **Amsterdam Bildirgesi** yayımlanmıştır. Bu bildirgede tüm dünyadaki kültürel mirasın birbirlerinin bütünleyici parçası olduğu vurgulanmaktadır (Ahunbay, 1999, s.152).

Amsterdam Bildirgesi'nin başlıca kararları arasında, mimarlık ürünlerinin korunmasının, kent ve ülke planlamasının ana hedefi olduğu, yerel yetkililerin bu mirasın korunmasında, özel sorumluluk taşıdıkları, doku sağıklaştırmalarında bölgenin toplumsal kompozisyonunun olabildiğince korunması gerektiği, yasal ve yönetsel önlemlerin güçlendirilmesi ve etkin kılınması gerekliliği, restorasyon

uygulamaları ve bakım giderleri için yerel yönetimlere ve özel mülk sahiplerine parasal yardım sağlanması, mimarlık mirasının korunması için eğitim programları gerçekleştirilmesi yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu'nun Genel Kurulu, 19. toplantısı için 26 Ekim-30 Kasım 1976'da Nairobi'de bir araya gelerek tarihi alanların korunması ve çağdaş rolleri hakkında tavsiye niteliğinde kararlar almışlardır.

Nairobi Bildirgesi'nin kararları arasında, tarihi alanların evrensel miras olduğu ve korumasının toplumla birlikte devletin de sorumluluğunda bulunduğu; ulusal, bölgesel, yerel otoritelerin bu görev ve yetki dağılımında toplum yararları açısından sorumlu oldukları, tarihi alan ve çevrelerin özgünlüğünün korunması gerekliliği; bu bağlamda yasal, teknik, ekonomik, sosyal önlemleri almalarına olanak tanıyacak politikaların devletlerce tanımlanması gerektiği bulunmaktadır.

2.2. Türkiye'de Korumacılık Anlayışı

2.2.1 Türkiye'de Korumacılık Olgusunun Tarihsel Gelişimi

Kültür ve Tabiat varlıklarını korumada ve yaşatmada her kültür, her evrede kendilerinden önce yaratılan değerlere karşı, farklı tavır takınmışlardır. Bu tavırlar olumlu ya da olumsuz olmuş, bir başka deyişle korumayı amaçladığı gibi, bozucu ve yok edici olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan günümüze kadar kültürel ve doğal mirasın korunması için birçok yasa düzenlenmiş ve önlemler alınmıştır. İlk zamanlar padişah fermanları ile alınan bu kararlar, birçok yasa ve yönetmelikle, günümüzdeki şeklini almıştır.

Türkiye'de korumacılık olgusunun, tarihsel sürecine bakılacak olursa; Eski eserleri, koruma ve toplama konusunda, 1846 yılına kadar bilinçli çalışmalara rastlanmamaktadır (Mumcu, 1969, s. 65).

1846-1847 yılları arasında, Tophane müze müdürü, Fethi Ahmet Paşa'nın, St. İrene Kilisesi'nde, çeşitli sebeplerle ele geçen her türlü eski eseri toplayıp depolamasıyla, korumacılık bilincinin temelini atmıştır (Mumcu, 1969, s. 66).

1869 da çıkarılan Birinci Asar-ı Atika Nizamnamesi, arkeolojik eserlerin korunmasıyla sınırlı kalmıştır.

1874 yılında çıkarılan, İkinci Asar-ı Atika Nizamnamesi, eskiden kalan her türlü eşyayı eski eser olarak tanımlamıştır (Gürpınar, 2000). Bu nizamname otuzaltı maddeden oluşmuştur. Nizamnamenin ilk iki maddesinde eski eserin tanımı yapılmaktadır. Eski devirlerden kalmış ve insan eliyle yapılmış her türlü eşya "asar-ı atikadandır" denilmektedir. Burada "asar-ı atika nerede bulunursa bulunsun, devlete aittir" hükmü yer almaktadır (Mumcu, 1969, s. 69).

İkinci Asar-ı Atika Nizamnamesi'nde eski eserin bilimsel tanımı yapılmamıştır. Mülkiyet problemleri ile ilgili sıkıntılara çözüm bulmada yetersiz kalmıştır. Eski eserlerin devlete ait olmalarının nasıl sağlanacağı hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nizamnamede bulunan eski eserlerin paylaşımı hakkında da yanlış hükümler bulunmaktadır. Eski eserin üçte birlik kısmı mülkiyet sahibine, üçte birlik kısmı bulana, üçte birlik kısmı da devlete verilmesi problemleri de beraberinde getirmiştir. Paylaşımın eski eser veya parasal olarak yapılması kaçakçılıkların artmasına yol açmıştır (Mumcu, 1969, s. 72).

1884 yılında çıkartılan Üçüncü Asar-ı Atika Nizamnamesi, eski eser hukukunun bugüne kadar süren ana temellerini atmıştır. Eski eserin mülkiyetinin, kayıtsız şartsız devlete ait olduğunu söylerken, kamulaştırmaya yönelik çözümler de getirmektedir. Eski eserin bilimsel tanımı ve korumacılık ile ilgili temel fikirler verilmektedir.

1906 yılındaki Dördüncü Asar-ı Atika Nizamnamesi, Türk-İslam sanatı eserlerini korumak amacıyla çıkartılmıştır. Bu nizamname ile çıkartılan ilk üç nizamnamenin eksikliklerini gidermek, uygulamada karşılaşılan sıkıntıları çözmek amaçlanmıştır.

Merkezden başlayan bir örgütlenme sistemi kurulmuştur. Bu nizamnameye göre, İstanbul başta olmak üzere, ülke genelinde örgütler kurulması gerçekleşmiştir. Burada da eski eserlerin, devlet malı olduğu vurgulanmakta, yabancıların ülkede kazı yapmasına izin verilmektedir.

Cumhuriyet sonrası, korumacılık alanında, ilk bilimsel çalışma Anadolu' da bulunan,yanmış kentlerin, rehabilitasyonu ve eski eserlerin korunmasına ilişkin oluşturulan bir komisyonla ortaya çıkmıştır. İlk yasal düzenleme ise 1933 yılında *Yapı ve Yollar Kanunu*' dur. Bu kanun çevresel koruma bilinci ile hazırlanmış ilk yasadır. Bu yasa beraberinde sorunları da getirmiştir.

Cumhuriyetin ilk, kapsamlı imar mevzuatı olan, 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'nda imar planlarının hazırlanması, uygulanması ve yeni yapı esasları ile ilgili hükümler içermekte, kültür varlıklarının korunmasına ilişkin bölümler bulunmaktadır.

Yasanın 4. maddesinde; kentin gelecekteki gelişmesi ve dolayısıyla yapılacak olan haritaların kapsayacağı alana ilişkin ölçütler verilirken, korunması istenen eski eserlerin yerlerinin harita büyüklüğünün hesaplanmasına ekleneceği belirtilmiştir. Kanun, korunacak yapıların çevreleri ile de bir hüküm içermektedir. Buna göre, imar uygulamalarında, korunması gerekli yapıların her tarafında 10 metrelik bir boşluk bırakılması gerekmektedir. Bu hükümler, korumanın çevre boyutu ile ilgili ilk esaslarını oluşturmaktadır. Kanunda tamirler ifadesi geçmekte, ancak tamiratın bir restorasyon eylemi ile ne denli uyduğuna ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarındaki çöküntü, vakıf eserlerini de etkilemiş, pek çok vakıf eseri çeşitli nedenlerle yok olmuştur. Cumhuriyet' in ilk yıllarında da bazı vakıf eserleri devletin mülkiyetine verilmiştir. Ülkenin iktisadi yapısında o zamanlar küçümsenmeyecek etkisi olan vakıfları bu durumdan kurtarmak için 1935 yılında 2762 sayılı Vakıflar Kanunu çıkarılmıştır ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kanunla vakıflar malı devlet üzerinden alınmış, kendi kendini

yöneten bu kuruma verilmiştir. Devletin gözetim ve denetim hakkı saklı tutulmuştur (Mumcu, 1971 s. 70).

1957 yılında, 7044 sayılı kanun çıkartılmıştır. Bu kanunla, vakıf eserleri dışında, çeşitli kanun ve başka yollarla, hazineye, belediyelere ve özel idarelere geçen pek çok eserin bakım ve korunmaları sağlanmıştır (Mumcu, 1971, s. 70).

1972 yılında 6785 sayılı *İmar Kanunu*’nda, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından korunmasma karar verilen taşınmazların, koruma koşullarının, Milli Eğitim, Turizm ve Tanıtma, İmar ve İskan, Maliye Bakanlığı’yla, Vakıflar Genel Müdürlüğü’nce belirlenmesi kabul edilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı’na kamulaştırma yetkisi verilmiştir (Atay, 2001, s. 4). Bu kanun korumacılıkta karmaşayı da beraberinde getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nde tarihi eserlerin korunması ile ilgili ilk kanun, 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu’dur. 1973 yılında, yürürlüğe giren *1710 sayılı Eski Eserler Kanunu* ile korunacak değerler yeniden tanımlanmakta ve karmaşanın ortadan kaldırılması sağlanmaktadır. 1710 sayılı yasa da eski eserin devletin malı olduğu vurgulanmaktadır. Bu zamana kadar tek yapı ölçeğinde görülen korumacılık anlayışı, yapı grupları olarak ayrılmaktadır. Kültür varlıklarının bakım ve onarımlarından sorumlu kurumlar net olarak verilmektedir. Yasaklayıcı hükümler bu yasada da yer alırken, eski eser sahiplerine bazı ayrıcalıklar vermektedir. Mülk sahiplerine emlak vergisinde muafiyet verilmekte, onarım aşamasında, ekonomik yardım yapılması hükmü yer almaktadır (Atay, 2001, s. 5).

1982 Anayasası’nın 63’ üncü maddesinde “Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar” hükmünü getirmiş, bu amaç için de teşvik ve tedbirleri almakla yine devleti yükümlü kılmıştır (Atay, 1998, s. 4).

1983 yılında 2863 sayılı *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu* çıkarılmıştır. Burada, korumanın bir planlama sorunu olduğu, açıkça dile getirilmektedir. Korumaya yönelik planlamanın, yapım, değerlendirme ve onama

süreçleri bir bütün olarak ele alınmaktadır. 2863 sayılı yasa ile GEEAYK ortadan kalkmakta, yerine Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu getirilmektedir. Üyelerinin çoğunun bağımsız olmaması, devlete bağlı olması, korumacılık alanında bağımsız politikalar üretmede güçlükler çıkarmıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu; Gerekli tabiat varlıkları ile ondokuzuncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazları koruma altına almaktadır. Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığı'na korunmalarına gerek görülen taşınmazları, Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını koruma altına almaktadır. Ayrıca milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binaları ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evleri de koruma altına almaktadır.

Tarihi ve Kültür Varlıkları Alanları ile İlgili Karar Alma Yetkisi: Tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılmayacağı konusunda karar alma yetkisi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarına verilmiştir.

1987 yılında 3386 sayılı yasa ile, 2863 sayılı yasanın aksayan yönlerinde değişiklik yapılmıştır. Kurulun niteliğinde değişikliklere gidilmiştir. Alt kurullar oluşturularak ülkenin çeşitli yerlerinde, idari sınırlar içerisinde, Koruma Kurulları meydana getirilmiştir.

Temmuz 2004 yılında, 5226 sayılı yasa ile, 1983 tarihli, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda son değişiklik yapılmış ve günümüz şeklini almıştır (Ek: 2). Bu kanunda köklü değişikliklere gidilmiştir. Kanunun üçüncü maddesinde, kültür varlıklarının tanımı yapılırken, bilimsel ve kültürel açıdan özgünlük taşıyan, taşınır, taşınmaz tüm varlıklar, kültür varlıkları olarak tanımlanmıştır. Koruma amaçlı imar planı, çevre düzenleme projeleri, yönetim alanı ve planlarında daha kapsamlı tanımlar getirilmiştir.

Kanunda, Koruma Kurulları yerine, Koruma Bölge Kurulları tanımı getirilmiş, oluşumları ve görevleri belirtilmiştir.

Kanunun dördüncü maddesinde yer alan kültür varlıklarının korunmasına ilişkin her türlü denetimi yapma yetkisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yanı sıra kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte, valiliklere ve belediyelere yetki verilmiştir. Büyükşehir Belediyeleri, valilikler ve Bakanlıkça izin verilen belediyelere, kültür varlıklarını koruma ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere, bünyelerinde birim ve müdürlük kurabilme yetkileri verilmiştir. Ayrıca kültür varlıklarının korunması ile ilgili finansman çözümüne de gidilmekte, korumacılık alanında yapılan çalışmalarda, mülk sahibi, meslek odaları, sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu oluşturulmaktadır.

Türkiye'de korumacılık olgusunun tarihsel gelişiminde ulaşılan son nokta, tez çalışmasının ana ilkesi olan, yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasına ilişkin model önerisine paralel, bir kanun olan bu son değişiklik, ileride yerel yönetimler bünyesinde bağımsız, bir birim kurma amacını taşımaktadır.

Tarihi çevrede planlama yapılırken kent özelliklerini yitirmeden koruyabilmek disiplinler arası bir çalışma iyi bir örgütlenme , maddi kaynak ve duyarlı bir kamuoyu desteğine ihtiyaç duymaktadır. Tarihsel alanın özelliğine göre arkeolog ve sanat tarihçisi, mimar ve kent plancısı, sosyolog, ekonomist, çevre bilimci, peyzaj mimarı gibi uzmanların katkılarıyla tamamlanan ön araştırmacılar, şehircilik analiz ve değerlendirmeleriyle sonuçlandırılmalıdır. Tarihi kent dokularının sağlıklılaştırılması koruma planlarına bağlı olarak gerçekleştirilmelidir. Planlama yapılırken saptama-belgeleme çalışmaları, çevre ile ilgili analizler, rölöve ve tipoloji çalışmaları, sağlıklılaştırma-onarım-yenileme kriterlerine göre sonuca ulaşılmalıdır.

2.2.2 Planlamanın Korumacılıkta Yeri ve Önemi

Tarihi çevreyi korumanın amacı tarihi yerleşmeyi yok olmaktan kurtarmak, kültür mirasını günümüz yaşamıyla bütünleştirmektir. Korumada istenilen hedefe ulaşabilmek için tarihi çevrenin yaşam standartlarının yükseltilmesi, tarihi dokuyu bozan trafiğin ve olumsuz baskıların merkezden uzaklaştırılarak yerine kültürel işlevlerin çekilmesi, sürekli bakımı sağlayacak kaynak sorunlarının çözülmesi gerekir.

BÖLÜM ÜÇ

TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN KORUNMASINA YÖNELİK KURULAN ÖRGÜTLER

3.1.Tarihi Kentler Birliği

Türkiye Avrupa Konseyi'nin kurucuları arasında bulunmaktadır. Konseyin ellinci yıldönümü Avrupa'nın tüm kentlerinde Eylül 1999 - Eylül 2000 tarihleri arasında "Avrupa Bir Ortak Miras" kampanyası adı altında gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerden birisi de 7-8 Ekim 1999 tarihinde Strazburg'ta olmuştur. Kültür Bakanlığının önerisi ile Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Türkiye adına temsilci olarak katıldığı "Avrupa Tarihi Kentler Birliği" kuruluş toplantısında Türkiye Tarihi Kentler Birliği kurulmuştur (<http://www.tarihiKentlerBirligi.org>).

22 Temmuz 2000 de Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nın çağrısı ile Bursa Tarihi Tayyare Kültür Merkezi'nde, Kültür Bakanlığı'nın katkısı, İçişleri Bakanlığı'nın teşviki, Bursa Valiliği'nin desteği ile ÇEKÜL Vakfı, Mimarlar Odası ve Marmara Boğazları Belediyeler Birliği'nin katılımıyla gerçekleştirilen Tarihi Kentler Birliği Kuruluş Toplantısı'nda hazır bulunan Belediye Başkanları ve temsilcileri bir araya gelerek Tarihi Kentler Birliği'nin ilkelerini belirlemişlerdir. Bu ilkeler şunlardır:

- *Türkiye 'yi, Dünya ve Avrupa'dan farklı ve ayrıcalıklı kılan en önemli ve eşsiz özelliği başka hiçbir ülkede bulunmayan ve elde edilmesi de mümkün olmayan tarihsel, kültürel ve kentsel miraslar bulunmaktadır. Bu zenginliğin korunarak yirmi birinci yüzyılı, kimlikli kentlerle yaşamak ve Avrupa ailesinde de kültürel değerlerini yitirmemiş güçlü ve saygın bir üye olarak yer almak hedefinde en önemli*

sorumluluk yerel yönetimlere düşmektedir, denilmektedir. Tarihi Kentler Birliği, bu ulusal ve evrensel sorumluluğun etrafında birleşme ve bütünleşme sürecini başlatmaktadır.

- *Üye belediyelere belediyecilik, koruma, kültür, çevre, imar ve tarihi kent konularıyla ilgili bilgi, belge, mevzuat kaynakları sağlar ve aynı konularda eğitime dönük etkinlikler düzenleyerek danışmanlık yapar.*

- *Birliğe bağlı tarihi kent belediyelerinin Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ne üye belediyelerle ve İçişleri Bakanlığı'nca belirlenecek konular dahilinde diyalog ve işbirliği kurulmasını sağlar, bu ilişkileri kurar ve kolaylaştırır.*

- *Birliğe bağlı belediyeler adına ve amaca uygun çalışmaları düzenler, koordine eder, ortak alımlarda bulunur, yatırımları organize eder, denetler.*

- *Tarihi ve doğal çevreyi, kültürel mirası koruma ve yaşatma yönünde üye belediyelerin girişimlerine destek verir, kaynak bulur, bu gibi girişimleri organize eder, yapar ve yaptırır.*

- *Amaç ve çalışma alanlarına bağlı uluslararası ilişkiler kurar, ortak çalışmalar yapar, ulusal ve uluslararası katılımcı bilimsel ve kültürel etkinlikler düzenler, tarihi kent ve çevre teknik inceleme gezileri düzenler ve süreli ya da süresiz yayın faaliyetlerinde bulunarak üye belediyeleri ve kamuoyunu bilgilendirici programlar düzenler.*

- *Yasal olanaklar dahilinde ve üye belediyelerdeki kent halkının da tarihi kent dokusunu, doğal-kültürel çevreyi koruma bilincini yükseltmeye yönelik film, multivizyon ve benzeri görsel, belgesel malzeme hazırlar, hazırlattırır radyo, televizyon yayınları için program düzenleyebilir.*

- *Birliğe üye kentlerin koruma amaçlı imar planlarını, anıt eserleri çevresinde kentsel tasarım projelerini Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları'nca tescil*

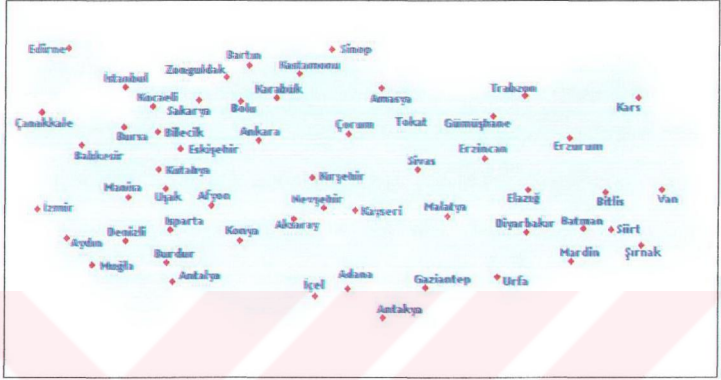
edilmiş yapıların rölöve ve projelerini yapar, yaptırır ve bunların uygulamalarında teknik denetim katkısı sağlar.

- *Tarihi Kentler Birliği arasında bir bilgi ağı kurar ve geliştirir.*
- *Kültürel mirası korumanın ekonomik gelişmeyi destekleyeceği inancıyla Tarihi Kentlerin yaşama yeteneğini ve sürdürülebilirliğini destekler.*
- *Tarihi Kentlerin kültürel miraslarının korunması ve arttırılması için uygun kanunların çıkmasını destekler.*
- *Tarihi Kentler arasında Avrupa kardeşliklerinin kurulmasını teşvik eder ve destekler.*
- *Amaçları doğrultusunda faaliyet gösterecek şirketler kurar ve işletir.*
- *Bu etkinliklerden ortaya çıkabilecek karlar yalnızca Birliğin etkinlikleri için kullanılabilir.*

Birliğin Amacı

Avrupa Birliği Aday Üyesi olan Türkiye'nin de kurucusu olduğu Avrupa Konseyinin “ Avrupa: Bir Ortak Miras ” kampanyasının yirmi beşinci yılı kapsamında oluşturduğu Avrupa Tarihi Kentler Birliği'nde Türkiye'nin de temsilini güçlü ve etkin bir şekilde sağlamak üzere Tarihi Kentleri bir araya getirmek ve bu kentler arasında kentsel, kültürel ve doğal mirasın bir “Ortak Miras” kavramıyla korunması ve yaşatılması için tarihi kentler birliği kurulmuştur (<http://www.tarihikentlerbirligi.org>).

Tablo 3.1 Türkiye Tarihi Kentler Birliğine Üye Belediyeler

(Kaynak: WEB_1)

BELEDİYE BAŞKANI	BELEDİYESİ	İLİ	KOD	TELEFON	FAKS
Abdullah Kaptan	Afyon Belediyesi	Afyon	272	215 22 53	212 09 74
İsmet Özarslan	Amasya Belediyesi	Amasya	358	218 80 14	218 32 86
Melih Gökçek	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	312	419 01 01	384 09 64
Mehmet Yeloğlu	Antakya Belediyesi	Antakya	326	213 59 51	214 91 99
Menderes Türel	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya	242	241 22 81	241 01 46
M.Rıza Yalçinkaya	Bartın Belediyesi	Bartın	378	227 02 29	227 40 13
Sabahattin Akkaya	Burdur Belediyesi	Burdur	248	233 16 51	233 53 94
Hikmet Şahin	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa	224	223 50 41	225 18 16

Ülgür Gökhan	Çanakkale Belediyesi	Çanakkale	286	217 54 02	217 12 28
Osman Baydemir	Diyarbakır Büyükşehir	Diyarbakır	412	221 13 18	224 41 73
Hamdi Sedefçi	Edirne Belediyesi	Edirne	284	213 50 11	212 09 94
M.Süleyman Selmanoğlu	Elazığ Belediyesi	Elazığ	424	218 10 05	212 28 82
Ahmet Küçükler	Erzurum Büyükşehir Belediyesi	Erzurum	442	218 25 04	218 15 06
Yılmaz Büyükerşen	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	Eskişehir	222	231 10 90	220 42 35
Mustafa Canlı	Gümüşhane Belediyesi	Gümüşhane	456	213 10 10	213 73 06
Ahmet Piriştina Aziz Kocaoğlu	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir	232	484 21 55	483 80 73
İbrahim Karaosmanoğlu	İzmit Büyükşehir Belediyesi	İzmit	262	321 31 40	322 39 78
Naif Alibeyoğlu	Kars Belediyesi	Kars	474	212 39 42	223 21 55
Turhan Topçuoğlu	Kastamonu Belediyesi	Kastamonu	366	214 11 53	214 99 83
Mehmet Özhaseki	Kayseri Büyükşehir Belediyesi	Kayseri	352	222 49 19	222 67 20
Tahir Akyürek	Konya Büyükşehir Belediyesi	Konya	332	235 46 00	235 46 30
Mustafa İça	Kütahya Belediyesi	Kütahya	274	223 60 36	223 60 44
H. Cemal Akın	Malatya Belediyesi	Malatya	422	326 55 55	323 29 50
Bülent Kar	Manisa Belediyesi	Manisa	236	231 45 80	234 15 17
Metin Pamukçu	Mardin Belediyesi	Mardin	482	212 13 48	212 21 36
Osman Gürün	Muğla Belediyesi	Muğla	252	214 15 43	212 07 18
Sami Aydın	Sivas Belediyesi	Sivas	346	221 16 47	221 16 42
Eşref Fakıbbaba	Şanlıurfa Belediyesi	Şanlıurfa	414	313 16 34	313 32 58
Adnan Çiçek	Tokat Bld.	Tokat	356	214 11 64	212 07 07

M. Volkan Canalıoğlu	Trabzon Belediyesi	Trabzon	462	321 10 23	321 08 01
Burhan Yenigün	Van Belediyesi	Van	432	216 73 40	216 20 08
Aytaç Durak	Adana Büyükşehir Belediyesi	Adana	322	454 19 11	454 37 87
Şerafettin Meral	Aksaray Belediyesi	Aksaray	382	213 10 59	213 68 84
Dursun Hamdi Öz	Kuyucak Belediyesi	Akseki-Antalya	242	678 10 08	678 12 66
Yakut Çelik	Polatlı Belediyesi	Ankara	312	623 45 45	623 43 29
Veysel Tiryaki	Altındağ Belediyesi	Ankara	312	311 89 73	311 70 64
Mansur Yavaş	Beypazarı Belediyesi	Ankara	312	762 25 10	763 13 58
Hasan Sipahioğlu	Alanya Belediyesi	Antalya	242	513 10 02	513 05 02
Osman Salih Çelikel	Akseki Belediyesi	Antalya	242	678 10 08	678 12 66
Süleyman Topçu	Kale Belediyesi	Antalya	242	871 51 28	871 36 61
Osman Delikkulak	Side Belediyesi	Antalya	242	753 10 13	753 33 60
Fuat Akdoğan	Kuşadası Belediyesi	Aydın	256	614 10 03	614 15 80
Yunus Bozbey	Edremit Belediyesi	Balıkesir	266	373 44 24	373 10 94
H.Bülent Türközen	Ayvalık Belediyesi	Balıkesir	266	312 10 21	312 32 19
Ali Yıldırım	Amasra Belediyesi	Bartın	378	315 10 81	315 19 86
Abdulahap Kusen	Hasankeyf Belediyesi	Batman	488	381 20 14	381 22 49
Selim Yağcı	Bilecik Belediyesi	Bilecik	228	212 10 42	212 18 02
Mustafa Çetintaş	Osmaneli Belediyesi	Bilecik	228	461 41 31	461 40 18
Halil Aydoğdu	Söğüt Belediyesi	Bilecik	228	361 32 76	361 38 66
Cevdet Özdemir	Bitlis Belediyesi	Bitlis	434	226 59 00	226 59 12
Mevlüt Gülmez	Ahlat Belediyesi	Bitlis	434	412 41 13	412 41 17
Abdülkadir	Göynük	Bolu	374	451 60 20	451 24 54

Yılman	Belediyesi				
Metin Soygür	Mudurnu Belediyesi	Bolu	374	421 31 99	421 34 47
İbrahim Ünal	Kemerhisar	Bor-Niğde	388	329 20 63	329 32 86
Vedat Eraslan	Ağlasun Belediyesi	Burdur	248	731 26 42	731 20 90
Kadri Önyılmaz	İznik Belediyesi	Bursa	224	757 10 10	757 19 08
Erol Demirhisar	Mudanya Belediyesi	Bursa	224	544 78 00	544 16 57
Recep Altepe	Osmangazi Belediyesi	Bursa	224	220 83 22	225 31 22
Ali Turan	Zeytinbağı (Tirilye) Belediyesi	Bursa	224	563 21 51	563 20 17
Hüseyin Saykan	Alacahtüyük Belediyesi	Çorum	364	422 75 15	422 75 17
Turan Atlamaz	Çorum Belediyesi	Çorum	364	225 08 10	212 38 00
A.Rıza Soysal	Boğazkale Belediyesi	Çorum	364	452 20 21	452 20 21
Mehmet Kılincer	Balaban Belediyesi	Darende- Malatya	422	635 60 04	635 64 35
Osman Akkulak	Pamukkale Belediyesi	Denizli	258	272 20 82	272 22 81
İsmail Aynur	Altınoluk Belediyesi	Edremit- Balıkesir	266	396 15 64	396 15 54
Mustafa Demir	Kemaliye Belediyesi	Erzincan	446	751 20 16	751 25 52
Burhan Sakallı	Odunpazarı Belediyesi	Eskişehir	222	217 30 30	227 96 07
Yaşar Yurtdaş	Sivrihisar Belediyesi	Eskişehir	222	711 38 20	711 45 27
Ömer Can	Şahinbey Belediyesi	Gaziantep	342	231 70 31	231 70 40
Ekrem Taşkesdik	Eskigediz Belediyesi	Gediz- Kütahya	312	212 21 98	212 24 65
Hürşit Yüksel	Giresun Belediyesi	Giresun	454	216 10 50	216 33 27
Yalçın Bulgurcu	Yalvaç Belediyesi	Isparta	246	441 24 67	441 50 07
Selahattin Arslan	Mut Belediyesi	İçel	324	774 27 27	774 23 39
Mustafa Sarıgül	Şişli Bld.	İstanbul	212	267 06 92	274 65 02
Selami Öztürk	Kadıköy Belediyesi	İstanbul	216	414 38 53	414 38 56

Muzaffer Tunçağ	Konak Belediyesi	İzmir	232	489 49 18	489 29 20
Gökhan Demirağ	Foça Belediyesi	İzmir	232	812 11 27	812 24 22
Raşit Ürper	Bergama Bld	İzmir	232	633 10 40	633 20 12
Ahmet Konuş	Birgi (Ödemiş) Belediyesi	İzmir	252	531 50 04	531 50 04
A.Mahmut Badem	Ödemiş Belediyesi	İzmir	232	544 90 97	545 12 69
H.Vefa Ülgür	Selçuk Belediyesi	İzmir	232	892 69 11	892 69 13
M. Sıtkı İçelli	Tire Belediyesi	İzmir	232	512 10 59	511 20 77
Selçuk Karaosmanoğlu	Urla Belediyesi	İzmir	232	754 10 88	754 10 09
Osman Güngör	Beymelek Belediyesi	Kale-Antalya	242	872 11 10	872 11 14
Nihat Cebeci	Safranbolu Belediyesi	Karabük	370	712 41 17	712 36 42
Rıfat Yıldırım	Talas Belediyesi	Kayseri	352	437 00 55	437 22 21
Selçuk Dulkadiroğlu	Dulkadirli Belediyesi	Kırşehir	386	226 21 10	226 21 10
Mehmet Mugayitoğlu	Karapınar Belediyesi	Konya	332	755 10 63	755 25 16
Mustafa Baloğlu	Akşehir Belediyesi	Konya	332	813 29 06	812 68 15
Halil Gülcü	Kula Belediyesi	Manisa	236	816 70 10	816 70 02
Ramazan Kapar	Derik Belediyesi	Mardin	482	251 30 24	251 30 39
Mehmet Tanhan	Nusaybin Belediyesi	Mardin	482	415 36 99	415 59 01
Şehmus Nasıroğlu	Midyat Belediyesi	Mardin	482	462 11 31	462 15 20
Mehmet Osmanbaşoğlu	Ağırnas Belediyesi (Melik Gazi)	Melik Gazi-Kayseri	352	293 23 15	293 23 13
Bayram Ali Öngel	Silifke Belediyesi	Mersin	324	714 32 22	714 21 86
Burhanettin Kocamaz	Tarsus Belediyesi	Mersin	324	624 12 50	622 24 56
Kazım Turan	Ören Belediyesi	Milas-Muğla	252	532 26 47	532 26 47
Fevzi Topuz	Milas Bld.	Muğla	252	512 51 11	512 80 29

M.Erol Karakullukçu	Datça Belediyesi	Muğla	252	712 30 98	712 34 92
Mazlum Ağan	Bodrum Belediyesi	Muğla	252	316 12 14	316 49 13
Mustafa Körükçü	Avanos Bld.	Nevşehir	384	511 40 64	511 40 65
Fevzi Günal	Göreme Belediyesi	Nevşehir	384	271 21 21	271 21 24
Yücel Yazıcı	Ortahisar Belediyesi	Nevşehir	384	343 32 04	343 30 04
Mustafa Zuhâl	Uçhisar Belediyesi	Nevşehir	384	219 22 06	219 22 06
Bekir Ödemiş	Ürgüp Belediyesi	Nevşehir	384	341 40 08	341 42 26
Tacettin Özkahraman	Taraklı Belediyesi	Sakarya	264	491 20 15	491 20 17
Salih Kınay	Ziyaret Belediyesi	Siirt	484	565 22 05	565 22 06
Muhsin Çelebi	Aydınlar Belediyesi	Siirt	484	461 20 07	461 20 01
Zeki Yılmaz	Sinop Belediyesi	Sinop	368	261 15 10	261 45 06
Mehmet Güresinli	Divriği Belediyesi	Sivas	346	418 11 13	418 10 02
Abdülkadir Yüksel	Birecik Belediyesi	Şanlıurfa	414	652 10 07	652 13 92
İbrahim Özyavuz	Harran Belediyesi	Şanlıurfa	414	441 20 75	441 25 58
Emrullah Cın	Viranşehir Belediyesi	Şanlıurfa	414	511 30 17	511 35 82
Aydın Budak	Cizre Belediyesi	Şırnak	486	616 17 58	616 85 13
Mustafa Aksu	Zincidere Belediyesi	Talas-Kayseri	352	424 25 26	424 25 28
Murat Ayvalıoğlu	Zile Belediyesi	Tokat	356	317 50 80	317 13 89
Ali Gözen	Turhal Belediyesi	Tokat	356	275 10 31	276 11 56
İdris Şahin	Niksar Belediyesi	Tokat	356	527 81 51	527 63 70
Ahmet Yenihan	Erbaa Belediyesi	Tokat	356	715 10 19	715 11 47
Şefik Türkmen	Akçaabat Belediyesi	Trabzon	462	227 13 00	227 13 11
Mesut Apaydın	Uşak Belediyesi	Uşak	276	215 12 82	215 48 81

Mustafa Özer	Mustafapaşa Belediyesi	Ürgüp-Nevşehir	384	353 50 01	353 55 00
Halil Posbıyık	Karadeniz Ereğli Belediyesi	Zonguldak	372	323 28 40	323 28 49

3.2 Sivil Toplum Örgütleri

Ülkemizde tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması ile ilgili birçok yerel ve genel sivil toplum örgütü kurulmuştur (ÇEKÜL Vakfı, TAÇ Vakfı, Tarih Vakfı, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, Tarihi Evleri Koruma Vakfı, Altınoluk Vakfı, Ankara Evleri Koruma ve Yaşatma Derneği, Edirne Evleri Koruma ve Yaşatma Derneği..., vs.). Kurulan bu sivil toplumlarının ortak amacı korumacılık anlayışında bilinçli bir toplum oluşturarak tarihi miras ve değerlere sahip çıkmaktır. Ülkemizde etkin olan bazı sivil toplum örgütleri ve amaçları aşağıda verilmiştir.

3.2.1 ÇEKÜL

Kuruluşun adı Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfıdır. 1990 yılında kurulmuştur.

Kuruluş amacı:

- Tüm varlıkların temeli ve yaşam kaynağı olan doğal çevrenin yıkımını önlemek geleceği tehlikeye atacak her türlü girişimin karşısında durmak.
- İnsanın çevresiyle uyumlu, geçmişi ile bağını koparmamış yarınlarnı tasarlamak, Türkiye'nin zengin kültürel varlıklarını korumak ve yaşatmak.
- Bu amaçlar doğrultusundaki tüm çabalara halkın bilinçli katılımını sağlamak. Eğitim yoluyla gelecek kuşaklara bu amaçlara yönelik bilinç aktarmak(Kaynak: <http://www.cekul.org.tr>).

3.2.2 TAÇ Vakfı

TAÇ Vakfı, 1976 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın önderliği ve maddi desteği ile kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana ülkenin kültür mirasının korunması ve rasyonel kullanımı konusunda uğraş vermekte ve başarılı uygulamaları gerçekleştirmektedir(Kaynak: <http://www.taçvakfi.org.tr>).

TAÇ Vakfı, Türkiye'nin ve Türk Ulusunun, Anadolu Uygarlıklarının sanat ve kültür varlıklarını ve mimari mirasını, doğal, tarihsel, kültürel, estetik ve turizm değerlerini korumak, yaşatmak, bu değerlerin geçmişle gelecek arasında kültürel bir bağ dokusu şeklinde devamlılığını sağlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Vakfın Amacı

Türkiye'nin ve Türk ulusunun ve Anadolu uygarlığının sanat ve kültür varlıklarını ve mimari mirasını, doğal, tarihsel, kültürel, estetik ve turizm değerlerini ve bu kavramlar içine girecek her çeşit belgesel değerleri korumak, yaşatmak, bu değerlerin geçmişle gelecek arasında kültürel bir bağ dokusu şeklinde devamlılığını sağlamaktır.

Amacın gerçekleşmesi için gerekli organizasyonu kurmak, ilgili kuruluş ve kişilerin bu amaç doğrultusunda fikir ve çalışma koordinasyonunu sağlamak, gerekli doküman ve envanter çalışmaları yapmak, etüt ve projeler hazırlamak veya hazırlatmak, gerekli uygulamaları yapmak veya yaptırmak, örnekleme yolu ile yeni uygulamalar yapılmasına çalışmak, korunacak yapıtları veya çevreleri uygunluğu oranında turizm fonksiyonu içerisinde değerlendirerek, sağlıklı bir yaşama imkanı sağlamak ve özellikle İstanbul ve Boğaz'daki yapıt ve çevreleri örnek çalışma programı içerisinde ele almak, amaca uygun tüm faaliyetleri kolaylaştıracak kamuoyu oluşturma, eğitim çalışmaları ve her türlü yayın yapmak, eleman yetiştirmesini sağlamak, bütün bu hedeflere varmak için yapılacak işlemlerin yöntemini tespit etmek ve bu yöntemleri uygulamak veya uygulatmaktır.

3.2.3 Tarih Vakfı

Vakfin Kuruluşu

Tarih Vakfı, tarihçiler ve toplumbilimciler, çeşitli meslek kuruluşlarından oluşan, sivil toplum örgütüdür. Tarih Vakfı, 1991 yılında kurulmuştur. Tarih Vakfı, giriştiği birçok çalışmada ve projede, merkezi devlet kurumlarının, yerel yönetimlerin, çeşitli özel şirketlerin ve uluslararası kuruluşların maddi desteğini alarak, tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında etkin rol almayı amaçlamaktadır.

Vakfin amaçları:

Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal tarihi ile ilgili çalışmalar yapar, ülkenin kültürel zenginliğini ve kültürel gelişmesini korumak için toplumu bilinçlendirir.

- Kültürel mirasın önemli birer parçası olan ve tarihsel değer taşıyan elyazmalarının, belgelerin, fotoğrafların, filmlerin, haritaların, afişlerin, am eşyalarının ve her türlü güç bulunur yayının ülke içinde kalması, uygun koşullarda korunması ve bunlardan yararlanmak isteyenlerin kullanımına sunulmasını sağlar.

- Anıları, ekonomik ve özellikle toplumsal tarihimiz açısından önem taşıyabilecek kişilerle yapılacak görüşmelerin ses ve video bantları biçiminde saptanmasına yönelik sözlü tarih çalışmaları yapar.

- Ülkenin tarihi açısından özel bir önem taşıyabileceği düşünülen olay ve gelişmelerin ayrıntılı ses ve görüntü kayıtlarının yapılması, bunlarla ilgili olarak habercilik amacıyla yapılan kayıtların asıllarını ya da kopyalarını elde edip korur.

- Temel uluslararası kaynak yapıtları da kapsayan gelişkin bir uzman kitaplığı kurulması; arşiv ve kitaplıktaki malzemeleri kullanıma açar.

- Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal tarihi bakımından önem taşıyan, özel ellerdeki arşiv ve kitaplıkları saptar, dökümlerini yapar ve kataloglarının çıkarılmasını sağlar.

- Ekonomik ve toplumsal tarih alanındaki belli başlı yayınları kapsayan ayrıntılı bibliyografyaları hazırlar ve yayınlar.
- Vakfın sahip bulunduğu ya da ödünç aldığı malzeme ile, geniş bir izleyici grubunun ilgisini çekebilecek geçici ve sürekli sergiler düzenler.
- Türkiye'nin toplumsal gelişme ve emek tarihi ile ilgili bir müzenin kurulması için çaba göstererek, bu müzenin günlük yaşamın tüm alanlarını kapsamasını ve olanaklı olduğu ölçüde orijinal malzeme kullanarak tarihsel süreci olanca zenginliği ile yansıtmayı sağlayabilecek koşulları yaratır.
- Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal tarihi ile ilgili araştırma çalışmalarının desteklenmesi, teşvik ödülleri konulması, yarışmalar düzenlenmesi, burslar verilmesi, bazı seçme araştırmaların yapılması doğrudan doğruya Vakıf tarafından yürütülür.
- Vakfın uzmanlık alanına giren konularda ya da genel olarak Türkiye'de tarihçiliğin gelişimine katkıda bulunabilecek alanlarda bilimsel toplantılar düzenlenmesi, kurslar, yaz okulları açılması, her düzeyde eğitim ve öğretim kurumları kurulmasına öncülük eder.
- Belgesel filmler, radyo ve televizyon programları hazırlar, çeşitli kurumlar tarafından hazırlanan film ve programlar için danışmanlık hizmeti verir.
- Kitap, broşür, yıllık, dergi, bülten, takvim, kartpostal ve benzeri yayın faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi; bu amaçla yayınevleriyle ortak çalışmalar yapılmasını sağlar.
- Tüm bu alanlarda benzeri yerli ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği geliştirir.

3.2.4 Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Gazi Mustafa Kemal Paşa' nın 1923'de talimatı ile kurulmuş bir kurumdur. Kurucuları edebiyatçılar, tarihçiler ve diplomatlardan oluşmuştur. Gümrük ve trafik mevzuatı ile yetkili olsa da, amaçları

doğrultusunda ÷lkede bulunan tarihi çevre ve değerlerin korunmasında çok gerekli ve faydalı işler yaparak katkıda bulunmaktadır.

Kurum ÷lkede bir boşluğu doldurarak ve gerçek bir ihtiyaca cevap vererek, uzun yıllar turizm, k÷ltür ve teknik alanlarda, bir devlet organı gibi görev yapmıştır. Türkiye'nin ilk prospekt÷sleri, ilk afişleri basımları, ilk turistik rehberleri, ilk karayolu haritası basımı, ilk lisan kursları açılması, ilk tercüman rehber sınavları yapılması, ilk turizm incelemeleri yazılması ve yayınlanması, turizm kongre ve konferansları düzenlenmesi, devlet mekanizmasının, mevzuatın ve metotların, turizm ihtiyaçları ile yeni baştan düşün÷lmesi bu kurum tarafından yapılmıştır. Yine bu kurum tarafından Dolmabahçe Sarayı ilk kez turizme açılmıştır.

1979 yılında İstanbul Belediyesi ile Kurum arasında, İstanbul'daki parklar ve köşklerin imarı, ıslahı ve işletmesi konusunda bir protokol yapılmıştır. Böylece İstanbul'da bulunan tüm k÷ltür, sanat ve turizm eserlerinin korunmasını üstlenmiştir.

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu bugün sivil toplum örgütleri içerisinde k÷ltür mirasının korunmasında her türlü çabayı göstermektedir. Çalışma alanı ulusal boyutta yer alıp, organizasyonlar, tanıtım ve reklamlarda etkin rol oynamaktadır.

BÖLÜM DÖRT

YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN KORUNMASI İLE İLGİLİ BAZI BİRİMLER VE ÇALIŞMALARINDAN ÖRNEKLER

Yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik ulusal belediyeler incelendiğinde, gerek müdürlük, gerekse de birim olarak çok az sayıda çalışma yapılmaktadır. Yürürlüğe yeni giren Büyükşehir Belediyeler Kanunu'nda her ne kadar bu konu ile ilgili birim kurma ile ilgili çalışmalara olanak verilmekte ise de, bu zamana kadar hep ihmal edilmiştir.

Tez çalışmaları sırasında gerek literatür araştırmalarında, gerekse de yerel yönetimlerin konuya bakışları incelendiğinde bu eksiklik hep hissedilmiştir. Aşağıda seçilen yerel yönetimlerde Türkiye genelinde bulunan yaklaşık üçbinikiyüz belediye içerisinde korumacılık alanında müdürlük veya birim oluşturan bazı belediyeler seçilmiştir. Tarihi Kentler Birliği'ne üye belediyelerle yapılan görüşmelerde bütün belediye başkanları konuya duyarlı olduklarını söylemekte fakat, ekonomik, siyasi ve sosyal nedenlerden dolayı müdürlük veya birim kuramamaktadırlar.

Çalışmalar sırasında incelenen yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında birçok çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların birçok olumlu ve olumsuz yönleri de incelenmiştir. Çalışmalarda bunların hepsini vermek mümkün değildir. Fakat model kapsamı içerisinde örnek teşkil edecek bazı belediyelerin çalışmalarına yer verilmiştir. Bu örnek çalışmalar tek yapı, sokak dokusu ve kent dokusu şeklinde, ölçeklendirilerek verilmiştir.

4.1 Ulusal Örnekler

4.1.1 İzmir Büyükşehir Belediyesi

Kuruluşu

Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü 02.01.2002 tarihinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İmar İşleri Daire Başkanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur.

Görevleri

- İzmir Büyükşehir Belediyesi Mücavir Alan sınırları içindeki tarihsel, kültürel ve doğal mirasın ortaya çıkartılması, yaşatılması, işlevlendirilmesi, canlandırılması ve geleceğe taşınması yönünde çalışmalar yapar.
- İlgili kamu kurum veya kuruluşları ile kullanıcılar arasındaki koordinasyonu sağlayıp, tarihsel, kültürel ve doğal mirasın korunması, yenilenmesi, yaşatılması ve geleceğe aktarılması çalışmalarını gerçekleştirir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili birimlerin, İlçe Belediyelerin, ilgili kamu kurum veya kuruluşlarının ve konusunda uzman kişilerin katılımlarıyla gerçekleştirilen toplantıları, ortak yürütülen çalışmaları organize ve koordine eder.
- Koruma planlaması, kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri gibi alan veya doku, rölöve, restitüsyon, restorasyon gibi yapı ölçeğindeki çalışmaları, bünyesinde, yarışma veya hizmet satın alımı yöntemiyle elde eder, uygulamaya yönelik onaylarının Belediye veya ilgili kurum ve kuruluşlardan alınmasını sağlar, uygulama modelleri geliştirir, uygulamaları ve yaşatılmalarını izler.
- İlçe Belediyeleri ve Koruma Kurulları ile koordinasyon içinde tarihi, kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanlarını belirler kentsel ölçekte tüm sit alanlarının koruma ve kullanma kararlarını geliştirir, koruma planları arasındaki bütünlüğü sağlar, halkın koruma konusundaki duyarlılığını arttırmaya yönelik bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yapar, uygulamaların yaşatılması için modeller geliştirir.

- Çalışmalarda disiplinler arasındaki işbirliğinin gerçekleşmesi amacıyla, konusunda uzman personelin tespitini, katkısını ve koordinasyonunu sağlar.

- Kent korumacılığının geliştirilmesi çalışmalarını izler, yürütür, araştırmalar yapar. Kent korumacılığı konusunda ve korunacak yapı, doku veya alanlarla ilgili arşiv ve envanter oluşturur, oluşturulan arşivi kullanıma açar, çalışma programları geliştirir.

Personel dağılımı, Müdür, Şef, iki adet Yüksek Mimar- Restorasyon Uzmanı, iki adet Mimar, bir adet Şehir Plancı, bir adet Restoratör, Daktilograf ve Danışmanlardan oluşmaktadır.

Koruma Uygulaması Örnekleri:

İtfaiye Binası

İzmir'in Erken Cumhuriyet dönemine ait kamu yapılarından biri olan İtfaiye Hizmet Binası, mülk sahibi İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki ilgili birimler ve proje yöneticisi danışmanlarının gerçekleştirdiği ortak çalışma sonucu yeniden işlevlendirilerek İzmir Kent Müzesi ve Arşivi olarak hizmete girmiştir.

Resim 4.1 1930 Yıllarında İtfaiye Binası

(Kaynak:İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi)

Yapı, itfaiye hizmet merkezi olarak tasarlanmış ve inşa döneminin mimari özelliklerini bugüne taşıyabilmiş bir kültür mirası niteliği taşımaktadır.

Sahip olduğu tarihi ve kültürel özelliklerini, yapının özgün durumuna sadık kalma ilkesine dayanan restorasyon projesiyle gelecek kuşaklara aktarmak için, İzmir

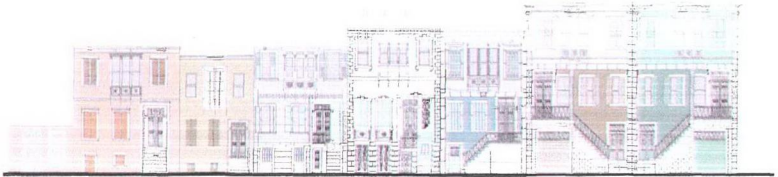
Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Şube Müdürlüğü'nce 2002 yılı içerisinde çalışmalar bitirilmiştir (Yüceer, 2002) .

Resim 4.2 İtfaiye Binası Restorasyon Sonrası Görünümü

Mithatpaşa Caddesi Yenileme Projeleri:

MİTHATPAŞA BAKIMLI CEPHELER PROJESİ

Resim 4.3 Mithatpaşa Caddesi Bakımlı Cepheles Görünüşü

(Kaynak:İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Mithatpaşa Caddesi üzerinde bulunan yedi adet özel mülkiyetin yerel yönetimlerin tarihi çevre ve kültür varlıklarına sahip çıkması gerekliliğinden yola çıkarak, rölöve ve restorasyonları İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılarak kent kimliğine katılmıştır.

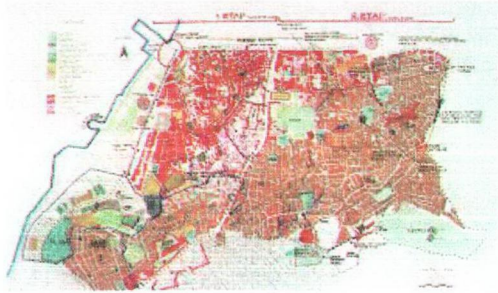
Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Düzenlemesi:

Kemeraltı ve Çevresi Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, geleneksel kent merkezi Kemeraltı'nın yeniden korunması, yaşatılması ve geliştirilmesini sağlarken, Kemeraltı'nın Agora, Tiyatro, Altın Yol, Stadyum, Kadifekale gibi arkeolojik alanlar ve bu alanları çevreleyen kentsel doku ile bütünlüğünü kurmayı amaçlamaktadır.

Hedefler

- Kemeraltı ve çevresindeki geleneksel kent merkezi, doğal, arkeolojik değerleri ve sivil mimarlık örnekleri ve kentsel doku korunacak, yeniden canlandırılacak ve bu bölgenin kentsel ölçekte sosyal, kültürel ve ticaret merkezi kimliği kazandırılacaktır.
- Agora, Tiyatro, Stadyum, Altın Yol, Kadifekale ile Kemeraltı arasında tarihi yaya aksı kurularak eski kent omurgası canlandırılacaktır.

Agora, Tiyatro, Stadyum, Altınyol, Kadifekale Arkeolojik Alanları'nın korunması ve yeniden düzenlenerek yaşatılması sağlanacaktır.

Resim 4.4 Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı

(Kaynak: Konak Belediyesi)

4.1.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul'un tarihi ve kültürel yönünü öne çıkarmak amacıyla 1995 yılında "İstanbul Nazım İmar Planı"nı hazırlayarak yürürlüğe sokmuştur. Bu plan İstanbul sınırları içinde yer alan tüm güzellikleri öne çıkarmayı amaçladığı gibi İstanbul'un bundan sonraki gelişimini de göz önüne almayı amaçlamaktadır. Nazım İmar Planı'nın ana hedefi İstanbul'un bir endüstri, bir iş, bir liman şehri olarak değil; bir kültür merkezi, turizm merkezi, kongre merkezi olarak tarihiyle, sosyal dokusuyla, ve farklı kültürleriyle öne çıkarmaktır. Bu çerçevede İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 1995 yılında Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü kurulmuştur.

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü, yasalarla İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne verilmiş olan yetkiler dahilinde taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlarla, bu alanları etkileyen alanlarda, sit alanlarında, tarihsel çevrelerde veya münferit kültür ve tabiat varlıkları için korunma plan, proje, uygulama ve programları yapmak, yaptırmak, yürütmek, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirmek ve geliştirmekle görevli ve yetkili kılınmıştır.

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün amacı: İstanbul Metropolitan alan içinde bulunan korunması gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla ilgili olarak yasalarla İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne verilen görevleri hizmetlerin bilimsel ve aktif şekilde yürütülmesini sağlamak, bu konuyla ilgili olarak Belediye bünyesinde görevlendirilen Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün teşkilatını, organizasyon şemasını, hukuki statüsünü, görev ve yetkileriyle çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yetki alanı içinde 2863 ve 3386 sayılı kanunlar kapsamında bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlarda, bu alanları etkileyen alanlarda, sit alanlarında, tarihsel çevrelerde veya münferit kültür ve tabiat varlıkları için koruma amaçlı plan, proje, uygulama ve programları yapmak, yaptırmak, yürütmek, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirmek ve geliştirmek ile görevli ve yetkilidir. Söz konusu alanlarla ilgili tüm çalışmaların eşgüdümünden sorumludur.

- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla, sit alanları ve tarihsel çevreler ile Koruma Amaçlı Alt Ölçekli Uygulama Planlarını; gerektiğinde bu amaçla eylem programlarını yapacak veya yaptıracak, her yapılan proje için uygulama programlarını hazırlayacak, cephe düzenlemeleri ile ilgili plan notları koyduracak, öncelikleri belirleyecek, proje tarifleri yapacak ve proje konularını belirleyecektir.

- Her yapılan plan, program ve proje için sosyal, kültürel, fiziki, idari, mali, fizibilite raporları ile uygulama idaresinin ve uygulamanın nasıl gerçekleşeceğini tarifini, yasal prosedürünü hazırlar.

- Her yapılan plan, program ve projenin Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararları ile Nazım Planının koruma, amaç, hedef, politika, strateji ve hükümlerine uygunluğunu sağlayacak öneri ve stratejileri geliştirir.

- *Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla, Sit Alanları ve Tarihi Çevrelerdeki kamu ve özel mülk sahiplerini motive ederek, işbirliği yaparak, onları bir araya getirip bu alanlarda koruma amaçlı, plan, proje ve uygulamalar yapar veya yaptırır.*

- *Koruma amaçlı planlama, projelendirme, uygulama, araştırma, geliştirme, değerlendirme çalışmalarının sonuçlarını, tarihi, kültürel ve doğal eserlerin envanterini yayınlar. Tarihi Miras Bilgi Sistemi kurarak ve Belediye birimleri ve diğer ilgili kurumlarla ilişki içerisinde çalışmalarını yürütür.*

- *Kentsel ve doğal sit alanlarının mekansal kalitelerini arttırabilmek için düzenleme, alt yapı ve üst yapı çalışmaları, kent mobilyaları, kaldırım, meydan düzenlemeleri ve bu alanların mekan kalitesini arttıracak her türlü ilave değerlerin konabilmesi için gerekli araştırma, proje ve uygulama programlarını gerçekleştirir. Geleneksel kent dokusunun bulunduğu alanları yeniden tarayarak ahşap ve kagir yapı stoklarının tespiti ile bu stokları yeniden değerlendirir, ayrıntılı koruma projeleri ve uygulamaları vasıtası ile koruma kalitesini arttırır.*

- *Müdürlük kuruluş amaçlarına ve hedeflerine uygun olmak üzere beş-on yıllık eylem proje, planları ve yıllık programları yaparak yapılan her program için fiziki, sosyal, iktisadi, hukuki, idari, mali, fizibilite etütleri hazırlayıp, bunlara uygun koruma, geliştirme, değerlendirme ve koruma amaçlı planlama, projelendirme, uygulama çalışmalarını ortaya koyar. Hazırlanacak koruma amaçlı eylem programları, projeleri ve uygulamaları için gerekli parasal kaynakları, fonları teminini etüt edecek; bu amaçla ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla temasa geçerek işbirliğinde bulunabilecek, ulusal ve uluslararası krediler sağlayabilecek, korumanın ve restorasyonun uygulanabilmesi için gerekli organizasyonu hazırlar.*

- *Tarihi ve kimlik belirleyici şehir mekanlarında isimlendirilmeler, reklam, afiş v.s. sabit düzenlemelerle yabancılaşıma ve kültürel çevre kirliliği oluşturan durum ve gelişmeler karşısında önlem almak üzere yönetmelik hazırlar, kentsel haklarla ilgili konularda gerekli öneriler getirir; ilgili makam ve mercilerle birlikte uygulamayı takip ederek uygun biçimde sonuçlandırır.*

- *İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetindeki korunması gerekli eski eser gayrimenkullerin değerlendirme, geliştirme, kullanım, tahsis türündeki eylemleri ile ilgili uygun önerileri belirler ve gerekli biçimde onaylatarak yürürlüğe koydurur.*

- *Rölöve ve restorasyon çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için gerekli araştırma, raspa, dolgu vs. yabancı malzemelerin ayıklama ve kaldırma v.b. yapım işlerini gerçekleştirebilmek için müdürlük bütçesine yapım işleri bütçesinden yeterli ödenek koydurur. Rölöve ve restorasyon yapım ve projelendirme işlerinin, bir bütünlük içinde gerçekleştirilmesi konularında, işlemlerin tümü müdürlük tarafından yaptırılır.*

- *Eserlerin bulundukları yer ve durumda incelenebilmelerinin temini ve bu hususta oluşabilecek risklerin amiri sorumlu bırakmaması için, komulan mütehassıs usta kadrolarının müdürlük uhdesinde bulundurulmasını sağlar.*

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün yetkisi: Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ilgili mevzuatla verilen ve 5. maddedeki görev alanına giren görev ve yetkiler ile bu yönetmelikte yer alan yetkilerini kullanarak görev yapar.

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün sorumluluğu: Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlık Makamı'nca deruhte edilen ve yönetmeliğin 5. maddesinde belirtilen görevleri gereken özen ve çabuklukta yapar. Ayrıca hizmetlerin planlı, programlı, etkinlik ve uyum içinde koordinasyonunu sağlamaktan sorumludur.

Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün yaptığı bazı projeler şunlardır:

- *Fatih, Kızıldaşı Rölöve-Restorasyon Projeleri*
- *Üsküdar Tebhirhane Binası Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Projesi*

- Eyüp, Hüsrev Paşa Tekkesi Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Çemberlitaş Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Eminönü Şerefiye Sarnıcı Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Eyüp, Müzisyenler Kahvesi Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Beşiktaş Safiye Sultan Haziyesi Envanter ve Düzenleme Projesi
- Eyüp'te Eski Eser Konutun Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Kağıthane Sıbyan Mektebi, Semt Konağı Amaçlı Restorasyon ve Daya Hatun Camii Çevresi Düzenleme Projesi
- Fatih'te Eski Eser Yapılarının Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Göksu Mihrişah Valide Sultan Camii Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Beşiktaş, Tarihi Su Deposunun Rölöve, Yeni Kullanım ve Restorasyon Projesi
- Kumburgaz'da Eski Eser Okul Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Beşiktaş, Ortaköy 40 Ada, 3 Parsel Kültürel Amaçlı Güncel Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi
- Eyüp İlçesi, 19 Pafta, 66 Ada, 37 Parsel'de Bulunan Sivil Mimarlık Örneğinin Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Projesi

4.1.3 Kadıköy Belediyesi

Tarihi çevre ve değerlerin korunmasında yerel yönetimler bünyesinde Kadıköy Belediyesi Tarihi ve Kültürel Çevre Projeler Şefliği bulunmaktadır.

Tarihi ve Kültürel Çevre Projeler Şefliği görev tanımı ve amacı şunlardır:

- Tarih öncesi çağlardan beri insan yerleşimlerine mekan olmasından dolayı tarihi bir mirasa sahip olan Kadıköy ilçesindeki, tarihi ve kültürel değerlerin korunması için her türlü önlemleri alarak bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlar.
- Kadıköy Belediyesi'nin bir kentsel koruma politikası geliştirmesinin sağlanması, ilkeler tespit edilmesi ve imar faaliyetlerinde tarihi bölgelerde verilecek kararlarda tüm belediye birimlerinin bu ilkelere bağlı kalarak hareket etmesini sağlar.
- Mevcut tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması yönünde yerel tarih kavramından hareketle bu yöndeki sivil toplum girişimlerine öncülük ederek toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla korumacılık bilincini artırır.

Çalışmalarının Kapsamı

Kadıköy ilçesi sınırları içindeki sit kararıyla tespit edilmiş tarihi kentsel dokuları, sit sınırı kapsamında olmayan ancak tarihi kent dokusu anlamında süreklilik taşıyan bölgeler, tekaser ölçeğindeki tescilli yapılar, tescilli olmayan ancak korunması gerekli olduğu uzman görüşleriyle (restoratör, mimar, sanat tarihçisi, v.b.) onaylanan eserler, doğal sitler, arkeolojik sit alanları çalışma alanları kapsamındadır.

Şeflikte yapılan çalışmalar şunlardır: Müdürlük arşivindeki belge ve dosyaların taranması ve yazı, bilgi, belge, arşiv, rapor, kitap, dergi, evrak, pafta, plan, rölöve

ve fotoğraflar incelenmiştir. 1981 tarihli tescilli eser envanterinin gif ortamında mevcut durumla eşleştirilmiştir. İstanbul Valiliği "İstanbul'daki eski eserlerin korunması ve yaşatılması projesi" çalışmasını yürütmektedir. Tescilli eserlerle ilgili lejant oluşturulmuştur. Kadıköy Belediyesi mülkiyetindeki tarihi çeşmelerin rölöve ve restorasyon projeleri yapılmıştır. Tarihi çarşı kentsel yenileme projesi yapılmıştır.

4.1.4 Ankara Büyükşehir Belediyesi

Ankara'da çevre ölçeğinde eski eser saptama ve belgeleme (tespit ve tescil) çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ilk olarak 1964 yılında yapılmış ve 1/1000 ölçekli haritalara envanter numaraları ile işlenmiştir. Bu çalışmalar 1972 yılında tekrarlanmış, aynı envanter numaraları kullanarak ve bazı yapılar tescilden düşürülerek yeni bir tescil listesi hazırlanıp yapıların envanteri çıkarılmıştır.

1972-1979 yılları arasındaki Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararları incelendiğinde, birkaç anıtsal yapı onarım izni dışında, doğal sit ve tek yapı tescil kararları ile tescilden düşme ve yıkım taleplerine karşı çıkan kararlar alındığı görülmektedir. 1979 yılında yapılan tescil çalışmasında ise, 1972 tescil listesindeki yapılardan bazılarının yok edildiği görülmektedir.

1972 yılında G.E.E.A.Y.K. tarafından onaylanan tescil listesinde bulunan ve 1979 yılında yapılan tescil listesinde bulunmayan dört adet tescilli yapı saptanmıştır. Tescilli yapıların, yukarıda somut örnekleri görülen şekilde tahrip edilerek ortadan kaldırılmasının sebebi arsa spekülasyonu, kamunun bu yapılara teknik ve maddi yardımda bulunmaması, sadece yasaklayıcı tedbirlerle kamu yararı için özel mülkiyetin kısıtlanmasıdır.

Tescilli yapıların özel kişiler eliyle tahribatının yanı sıra kamunun yaptığı yıkımlar da Ankara tarihi kent dokusunun zaman içinde yok olmasına sebep olmaktadır.

Ankara Belediyesi'nin 1979-1980 yıllarında gerçekleştirmek istediği Kuzey-Güney Trafik Aksı Projesi'nin Hasırcılar - Denizciler Caddesi bağlantısı açılmış, yolun batısında kalan alan Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi gelişme alanı olarak kamulaştırılarak tamamen yıkılmıştır . Bu yolun 1957 plan kararı olan ve Sulu Han ile Ulus Hali üzerinden geçen kısmı Sulu Han'ın restore edilmesinden sonra iptal edilmiştir.

1979 yılında, Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Ankara Belediyesi elemanları ortaklaşa saptama ve belgeleme çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmada korunması gerekli görülen eski Ankara Evleri ve anıtsal nitelikteki tek yapılar saptanmış, geçit dönemi yapılanma koşulları getirilmiş ve hazırlanan “Geçit Dönemi Koruma Geliştirme Planı” onaylanmıştır. Bu karar ile; Ankara’da I. Derece, II. Derece ve III. Derece Kentsel ve Arkeolojik Sit Alan Sınırları, Tarihi Ticari Bölge ve Etkileme Geçiş Alanları belirlenmiş, yaklaşık yüzelli hektarlık geniş bir alanda, imar planları uygulamasının durdurulması ve tarihi kent dokusunu koruyacak şekilde koruma amaçlı imar planlarının yapılması öngörülmüştür (Tuncer, 2004).

Sit kararı alınması, bu alanlarda yürürlükte olan imar planları uygulamasını durdurmakta ve bu alanlarda “Koruma Amaçlı İmar Planlarının” yapılması yükümlülüğünü belediyelere vermektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin tarihsel çevreyi korumaya ilişkin çabaları şunlardır:

- Kentin tarihi çekirdeğini oluşturan tarihsel dokuyu yenileme, mimari ve kültürel değerleri koruma çabaları öncelikle bir planlama olarak gerçekleşecektir.
- Korunacak veya yenilenecek yerlerin saptanması, çevresi ile korunarak geliştirilmesi de yapılacak “Koruma ve Geliştirme Amaçlı Plana” göre hazırlanacak programlara ve projelere dayalı olacaktır.
- Ankara Eski Kent Dokusu Geçiş Dönemi Koruma ve Geliştirme Planı hükümleri doğrultusunda, Ankara Tarihi Kent Dokusu Koruma ve Geliştirme Projesini hazırlamak amacı ile, Ankara Şehri İmar Müdürlüğü (AŞİM) İmar

Planlama Şube Müdürlüğü bünyesinde 1981 yılında “Kentsel Koruma Geliştirme Planlama Bürosu” oluşturulmuştur.

4.1.5 Altındağ Belediyesi

Altındağ Tarihi Alanları Koruma (ATAK) Şefliği

Kuruluş Amacı

Tarihi ve kültürel değerleri ile geleneksel dokusuyla, turistik çekiciliği ile korunması ve geliştirilmesi için teknik ve sosyal altyapının düzenlenmesi, kent bütünü ile doğru bir bağlantı kurulması, yapıların sağıklaştırılması, bakım ve onarımları ile boş alanların çevreye uyumlu olarak değerlendirilmesi, koruma amaçlı imar planlarında “Kamu Proje Alanları”nın hayata geçirilmesi gibi hem fiziki, hem de sosyal, kültürel, ekonomik düzenlemelerin bir bütün içinde tek merkezden ele alınması amacıyla İmar Müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur.

Görev ve yetkileri şunlardır: 3194 sayılı Kanunu ve Ankara İmar Yönetmeliği, 2863 ve 3386 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve yönetmelikleri çerçevesinde; Sorumluluk alanı sınırları içerisindeki tüm sit alanlarında çalışmalar yapmaktadır. Her türlü imar planı (Koruma Geliştirme, Kentsel Dönüşüm, Kentsel Yenileme v.b.), plan değişiklikleri, avan mimari proje, analiz çalışmaları işlerinin yapılmasını, kontrolünü ve denetimini sağlar. Sit alanlarında yapılan imar planı/plan değişikliklerine ait parselasyon planları üretir, gerekli onay mercilerinden geçirir, uygulamasını ve kontrolünü yapar. Sit alan sınırı içerisinde çeşitli kamu kuruluşlarını ilgilendiren konularda koordinasyonu sağlar.

Sit alanı içerisinde yapı denetim mekanizmasının denetiminin yapılması için Yapı Denetim Şefliği ile koordinasyonunu sağlar. Çeşitli çalışma komisyonları oluşturarak planlara göre uygulama projeleri hazırlanmasını sağlar. Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma Islah İmar Planı uygulamalarının sekreterliğini yapar. Gerekli plan değişikliği, imar durumu, proje, ruhsat vb. gibi işlemlerin ilgili şubelerle

yürütülmesini sağlar. Sit sınırlarında düzenli ve çağdaş şekilde şehirleşmeyi ve gelişmeyi sağlayacak her türlü sosyo-ekonomik, fiziksel, coğrafi, idari ve teknik verileri değerlendirip, planlama uygulama yöntemi ile bu düzenlemeyi sağlamakla görevlidir.

Koruma Uygulaması Örnekleri:

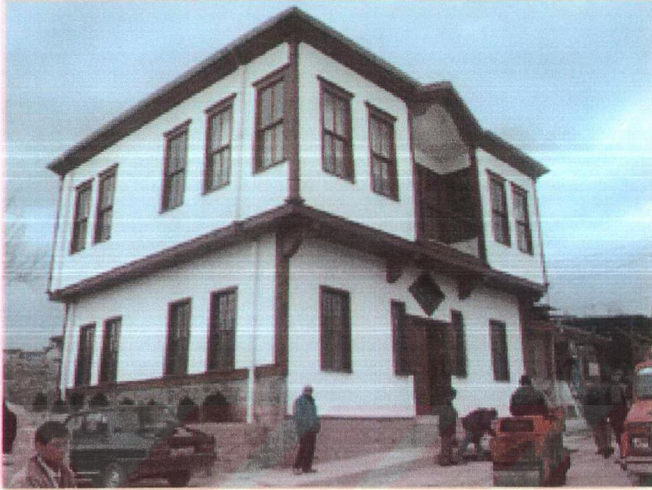
Hamamönü Belediye Evi Projesi

Akalar Mahallesi 363 ada, 9 parselden oluşan 277 m² üzerinde bulunan tescilli taşınmaz kültür varlığının korunarak gelecek nesillere aktarılabilmesi, çağdaş yaşam biçimine uygun onarım, sağlıklılaştırma ve yenileme yapılarak “Kültürel Amaçlı Tesis” olarak kullanılabilmesi için kamulaştırılması amacıyla 1996 yılının Mayıs ayında girişimlere başlanılmış, 2000 yılında bitirilerek amacına ulaşılmıştır (Tuncer, 2004).

Resim 4.5 Hamamönü Belediye Evi Restorasyon Aşaması

(Kaynak: WEB_2)

Resim 4.6 Hamamönü Belediye Evi Restorasyon Sonrası

(Kaynak: WEB_2)

Kamulaştırma işlemleri 1999 yılı içerisinde tamamlanan tescilli taşınmaz kültür varlığının “Kültürel Amaçlı Tesis” olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla rölöve ve restorasyon projeleri ihale edilip, 2000 yılı içerisinde tamamlanmış ve 2002 yılında restorasyonu tamamlanarak tarihi kent dokusuna dahil edilmiştir

Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi

Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde başkent Ankara Kalesinin çağdaş şehircilik, ulaşım, peyzaj ve restorasyon ilkeleri açısından bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde şekillenmesini sağlayacak, Ankara Kalesi Koruma Geliştirme İmar Planı proje çalışmaları yapılmıştır

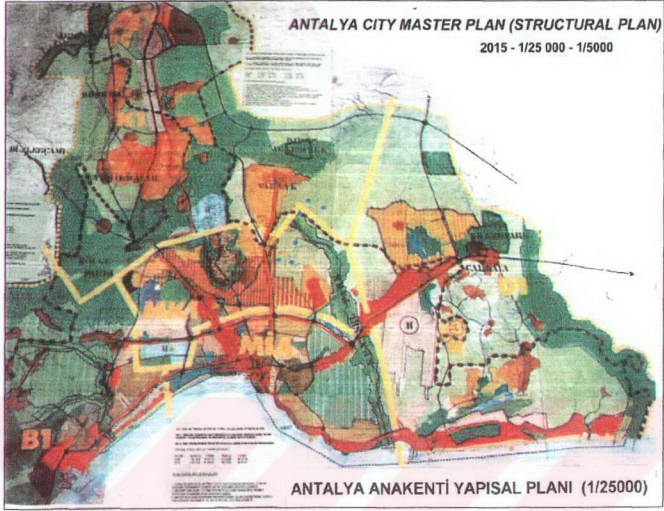

Resim 4.7 Ankara Kale İçi Sokak Çalışması
(Kaynak: WEB_2)

Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi ile; teknik ve sosyal alt yapı düzenlenip, kent bütünüyle doğru bir bağlantı kurulmuş, yapılar sağlıklılaştırılmış, bakım onarımları ile boş alanların çevreye uyumlu olarak değerlendirilmesi gibi hem fiziki hem de sosyal, kültürel, ekonomik düzenlemelerin bir bütün içinde ele alınması sağlanmıştır (Tuncer, 2004).

4.1.6 Antalya Büyükşehir Belediyesi

Antalya Kentsel Bölgesi'nde ülkenin sosyal ve ekonomik değişimin hızlı olması nedeniyle fiziksel yapıları da önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle bu değişimin göç ile kendini göstermesi, kentsel alan gereksinimini büyük oranda arttırmaktadır. Bu durum kentte denetimsiz gelişmeleri giderek arttırmaktadır. Aşırı yoğunluk, sosyal ve teknik altyapı yetersizliğini daha da arttırmakta; iyelik, örgütsüzlük, parasal olanakların sınırlılığı, v.b. olgular her türlü iyileştirme, koruma, kullanma, geliştirme, yenileme ve kentsel canlandırma stratejilerini güçleştirmektedir.

Çizim 4.1 Antalya Anakent Yapısal Planı

(Kaynak: WEB_3)

Antalya kent kimliğinin en önemli öğelerinden biri olan ve turizmin pazarlama motifi olarak belirginleşen plajlar ve falezlerin korunması da sürekli gündemde kalmış, son on beş yıl içinde Konyaaltı Plajı'ndan obaların kaldırılması gibi iyileştirme çabalarının yanı sıra, Lara kesiminde planlı bir süreç ile, Falez üzerinde kabul edilemez yoğun ve çok katlı gelişmeler olmuştur

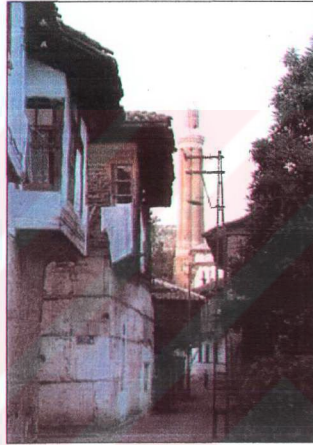
1980'lerin başından itibaren "Turizmi Teşvik Yasası"nın da desteği ile, tüm Antalya'da olduğu gibi, Lara Falez Kesimi'nde de turizm yatırımları hızlanmış, turistik işletme belgeli yatak sayısı 5500'e ulaşmıştır. Ancak, turizm sektöründe oluşan istikrarsızlık ve artan rant nedeni ile hızlı yapılaşma, bu kesimin turizm bölgesi olma özelliğini yitirme sürecine girmesine neden olmuş ve turizme ayrılan kesimler tekrar konuta dönüştürülmüştür.

Turistik tesis ruhsatı ile inşaatı başlamış bazı yapılar, turistik tesislere verilen kat ilavesini almış, sonradan tekrar konut alanına dönüşmüşlerdir. Böylece hassas bir

Koruma Uygulaması Örnekleri

Antalya Kale İçi Örneği

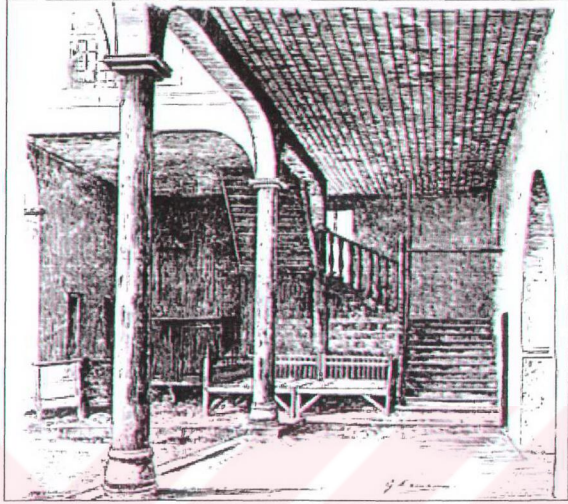
Kentsel çevre koruma proje ve uygulamalarının , başlangıç tarihine göre ilki ve kamu kurumları ile gerçekleştirilen en geniş kapsamlı uygulama , 1974 yılında başlatılan ‘Antalya Yat Limanı ve Kale İçi Restorasyon’ uygulamasıdır.

Resim 4.8 Kale İçi Görünüm

(Kaynak: WEB_3)

1967 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu kararıyla koruma altına alınan Antalya Kale İçi'nin , 1973 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı , Turizm Bankası, Antalya Belediyesi, İmar İskan Bakanlığı ve Anıtlar Yüksek Kurulu arasında yapılan bir protokolle eski liman tarafından başlanmak üzere kamulaştırılarak yenilenmesi ve turizm amaçlı bir yaşantıya kavuşturulması kararlaştırılmıştır.

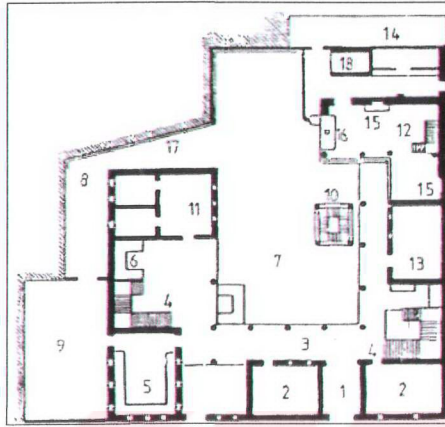

Resim 4.9 Özgün Antalya Evi Avlu Perspektifi

(Kaynak: WEB_3)

Yat Limanı'nın onarım ve sıhhileştirilmesinden oluşan birinci bölümün tamamlanmasıyla Antalya Yat Limanında gerek kent, gerek bölge, gerekse de ülke açısından önem taşıyan canlı bir turizm merkezi yaratılmıştır. Birinci kısımda inşaat ve onarım için harcanan paraya karşılık, turistik amaçlarla kiralanan işyerleri, lokanta, motel, vb. işlevlerden oldukça yüksek gelirler elde edilmiştir.

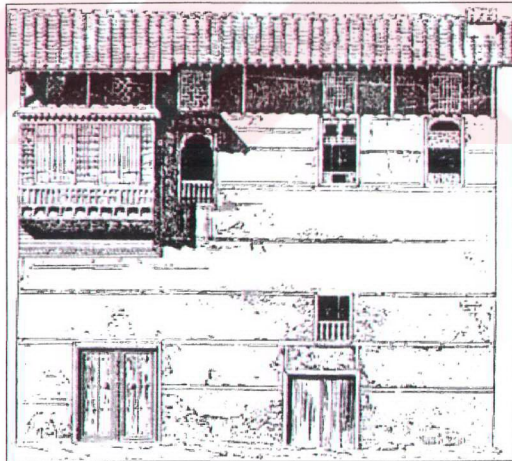
Antalya Kaleiçi örneği, kamu öncülüğünde tarihi çevrenin korunmasına yönelik en başarılı çalışmalarından birisidir. 1984 yılında Sedat Simavi Vakfı Mimarlık ve Kentsel Tasarım ödülünü, 1985 yılında ise FIJET (Uluslararası Turizm Yazarları Federasyonu) tarafından verilen Altın Elma ödülünü kazanan bu çalışmanın başarısı, Kale içindeki halkın korumaya yönelik katılımı ve bilinci ile doğru orantılı olmuştur.

Resim 4.10 Özgün Antalya Evi Planı

(Kaynak: WEB_3)

Eskiye ve özgünü ne derece koruduğu bir yana bırakılacak olursa, Antalya'daki bu koruma ve geliştirme uygulaması, turistik yatırımla çevre koruma kavramını bütünleştiren başarılı bir çalışma olmuştur.

Resim 4.11 Özgün Antalya Evi Avlu Perspektifi
(Kaynak: WEB_3)

4.1.7 Bursa Büyükşehir Belediyesi

Fen İşleri Daire Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan Etüt Proje Müdürlüğü Bursa'nın tarihi mirasının korunmasında etkin ve yetkin rol oynamaktadır.

Etüt Proje Şube Müdürlüğü Görevleri şunlardır:

- Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yatırım yapılacak tarihi kentsel sit, doğal sit ve tüm alanlarda fizibilite çalışmaları, kentsel tasarım projeleri, mimarlık, peyzaj mimarlığı, inşaat mühendisliği ve tüm mühendislik alanları ile ilgili avan ve uygulama projeleri hazırlamak.
- İlgili Meclis ve Encümen Kararlarını, Anıtlar Yüksek Kurulu ve diğer resmi kurum onaylarını almak üzere; Bilgisayar ortamında kentsel tasarım, mimari, peyzaj, betonarme, tesisat projelerini hazırlamak ve uygulama olanaklarını araştırmak.
- Proje, kontrollük ve müşavirlik hizmet alımları şartnamelerinin hazırlanması, ihale sonucu kontrollüğünü yapmak.
- Yap-işlet-devret, kiralama, intifa hakkı devri ile ilgili ihale şartnamelerinin hazırlanması, ihale sonucu kontrollüğünün yapılması ve uygulamaların izlenmesini gerçekleştirmek.
- Proje yarışmaları düzenlemek ve yarışma sonucu uygulamasını yapmak ve yaptırmak.
- Kent Estetiği ile ilgili çalışmaların sürdürülmesi ve tabela izin taleplerini değerlendirmektir.

Koruma Uygulaması Örnekleri:

Bursa Kale Sokak Örneği

Tarihi kent dokularının korunması çalışmaları arasında yer alan bir başka örnek de Bursa Belediyesi'nin Hisar Yöresi Koruma Planı programı içinde gerçekleştirdiği Kale Sokak sıhhileştirilmesidir.

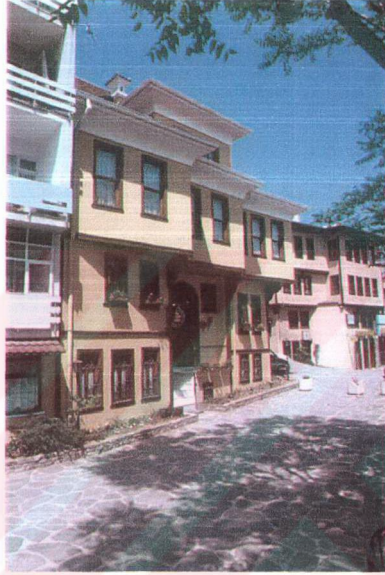
Resim 4.12 Bursa Kale Sokak Restorasyonu

(Kaynak: WEB_4)

Söz konusu alan 1978'de korunması gerekli bölge olarak tescil edilmiş, düzenleme ve koruma çalışmaları 1982'de başlatılmıştır. Geleneksel özelliklerini hemen hemen bütünüyle koruyan Kale Sokağın iki yanındaki yirmi kadar Bursa Evi koruma altına alınmış ve bu amaçla özel bir program geliştirilmiştir.

Bursa Belediyesi öncelikle, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Kültür Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı çalışma grubunun katkılarıyla, çevrenin ve tarihsel alanların düzenlenmesini, binaların yol cephelerinin restorasyon ve onarımını, halkın

yararlanacağı kentsel mekanlar ve düzenlenmiş yaya bölgeleri yaratılmasını öngören, “Bursa kenti, kentsel, doğal, arkeolojik sit alanları geçiş dönemi koruma geliştirme” planı ve programı hazırlanmıştır.

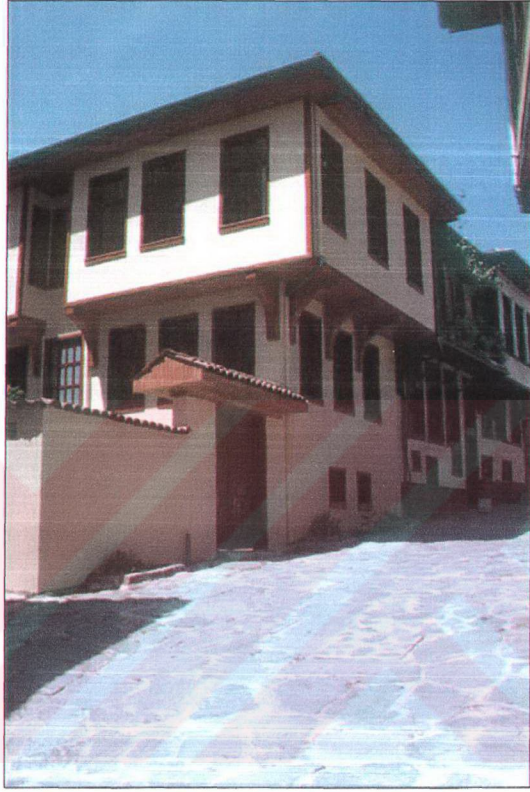

Resim 4.13 Bursa Kale Sokak Restorasyonu

(Kaynak: WEB_4)

Çalışmanın başarısının en önemli nedeni, Belediye ve yöreyle birlikte, çevre sakinlerini de tanıyan yerel mimarlardan oluşan tasarımcılarla, mal sahipleri ve kullanıcıların sürekli iletişim halinde olmalarının sağlanmasıdır.

Belediye kanalıyla, tüm evlerin restorasyon, sıhhileştirme ve altyapı hizmetlerini kapsayan bir dosya hazırlanmış, böylece Kale Sokak'taki özel mülk sahiplerinin her birinden onlar adına böyle bir uygulama projesi hazırlama onayı alındıktan sonra, bu yolla mal sahiplerine mali külfet yüklemeyen, onaylı bir proje sağlanmıştır.

Resim 4.14 Bursa Kale Sokak Restorasyonu

(Kaynak: WEB_4)

Yenileme çalışmalarında geleneksel yapım yöntemleri ve gereçleri çağdaş gereçlerle birlikte kullanılmış, işin özel ustalık gerektiren % 25'lik dilimi % 80 oranında yerli ustalarla gerçekleştirilmiştir.

1988 yılında Bursa Belediyesi, yaptığı bu çalışma ile Avrupa Çevre Yılı kapsamı içinde ödüllendirilmiştir.

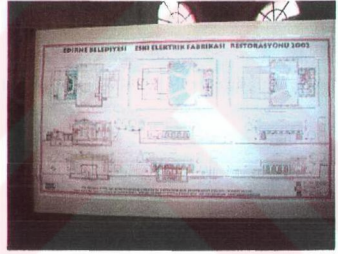
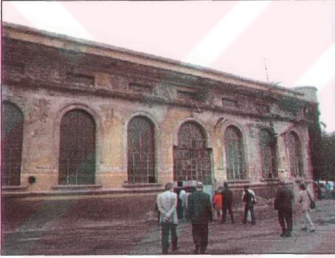
4.1.8 Edirne Belediyesi

Etüt Plan ve Proje Müdürlüğü görevleri şunlardır:

- Mülkiyeti Edirne Belediyesine ait her türlü taşınmazın mimari projelerini hazırlar.
- Eski eser niteliğindeki taşınmazların rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerini hazırlar.
- Kurum içi gerekli her türlü etüt proje hazırlanması ve planlanması çalışmalarında bulunur.

Koruma uygulaması örnekleri

Eski Elektrik Fabrikası Restorasyonu

Resim 4.15 Eski Elektrik Fabrikası Restorasyon Öncesi

(Kaynak: WEB_1)

4.1.9 Konya Büyükşehir Belediyesi

Konya Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı Planlaması incelendiğinde kent merkezinde önemli ve öncelikle tasarlanması gerekli özel proje alanları belirlenmiştir. Ölçek olarak 1/500' den 1/1' e kadar detaylandırılmıştır. Bu alanlar şunlardır:

Aziziye Cami Çevre Düzenlemesi

Kapu Cami Çevre Düzenlemesi

Hükümet Meydanı Düzenlemesi

Şerafeddin Cami Yeraltı Otoparkı ve Kent Meydanı Düzenlemesi

PTT Önü Yeraltı Otoparkı ve Kent Meydanı Düzenlemesi

İplikçi Cami Çevre Düzenlemesi ve Yeraltı Otoparkı

Mahkeme Hamamı ve Şerafeddin Cami Çevre Düzenlemesi

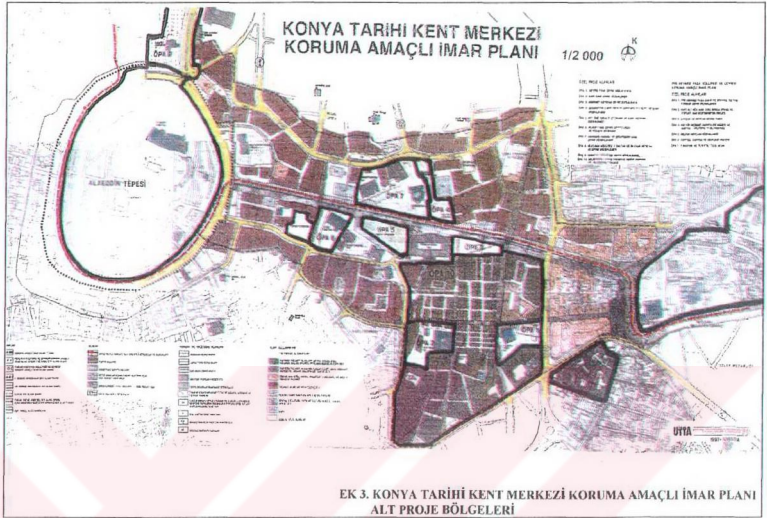
Mevlana Külliyesi ve Selimiye Cami Meydan ve Çevre Düzenlemesi

Karatay Külliyesi Çevre Düzenlemesi

Geleneksel Çarşı (Arasta) Kesimi Koruma ve Geliştirme Projesi

Uygulama; kentsel alanlarının en önemli, korunmaya değer noktasından başlatılmış ve etaplar halinde yapılmıştır. Bu projede kentsel tasarım teknikleri kullanılmıştır. Kent peyzaj öğeleri, kent mobilyaları ile zenginleştirilmiştir.

Tasarımın uygulanmasında, uygulamadan etkilenenlerin tasarıma ve uygulamaya katılımı sağlanmıştır. Kişilerin uygulamaya katılımları sağlanıp projeden değer elde edilerek kültür politikası, kentsel politika ve demokratik katılım sağlanmıştır (Tuncer, 1997).

Çizim 4.3 Konya Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı İmar Planı

(Kaynak: WEB_5)

4.1.10 Koruma Uygulaması Örnekleri

Ulusal yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve değerlerin korunmasına ilişkin, koruma uygulaması örneklerine bakıldığında, modele ışık tutacak birçok çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların uygulamasında, korumacılık adına, olumlu, olumsuz birçok yönler bulunmaktadır. Yerel yönetimlerde, olgunlaşma aşamasında olan korumacılık anlayışı, gerek ikili ilişkilerde, gerekse de kurumlar arası ilişkilerde sıkıntılar bulunmaktadır. Bu sıkıntılar bazen, yerel yönetimler ile, kurullar arasında bazen, üniversiteler ile kurullar arasında, bazen de üniversiteler ile yerel yönetimler arasında olmaktadır. Bu sıkıntılara sosyal yönü olmayan projeler de eklenince ya korumacılık yapılamamakta, ya da yanlış yapılmaktadır.

Bu çalışmada, korumacılıkta karşılaşılan, sosyal ve ekonomik sıkıntılarının yanı sıra, bilgi ve bilim eksikliklerinin hangi yöntemlerle, nasıl çözüleceği hakkında tezler verilmektedir.

Model kapsamı içerisinde örnek teşkil edecek bazı belediyelerin çalışmalarına yer verilmiştir. Bu çalışmalarda;

Cumalıkızık Koruma ve Yaşatma Projesi uygulamasında, yerel yönetimler, akademik kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, köy halkı ve gönüllülerden oluşan bir organizasyon ile yapılan çalışma sonucunda, başarı elde edilmiştir.

Agora ve Çevresi Koruma-Geliştirme ve Yaşatma Projesi uygulaması yıllardır süren kazı çalışmaları günümüzde de devam etmektedir. İzmir'in en eski yerleşim bölgelerinden biri olan, bu alan, yerel yönetim, merkezi hükümet ve akademisyenlerden oluşan bilimsel bir kurul ile çalışmalar yapmaktadır. Proje sosyal yönü ile de ele alınırsa daha başarılı ve sağlıklı bir çalışma olacaktır.

Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Planı ve Düzenlemesi Projesi, tarihi çevreyi koruma ve yaşatmada, örnek verilebilecek projelerden biridir. Bu çalışma yerel yönetim ve üniversitelerin ortak bir ürünüdür. Çalışma ve uygulama aşamaları ile istenen hedefe ulaşılmıştır.

4.1.10.1 Cumalıkızık Koruma-Yaşatma Projesi

Proje sonucunda Cumalıkızık korunarak yaşatılmış, tüm çevresel değerlerin geleceğe aktarılması sağlanmış, fiziksel iyileştirmeler yapılmış, sosyo-ekonomik gelişme sağlanmış ve halkın katılımı ile beraber sürdürülmüştür.

Proje ortakları; Bursa Büyükşehir Belediyesi, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, köy halkı ve gönüllülerden oluşmuş, Ticaret ve Sanayi Odası finans desteği

sağlamıştır. Modelin amacı doğrultusunda, bir örneği olan, bu proje sonucunda yerel yönetimler bünyesinde oluşturulan bir grup ile çok başarılı sonuçlar elde edildiği görülmüştür.

Osmanlı sivil mimarisinin en görkemli köy yerleşimini günümüze ulaştıran Cumalıkızık, son yıllarda ülkemiz yanında tüm dünyada da tanınmaya başlamıştır.

2200 yıllık geçmişi ile tarihi, kültürel ve doğal zenginliğe sahip Bursa'nın, özgün bir bölgesi olan Cumalıkızık yerleşimi, halk mimarisinin en güzel örneklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bursa'nın doğusunda, kent merkezine yaklaşık 12 km. uzaklıktaki Uludağ yamaçlarında, Oğuz boylarından Kızıklar tarafından kurulan yedi köyden biri olan Cumalıkızık'ın kuruluşu, 1300 yıllarına dayanmaktadır... (<http://www.arkitera.com>).

Cumalıkızık; verimli toprakları, Uludağ'dan kaynaklanan soğuk suların aktığı organik sokak dokusu, özgün sivil mimari örneği konutları, tarihi camisi-hamamı-çınarları, yakın çevredeki kilise kalıntısı ve geleneksel yaşam biçimi ile tarihsel, sosyo-kültürel ve doğal değerler açısından yerel ve ulusal ölçekte önem taşıyan bir yerleşimdir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından, Cumalıkızık'ta dört ev satın alarak ikisi restore edilmiş, restoran ve konaklama amaçlı olarak işletmeye açılmıştır. Cumalıkızık İlköğretim Kültür Tesisi Projesi sponsor firmalar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Orman Bölge Müdürlüğü'nden beş yıllığına Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis edilen alan projelendirilerek Cumalıkızık Doğa Parkı olarak düzenlemesi yapılmıştır (<http://www.arkitera.com>).

Resim 4.16 Cumalıkızık Restorasyon Öncesi Görünümü

(Kaynak: WEB_4)

Proje ortaklarından Bursa Ticaret ve Sanayi Odası ve Borsalar Birliği'nin maddi desteğiyle, Çekül Vakfı Eğrek Sokak ve Yunus Aralığı'ndan başlayarak bu sokaklar boyunca yer alan otuz konutta iyileştirme ve onarım çalışmaları tamamlanmıştır

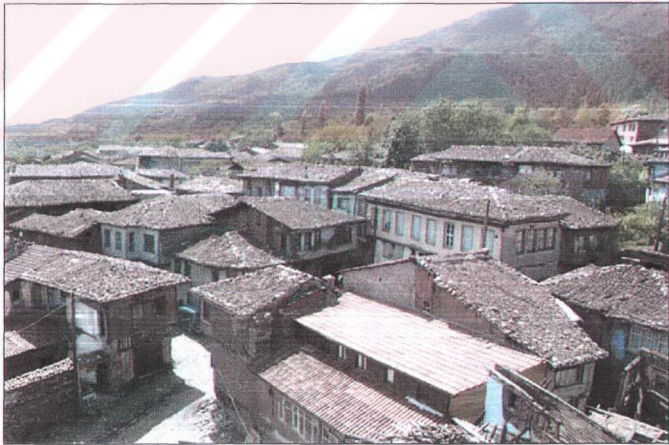

Resim 4.17 Cumalıkızık Restorasyon Sonrası Görünümü

(Kaynak: WEB_4)

Resim 4.18 Cumalıkızık'tan Görünüm
(Kaynak: WEB_4)

Resim 4.19 Cumalıkızık Sokak Dokusu
(Kaynak: WEB_4)

Cumalıkızık Koruma-Yaşıatma Projesi, üniversitelerin, yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin işbirliğiyle yapılan çalışmaların bir sonucudur. Tarihi yerleşim bölgesini koruma, kurtarma ve yeniden yaşama geçirme amaçlı olmuştur. UNESCO, Turizm ve Kültür Bakanlığı, belediyeler, üniversiteler restorasyon ve restitüsyon çalışmalarında gerekli teknik bilgi, finans ve işgücünü sağlamıştır.

Cumalıkızık Koruma-Yaşıatma Projesi, bu hassas dokuyu bozmadan gerçekleştirilmiş, yangın korunumu projesi öncelikle oluşturulmuştur. Yapı malzemesinin, harcın, rengin, doğallığın, yapı ve insan ölçeğinin yerleşim dokusu ile bütünleşmesinin en güzel örnekleri verilmiştir.

4.1.10.2 Agora ve Çevresi Koruma - Geliştirme ve Yaşıatma Projesi

Tarihsel ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik, gerek doku veya kentsel ölçekte, gerekse tek yapı ölçeğinde yapılacak koruma amaçlı proje çalışmaları, birçok yetkili otoriteyi ve disiplini ilgilendirmektedir.

Bu amaçla, İzmir Büyükşehir Belediyesi danışmanları Prof. Doğan Kuban, Dr. Murat Katoğlu, Y. Mimar Oktay Ekinci tarafından genel doğrultusu ve ilkeleri belirlenen Agora ve Çevresi Koruma - Geliştirme ve Yaşıatma Projesi çalışması için İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir İl Kültür Müdürlüğü ve İzmir Arkeoloji Müdürlüğü'ndeki uzmanların katılımıyla bir ekip oluşturulmuştur.

Resim 4.20 Konak Bölgesi Sit Alanları Hava Fotoğrafı

(Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi Harita İşleri Şube Müdürlüğü)

Proje Gurubu aşağıdaki kişilerden oluşmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden;

 nder BATKAN, şehir Plancısı, O.D.T. .

H lyla ODABAş, Restorasyon Uzmanı, Y. Mimar O.D.T. .

İzmir İl Kültür Müdürlüğü'nden;

Cengiz YAZICI, Mimar S. ., Etüt Proje Koordinasyon şube Müdürü

İzmir Arkeoloji Müdürlüğü'nden;

Ersin ATAKAL, Arkeolog.

Çalışmanın çeşitli aşamalarında yer alan teknik personel:

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden;

Vahyettin AKYOL, Mimar, G. .

Güler GüNEş, şehir Plancısı, D.E. 

G l ÖZBAKIR, şehir Plancısı, Y. 

Demet S SALAN D NLER, Mimar, D.E. .

Berna KARADEM R, Harita Teknisyeni

Hüseyin EYDALI, Fotoğrafçı.

Ayrıca bu çalışmaya;

İzmir D.E. . Fen ve Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü'nden

Y. Doç. Dr. Akın ERSOY,

İzmir Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, şehir ve B lęe Planlama Bölümü'nden

Prof.  lker Baykan SEYMEN katılmıştır.

Agora ve çevresini koruma, sağlıkılaştırma ve kentsel yaşamla kültürel bir canlılık içinde bütünleştirme amacıyla hazırlanan **Agora Ve  evresi Koruma – Geliştirme Ve Yaşatma Projesi'**nin ilke ve hedefleri şunlardır.

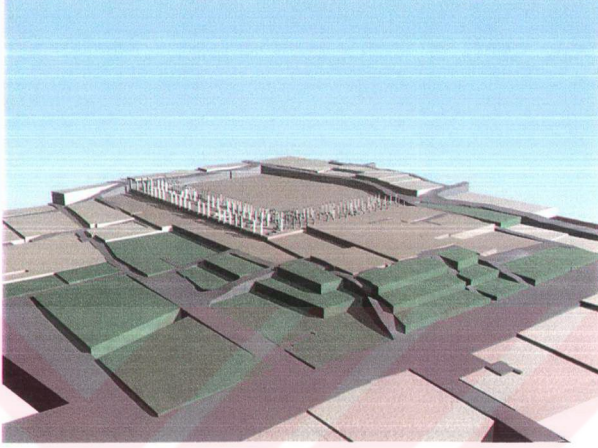

Resim 4.21 İç Agora Anastolisisi

(Kaynak: İzmir Büyükşehir Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

İlkeler

- Agora Kazı Alanı'ndaki arkeolojik kazı araştırmaları daha yoğun olarak sürecek ve gün ışığına çıkan ve çıkacak olan kalıntı ve belgeler korunacaktır.
- Agora, kent dokusu içinde bugünkü gibi gözden ırak değil, görünen, yakından rahatlıkla algılanan, izlenen bir tarihsel kimlik merkezi şeklinde yaşatılacaktır.
- Agora ve çevresi, koruma öncelikli bir toplumsal kullanımla bütünleştirilirken, yeni gereksinme duyulacak ya da geliştirilecek işlevler ve bunlara yanıt verecek mekansal kullanım olanakları için, mevcut tescilli ya da tescili önerilen kültür varlığı niteliğindeki yapılar değerlendirilecektir.
- Agora çevresi, burada öngörülen Arkeoloji ve Tarih Parkı işleviyle birlikte gelişecek ve canlanacak turizm potansiyeli ile, kentsel doku ve geleneksel kullanım süreçlerinden gelen konut ve ticaret gibi öğeler göz önüne alınarak koruma planlaması disiplini içine alınacaktır.

Resim 4.22 Agora ve Çevresi Koruma – Geliştirme ve Yaşatma Projesi

(Kaynak: İzmir Büyükşehir Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

- Tarihi doku ile yeni yapılanma arasındaki kimlikli bir sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için, belirlenecek bölgelerde ve dokuda özellik taşıyan kesimlerde de belli ilkeler içeren kentsel tasarım projeleri esas alınacaktır.

Resim 4.23 Agora ve Çevresi Panoramik Görüntüsü

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

- Ortaya çıkacak ve düzenlenecek Arkeoloji ve Tarih Parkı mutlak surette kent estetiğini zenginleştirecek örnek bir plastik çevre olarak tasarlanacaktır. Özgün bir örnek yaratılması başlı başına bir ilkedir.

Resim 4.24 Agora ve Çevresi Koruma – Geliştirme ve Yaşatma Projesi

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Hedefler

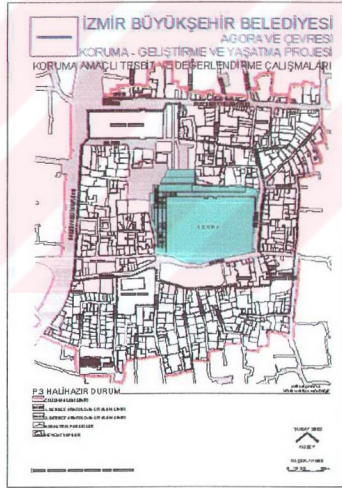
- Agora ve Çevresi Koruma Geliştirme ve Yaşatma Projesi'nde kamulaştırma önemli yer tutmaktadır. Kamulaştırmada rol üstlenecek kurum ve kuruluşların mali kaynaklarının akılcı ve planlı bir şekilde kullanılması hedeflenmelidir.

• Agora Kazı Alanı ile çevresini, bir koruma alanı ile güvenceye alarak; bu bölgeyi Arkeoloji ve Tarih Parkı işleviyle kente ve kentsel yaşam bütünselliğine kazandırmak, bu vesile ile yıpranmış, kullanımdan düşmüş özellikli yapı stokunun canlandırılması, karakterli kent dokusu halinde, yeniden işlevlerine kavuşması da önemli bir hedef gözetilmelidir.

• Proje alanındaki sivil, resmi ve dini mimarlık örneklerinin restore edilerek öngörülen işlevle kazanılacak kullanım potansiyeline uygun işlevlerle korunmalarını ve değerlendirilmelerini sağlamak, bunu özendirmek, olanaklar yaratmak, projenin başlıca düşünsel dayanaklarındandır.

- Agora'yı çevresini kuşatan ve kentsel yaşamla bütünselliğinde algılanmasını engelleyen niteliksiz dokuyu çirkinliklerinden arındırmak; yeni tarihsel süreçte; Tarihi Merkez (Kemeraltı) ile birlikteliğini vurgulamak, Eşrefpaşa Caddesi'nden itibaren Kadifekale'ye doğru tarihsel akışın varlığını ve bütünlüğünü işaretlemek, gelecekteki zorunlu projeler için de gerekli bir hedeftir.

- Proje; Kadifekale'den itibaren, eski liman bölgesi, bugünkü Kemeraltı'nı, yani antik ve kentsel yerleşimin tamamını kapsayan tarihsel kültür dokusunun gelecekte yaşamsallığa ve bütünlüğe erişmesi amacının bir aşamasıdır.

Resim 4.25 Agora ve Çevresi Koruma – Geliştirme ve Yaşatma Projesi

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu

İzmir 1 Nolu K.T.V.K. Kurulu'nun 22.10.1991 gün ve 3234 sayılı kararıyla saptanan 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı, 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve Kemeraltı Kentsel Sit Alanı'nın bu sit alanlarıyla komşu kentsel alanları, Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanacak alan olarak belirlenmiştir.

Planlama alanı, kuzeyde Anafartalar Caddesi ve bu caddeye cepheli parseller, güneyde ve doğuda 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırı ve bu sınırla birleştirilen yapı adaları ve batıda Eşrefpaşa Caddesi ile çevrelenmektedir .

Tablo 4.1 Agora ve Çevresi Koruma Bölgeleri Sit Alanlarının Dağılımı

	Alan (ha.)	%
• 1. Derece Arkeolojik Alan	2.76	21.92
• 3. Derece Arkeolojik Alan	6.35	50.44
• İlave Kentsel Alanlar	3.48	27.66
TOPLAM	12.59	100.00

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Planlama alanında yapılanma bitişik nizamdır . Yapılar %74.19'luk oranla tek veya iki katlıdır.

Saptanan toplam 554 adet yapının katlara göre dağılımı aşağıda verilmiştir :

Tablo 4.2 Agora ve Çevresinde Yer Alan Yapıların Yoğunluk Dağılımı

	Kat Adeti	%
• Bir Katlı Yapılar	157	28.34
• İki Katlı Yapılar	254	45.85
• Üç Katlı Yapılar	117	21.12
• Dört Katlı Yapılar	20	3.61
• Beş ve Üstü Yapılar	6	1.08
	554	100.00

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Tablo 4.3 Yapı Kullanımlarının Katlara Göre Sayısal Dağılımı

	ZEMİN KAT		I. KAT		II. KAT	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
• Konutlar	197	34.26	164	44.93	59	37.58
• Ticaret Yapıları	164	28.52	32	8.77	14	8.92
• Resmi Kurumlar	2	0.34	2	0.55	1	0.64
• Sağlık Yapıları	2	0.34	3	0.82	1	0.64
• Eğitim Yapıları	5	0.87	3	0.82	2	1.28
• İmalathaneler	26	4.52	15	4.11	12	7.64
• Vakıf Yapıları	5	0.87	4	1.10	1	0.64
• Boş Yapılar	139	22.46	133	36.43	29	18.47
• Metruk Yapılar	28	4.87	8	2.20	37	23.55
• Otoparklar	5	0.87	1	0.27	1	0.64
• Dini Yapılar	2	0.34	-	-	-	-
• Boş Parseller	10	1.74	-	-	-	-
TOPLAM	575	100.00	365	100.00	157	100.00

(Kaynak: İ.B.B Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü)

Değerlendirme

Agora Ve Çevresi Koruma – Geliştirme Ve Yaşatma Projesi kent kültürünün en önemli unsurlarından biri olan kentin tarihi mirasına sahip çıkmaktadır. İzmir kent tarihinin belirli bir sürecini yansıtan Smyrna'nın varolan yapıtlarının günümüze ulaştırılması, koruma ve onarım çalışmaları ile hem kent kültürüne, hem de dünya mirasına kazandırılmaktadır.

Agora'nın güneyi ve güneydoğusunda Tiyatro, Kadifekale ve Stadyum gibi arkeolojik buluntular yer almaktadır. Agora ve batısında antik liman dolgusu üzerinde kurulu Tarihi Merkez (Kemeraltı) ile Tiyatro, Kadifekale ve Stadyum güneybatı – güneydoğu yönünde sıralanarak antik kent dokusunun omurgasını oluşturmaktadır. Bu omurgayı yaratan arkeolojik buluntular, antik yolların güçlendirilmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu mekansal ilişkinin Konak Meydanı, Oteller Bölgesi, Basmane – Fuar gibi günümüz kentsel donatılarla zenginleştirilmesi olasıdır. Agora, kentteki konumu ve topoğrafik veriler ışığında, antik kent omurgasının canlandırılmasında, kentsel yaşama katılmasında, bu arkeolojik alanların çevresiyle birlikte korunması ve geliştirilmesinde öncü rol oynayabilecek başlangıç noktası niteliğindedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü).

Kentsel ve çevresel ölçekte irdelenen ilişkilere göre belirlenen saptamalar ve kabuller ile doku ve yapı ölçeğinde yapılan analizler, planlama alanındaki mekansal farklılaşmayı ortaya çıkarmıştır. 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı ile bu alanın batısında kalan ve Eşrefpaşa Caddesi ile sınırlanan alanın terk edildiğini, hemen hemen boşaldığını söylenebilir. Bu bölgede daha önceleri ayakkabıcıların bulunduğunu, imalat ve depolama işlevlerinin yürütüldüğünü biliyoruz. Bu işlevlerin, değişen piyasa koşullarıyla, zaman içinde barındıkları yapı ve kullandıkları alan olarak, çağdaş gereksinimleri karşılayamaz duruma gelmeleri kaçınılmazdır. Bu işlevlerin geride bıraktıkları alanın ve yapıların, değişen koşullara göre yeni ve farklı işlevlerle donatılmasında karşılaşılan zorlukların çözümlenememesi, bu bölgenin boşalmasındaki en önemli etkidir.

Planlama alanında boşaltılan konut yapılarının kent merkezinde yer almaları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan İzmir'e göç eden düşük gelir grubunun tercihinde rol oynamıştır.

Planlama alanının doğusundaki konut alanlarını Kemeraltı'na (Tarihi Merkez) bağlayan önemli ve tarihi bir aks olması nedeniyle, Anafartalar Caddesi canlılığını korumaktadır. Bu cadde üzerinde ve bu caddeye bağlanan sokaklarda yer alan Anıtsal ve S.M.Ö. yapıların sayısal çokluğu dikkat çekmektedir. Bu alanın dışında, tescilli yapılarda, Eşrefpaşa Caddesi ile 824 Sokak arasında kalan bölgede de yığılma vardır. Bu bölge ile planlama alanının güneyinde kalan ve tescilli yapıların daha az olduğu bölgede konut kullanımı yaygındır.

Planlama alanının kent yaşamına katılabilmesi ve bugün karşılaştığı sorunların çözümlenebilmesi amacıyla alınabilecek önlemler ve bu yönde yapılması zorunlu çabalardan birisi de; çevre, doku ve yapı ölçeğinde derlenen veriler ışığında, bu alanın koruma amaçlı projesini üretmektir. Koruma amaçlı bir projelendirme ile, planlama alanı kentle entegre edilebilecek, kültür varlıklarıyla birlikte alana yeni bir işlev ve kimlik yüklenebilecektir. Ancak, bunun gerçekleştirilebilmesi için planlama alanında yapılacak koruma amaçlı proje çalışmasının, koruma planı ölçeğinde kalmaması ve plan bütünlüğü içinde uygulama ölçeklerine de inmesi gerekecektir.

Bu amaçla yapılan çalışmalar sonucunda, planlama alanında beş ayrı alan saptanmıştır

- *Agora Kazı Alanı*
 - 1. *Derece Arkeolojik Sit Alanı'nı kapsamaktadır.*
- *Arkeoloji ve Tarih Parkı*
- 3. *Derece Arkeolojik Sit Alanı'nın kuzey ve batı sınırı, 816 Sokak, 943 Sokak ve 941 Sokak'ın çevrelediği alan ile katlı otoparkı içine almaktadır.*
- *Kentsel Tasarım Alanları*

Planlama alanının kuzey sınırı ile 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı arasında kalan alan (Anafartalar Caddesi ve Çevresi Kentsel Tasarım Alanı – AKTA) ile Eşrefpaşa Caddesi ve 824 Sokak'ın çevrelediği alan (Eşrefpaşa Caddesi Doğusu Kentsel Tasarım Alanı – EKTA) olmak üzere iki kentsel tasarım alanı belirlenmiştir.

- *Agora Koruma Alanı*

1. Derece Arkeolojik Sit Alanı'nın güneyinde Hürriyet Lisesi, Park, Cami, Hamam, Kemal Atatürk İlköğretim Okulu ve 818 Sokak'ın güneyindeki parsellerdir.

- *Diğer Kentsel Alanlar*

Doğudan 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırı batıdan Kentsel Tasarım Alanı, kuzeyden Agora Koruma Alanı ve güneyden planlama alanı sınırı ile çevrelenen alandır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Tarihsel Çevre Müdürlüğü).

4.1.10.3 Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Planı ve Düzenlemesi

ODTÜ Mimarlık Fakültesi ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından oluşturulan Proje Grubu, özel bir çalışma mekanı oluşturarak Hacı Bayram Camii Çevre Düzenleme Projesi'ni hazırlamıştır. Hacı Bayram Projesi; "Ulus Koruma - Islah İmar Planı'nın öngördüğü süreçler içerisinde, Koruma Kurulu, İlçe Belediyesi, Büyük Şehir Belediyesi ve ODTÜ' nün oluşturduğu bir ortak kurumsal denetim mekanizması içerisinde sekiz defa çizilmiş, tartışılmış ve çeşitli seçenekler oluşturulmuştur.

Projede, teknik konuların yanı sıra, konunun " toplumsal boyutlarına da dikkat edilmesi gerektiğinin " yerel yönetimin en üst kademesindekiler tarafından önemle altı çizilmiştir.

Hacı Bayram Projesi, yalnızca bir mekan düzenlemesi olarak ele alınmamıştır. Burada yaşamakta olan insanlar, burayla ilgili tüm kararlara bir mekanizma çerçevesinde katılmışlardır. Bu alanda yaratılan değerin nasıl paylaşılacağına ilişkin

bir mekanizma ile, “Hacı Bayram Karar Kurulu” denilen bir örgütlenme oluşturulmuştur (Tuncer, 2004).

Resim 4.26 Hacıbayram Koruma Planı

(Kaynak: WEB_2)

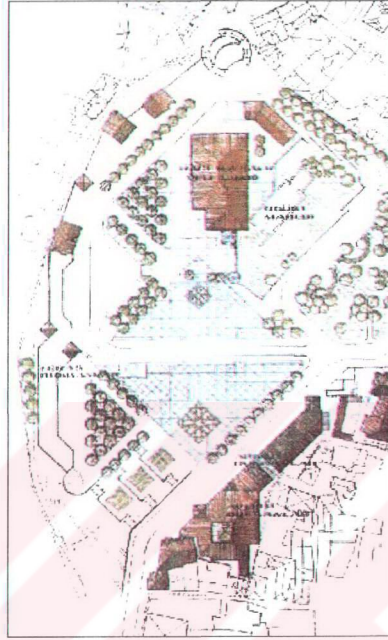

Resim 4.27 Hacıbayram Çevresi Restorasyon Öncesi Görünümü

Hacı Bayram Camii çevresi, Ankara'nın en önemli "I. Derece Kentsel Sit Alanı" olarak belirlenmiştir. Ankara Şehri İmar Müdürlüğü'nün (AŞİM) 1983 yılında başlattığı "Ankara Tarihi Kent Dokusu Koruma Geliştirme ve Planlama Çalışmaları" içinde, geniş bir çevreyi kapsaması ve Ankara'nın Jansen' den bu yana ilk onaylı Koruma İmar Planı olması nedeniyle özel bir önem taşımaktadır.

Resim 4.28 Hacıbayram Çevresi Restorasyon Sonrası Görünümü

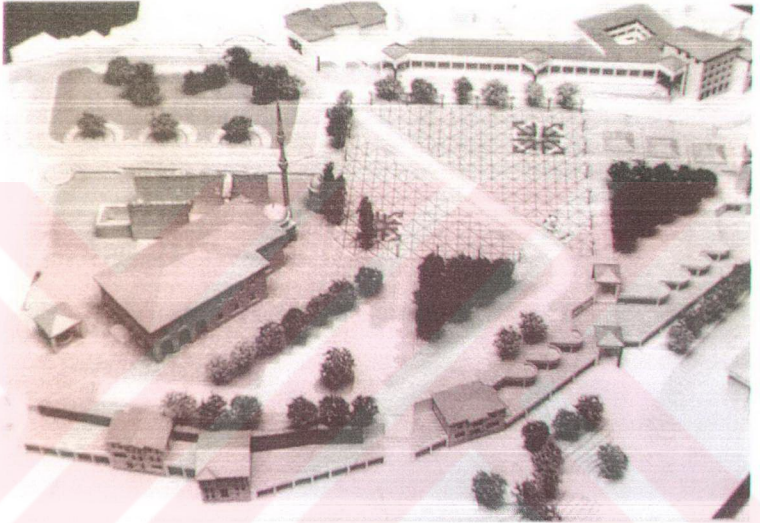

Çizim 4.4 Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Plan ve Düzenleme Projesi
(Kaynak: WEB_2)

ODTÜ ve AŞİM ortaklaşa çabası sonucunda hazırlanan “ Hacı Bayram II. Çevre Koruma İmar Planı ve Uygulama Koşulları ” Ankara’ nın ilk koruma amaçlı imar planı olarak onaylanmıştır

Hacı Bayram II. Çevre Koruma İmar Planı’nın tamamlanması ile onayı arasında bir yılı aşkın bir süre geçmiştir. Planın kesin parselasyon planları hazırlanmamıştır. Plan, “Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma İslah İmar Planı” çerçevesinde kısmen değişikliğe uğratılmıştır. İmar Müdürlüğü, bu planın kapsadığı alan içinde uygulamaya girebilecek detayda bir “Örnek Ada Düzenlemesi” hazırlamıştır. Adliye ve Etizafer Sokakları’nın sınırladığı Adada 1/50 Ölçekli Cephe Düzenleme Projesi ve maliyet analizi yapılmıştır .

Türkiye Anıt-Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (T.A.Ç.) ile yapılan görüşmelerde, Kaleiçi'ndeki üç evin yanı sıra, "Örnek Ada" da uygulamaya girilmesi kararlaştırılmış, ancak bu yönde bir çalışma gerçekleştirilememiştir.

Resim 4.28 Hacibayram Çevresi Restorasyon Sonrası Maket Görünümü

Hükümet Meydanı ile Hacı Bayram Meydanındaki yaya - taşıt trafiğinin düzenlenmesinde kolaylık sağlamak ve bu meydanları birer "Kent Meydanı" olarak düzenlemek amacıyla, Bentderesi Caddesi üzerinde bulunan alan dolmuş durakları ve otopark olarak düzenlenmiştir. Kamulaştırma işlemleri tamamlanmış ve dolmuş duraklarının nakli alan düzeltildikten ancak yaklaşık iki yıl sonra gerçekleştirilebilmiştir.

Hacı Bayram Camii ve Auguste Mabedi'nin bulunduğu, 1989 yılı öncesi otopark ve dolmuş durağı olarak kullanılan meydan ile yolu içeren kısmın 1/500 ölçekli Çevre Düzenleme Projeleri "Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Yarışması" sonucunda elde edilmiştir . Yarışmada birinciliği kazanan Prof. Dr. Raci BADEMLİ başkanlığındaki ODTÜ Proje Ekibi ile yapılan sözleşme gereğince öncelikle bu kesimin detaylı projeleri yapılmış ve uygulanmıştır.

4.2 Evrensel Örnekler

Yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik evrensel çalışmalara bakıldığında korumacılığın daha bilinçli yapıldığı gözlenmektedir. Kültür varlıklarının korunması için bir araya gelen kurum ve kuruluşlar sadece kendi bulundukları alanlardaki değerleri değil, dünyadaki tüm kültür varlıklarını miras kabul edip; bilgi, finansman, proje gibi her türlü desteği vermektedirler.

Korumacılıkta bu kadar başarılı olmalarının en büyük nedeni finansman, arşiv, bağımsız çalışma gibi bir çok konuda organize olmalarıdır. Bu kurum ve kuruluşlarının tüzük ve yönetmelikleri tez çalışmasında model oluşumu sırasında incelenmiştir.

Koruma konusunda uluslararası platformda faaliyet gösteren çeşitli kuruluşlar vardır. Bunlardan bazıları, BM Bilim ve Kültür örgütü (UNESCO) ne bağlı Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi **ICOMOS-International Council of Monuments and Sites** (Merkezi Paris'te olan bu konsey, tarihi anıtlar ile sit alanlarının, etüt ve korumalarında tavsiye kararları alıp, yayınlar yapan bağımsız bir kuruluştur. ICOMOS'un BM'ye bağlı her ülkede birer milli komitesi vardır ve esas çalışmaları bu komiteler yürütür. Her alt komite, yönetmelikler çerçevesinde kendi konularında ulusal ve uluslararası toplantılar düzenleyip yayınlar yapmaktadırlar), **The European Association of Historic Towns and Regions** (Avrupa Tarihi Kentler ve Alanlar Birliği), **International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)** v.s.

4.2.1 Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği (European Association Historic Towns & Regions, www.historic-towns.org sitesinden Türkçe çeviri yapılmıştır).

İsim

- Birliğin resmi ismi Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği'dir. Birliğin seçilen **Büro**'su tarafından uygun görülerek kısaltılmış bir isim kamusal amaçla kullanılabilir.

- Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği, tarihi kent birliklerinin iletişim ağını oluşturur ve üyelerini Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği ülkeleri oluşturmaktadır.

Yasal Statü

- Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği öncelikle İngiltere ve Galler'in kanunları altında bir birlik olarak çalışmaktadır. Tüm üyeler tarafından imzalanan bir işbirliği ve anlaşması tabanında işler. Tüm üyeler bu kanunlar altında çalışma yapar.

- Tüzüğün kuralları dahilinde kar amacı gütmeyen bir kurum olarak çalışacaktır. Edinilen tüm gelirler yine kurumun aktivitelerinde kullanılacaktır.

- Kurumun mal veya mülk sahibi olması durumunda bunlar güven veren ve çalışan grup üyelerinin elinde bulunacaktır. Bu grup, mal ve mülkleri, tüm birlik üyelerinin yararına sunar.

- Kurumun zaman içerisinde öncelikle resmi olarak anonim şirket özelliği kazandıktan sonra, İngiltere ve Galler yasalarına göre limited şirket haline gelmesi amaçlanabilir.

Amaç:

- Avrupa'nın tarihi kent ve bölgelerinin çıkarlarını destekler.

İlkeler:

- Birlik amaç ve hedeflerini gerçekleştirirken ve aktivitelerini sürdürürken demokratik sorumluluk ve üye dayanışmasını ana prensip olarak benimser.

Hedefler:

- Tarihi kent birlikleri arasında Avrupa çapında bir iletişim ağı oluşturmak ve geliştirmek.
- Ulusal tarihi kent birliklerinin henüz var olmadığı ülkelerde birliklerin kurulmasına yardımcı olmak.
- Etkili koordinasyon ve katılımı sağlamak için ilgili diğer Avrupa kuruluşları ve organizasyonlarla işbirliğini sağlar.
- Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tarafından organize edilen Avrupa kültürel mirası ile ilgili kampanyalara katılmak.
- Avrupa'nın kültürel mirasının yönetiminde ve kentsel korumanın her alanında doğru uygulamaları ve deneyimleri paylaşır.
- Kültürel mirasın korunmasının ekonomik ve sosyal gelişmeye katkı sağladığının inancıyla, tarihi kentlerin canlılığını, varlığını sürdürebilmesini, beslenmesini ve kendi kendini yönetmesini destekler.
- Avrupalı politika belirleyici grupların, tarihi kentlerin ve tarihi kentlerde yaşayanların belirli ihtiyaç ve çıkarlarının tanımlarını yapar.

- Avrupa tarihi şehirlerinin kültürel mirasının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik uygun ulusal kanunları destekler.
- Avrupa'nın kültürel mirasının önemi ve değeri konusunda kamu bilincini uyandırır.
- Finans ve proje önerileri ile yardımcı olmayı içerecek şekilde Avrupa tarihi kentleri arasındaki ortaklıkları teşvik eder ve destekler.
- Kentsel yönetim ve kültürel miras konularındaki eğitim ve öğretimi kolaylaştırmak için destek arayışlarında bulunur.

Aktiviteler :

- Düzenli konferans, seminer ve atölye programları organize eder.
- Kültürel faaliyetlerde bulunur.
- Araştırma görevlendirmeleri yapar.
- Girişimler kurar.
- Çalışma grupları kurar ve destekler.
- Rapor ve yayınlar hazırlar.
- Ortak politikalar oluşturur ve geliştirir.

- Bülten, gazete gibi yayınlarla düzenli ve sistematik şekilde bilgi akışının yayılmasını sağlar.
- Güncel konularda, düzenli, doğru ve kapsamlı bilgi sahibi olmak için medya ile ilişkilerini devam ettirir.
- Çalışanların değişimini ve temsilcilerin birbirlerini tanımalarını kolaylaştırır.
- Üye organizasyonlar arasında sürekli güncellenen veri tabanları ve iletişim ağlarını kurar ve sürdürür.
- Yıllık raporları hazırlar.

Üyelik Kriterleri :

Birlik üyeleri aşağıdaki kriterlere sadık kalarak yaklaşım içinde bulunurlar. Üyelik Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi üye ülkelerine ve bu organizasyonların üye adayı ülkelerine açıktır. Birliğe üye ülkeler kendi aralarında kategorilere ayrılmıştır.

Tam üyelik

- Ulusal kuruluşlar ve kabul edilmiş bölgesel kuruluşlar oylamalarda yer alır ve birliğin temelini oluştururlar.
- Tarihi kent veya alanın nelerden oluştuğunun kesin ve hassas tanımı, kültürel farklılıkları ve çeşitlilikleri yaşatmak ve belirlemek için her ulusal organizasyonun kendi meselesidir.
- Belediye kuruluşları, birliğe katıldıkları tarihten bir yıl içinde bölgelerinde bir tarihi kentler birliğinin kuruluşunu desteklemeyi kabul ettikleri takdirde birliğe katılmaları uygun görülür. Tüm tanımlarda asgari koşul olarak; şehir, kasaba ya da

köyün tarihi bir merkezi olması ve bu karakterin bozulmamış olarak korunmuş olması gerekmektedir.

Ortak (Yardımcı) Üyelik

- Birliğin amaçlarına, hedeflerine ve ilkelerine destek olan diğer ilgili gruplara açıktır.

- UNESCO, ICOMOS, Europa Nostra, Walled Towns Association gibi tek başına bağımsız kurum ve kuruluşlar.

- Dernekler, üniversiteler gibi diğer organizasyonlar.

- Tarihi kent ve bölgelerde yatırım yapan şirketler.

- Avrupa dışındaki diğer ulusal kuruluş ve birlikler.

Kişisel üyelik

Kentsel koruma ve kültürel miras konularında çalışan bireylere açıktır. Örneğin mimarlar, şehir plancıları, ekonomistler v.b. gibi.

Onursal üyelik

Tarihi kent ve bölgelere kişisel katkıları kabul edilmiş bireylere açıktır.

- Tüm üyelik kategorilerinde birliğin amaç, hedef ve ilkelerine uyma ve belirtilen üyelik aidatlarını zamanında yatırma koşulu geçerlidir.

- Tüm kategorilerdeki üyelik başvurularının kabul edilmesi ve üyelikten çıkartılması prosedürlerinin oluşturulması Genel Meclisin sorumluluğundadır ve bunlar düzenli olarak gözden geçirilir.

- Birliğin aktivitelerine son verilmesi ya da üyelik yapısının değiştirilmesi için gereken prosedürler Genel Meclisin sorumluluğundadır.

Diğer Organizasyonlarla İlişkileri:

Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği, kentsel koruma ve kültürel miras alanlarında çalışan organizasyonları birliğe katılma konusunda teşvik eder ve uygun işbirliği düzenlemelerine ve anlaşmalarına katılmalarını özendirir. Bu anlamda uygun durumlarda karşılıklı üyelik anlaşmalarını destekler.

Mali düzenlemeler:

- Onursal üyelik dışındaki tüm üyelik aidatları.
- Sponsorluklar
- Ödenek ve tahsilatlar
- Hibeler ve bağışlar
- Reklamlar
- Kişisel katkılar

Karar Alma Mekanizması:

Genel Meclis

- Tüm üyeler Genel Mecliste hazır bulunma hakkına sahiptir.

- Her ÷lke için bir oy prensibine uyarak t÷m tam üyeler oy kullanma hakkına sahiptir. Bir ÷lkeyi temsil eden birden fazla tam üyenin olması durumunda örneğın; bölgesel birlikler ulusal bir delegasyon halinde bir kez oy kullanma hakkına sahiptir.

- Genel Meclis yılda bir kez toplanır.

- Genel Meclis toplantısı için yeter oy sayısı oy kullanabilen üye sayısının üçte biridir.

Başkan

- Başkan, hem Genel Meclise hem de Büro'ya başkanlık eder. Görev süresi iki yıldır ve görevi bir dönem için uzatılabilir.

Büro

Büro üyeleri aşağıdakilerden oluşur;

- Genel meclis tarafından seçilmiş dengeli bir coğrafi dağılımı yansıtan sekiz üye.

- Avrupa Konseyi'nden bir temsilci.

- Avrupa Birliğı'nden bir temsilci.

- Önceden belirlenmiş ve tanımlanmış yedek üyeler.

- Çeşitli nedenlerle katılmayan üyelerin boşluklarını doldurmak için ya da özel katkıda bulunmaları gerektiğı takdirde en fazla üç tane üye alınabilir. Oy verme hakları Büro tarafından belirlenir.

- Genel Sekreter görüşmelerde hazır bulunur.

- Büro kendi üyeleri arasından başkanı desteklemeye ve sekreterliğin işlerini yönlendirmeye uygun en fazla iki başkan vekili seçer. Büro çalışma dönemleri iki yıldır. İlk seçimde sekiz üye seçilir. En düşük oy alan dört üye sadece bir yıl hizmet verir. Her yıl dört üye emekliye ayrılır. Ayrılan üyenin tekrar seçilme hakkı vardır.

- Büronun toplanması için yeter sayısı beştir ve bu üyelere üçünün seçilmiş üye olması gerekir.

İdari Düzenlemeler:

Dil ve Çeviri

- Birliğin ana dili İngilizcedir. Olanaklar yeterli olduğunda, birlik Avrupa Konseyi'nin resmi beş dilini kullanarak iletişim kurma politikasına yönelmeye gayret eder. Konferans ve toplantılara özel ek açıklamalar, basılan tüm materyaller ve dokümantasyonlar, kararlar, çeviriler resmi dilde yayınlanacaktır.

Birliğin Yeri

- Birliğin yeri İngiltere'deki ortaçağ şehri Norwich'dir. Birliğin ofisleri Gladstone House, 28. St., Giles Street, Norwich/United Kingdom adresindedir. Bu yer şehir konseyinin takdir yetkisine göre değişebilir.

Sekreterlik

- Birliğin Genel Sekreteri (Genel Meclis ve seçilmiş idari Büro'ya karşı) birliğin işlerinin verimli ve etkili yönetiminden sorumludur. Genel Sekreter küçük bir sekreterlik tarafından desteklenecektir ve bu sekreterliğin çapı birliğin boyutlarına, aktivitelerinin ölçeğine ve kaynakların kullanılabilirliğine bağlı olarak değişir.

- Genel Sekreterin atanması Büro'nun tavsiyesi ve Genel Meclisin onayı ile yapılır. Görev süresi beş yıldır ve tekrarlanabilir.

Birliğin Gruplarının Yetki ve Sorumlulukları:

Genel Meclis

- Genel Meclisin birincil sorumluluğu, tam üyelerin, genel yönetimi ve birliğin aktivitelerini denetlemek olan ortak sorumluluklarının gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

- Birlik tüzüğünü onaylar, tartışır ve karara bağlar.
- Büro'yu seçer ve Büro'nun adına idari görevi yürütür ve sekreterliğin kurulmasını sağlar.
- Büro ve sekreterliğin işlerini denetler.
- Birlik Başkanından, Büro'dan ve Genel Sekreterlikten rapor ve önerileri alır.
- Birliğin politikalarını ve önceliklerini belirler.
- Yıllık aktivite programları yapar.
- Birliğin genel mali işlerini düzenler.
- Tam üyelik kategorileri için yıllık üyelik aidatlarını saptar.
- Genel Meclis Başkanını ve Büroyu seçer.
- Büronun tavsiyesi ile önerilen Genel Sekreterin atanmasını onaylar.

- Sekreterliğin idari yapısını ve sekreterlik çalışanlarının istihdam koşullarını onaylar.
- Her kategorideki üyeliğe kabul ve çıkarma işlemlerini yapar.
- Birliğin sona ermesi durumunda ya da herhangi bir yapısal reorganizasyon durumunda takip edilecek prosedürü belirler.
- Zaman zaman gerekli gördüğü durumlarda ilgili konuları Başkana, Büroya ya da Genel Sekretere havale eder.

Büro

- Büronun birincil görevi birliğin idari eylem ve işlerinin Genel Mecliste tespit edilmiş olan politikalarla aynı çizgide olmasını denetlemektir
- Birliğin amaç, hedef ve aktivitelerini iletir ve geliştirir.
- Birliğin üyelik politikalarını belirler.
- Diğer organizasyonlarla işbirliği içinde bulunur.
- Birliğin bütçesini oluşturur, finansman kontrollüğünü denetler.
- Genel Sekreter atanmasını tavsiye eder ve sekreterliğin idaresini denetler.
- Kararlaştırılmış politikalar dahilinde öncelikleri saptar.
- Çalışma programları oluşturur ve takibinde bulunur.

- Yıllık rapor hazırlar ve meclise sunar.

Genel Sekreter

• İdari işlemlerin sorumluluğunu üstlenir ve birliğin işlerinin verimli ve etkin şekilde idare edilmesini sağlar.

- Birliğin baş danışmanıdır.

- Genel Meclise ve Büroya karşı sorumludur.

- Genel Meclis ve Büronun kararlaştırdığı atamaları yapar ve yönetir.

- Birlik aktivitelerinin genel koordinasyonunu sağlar ve uygulamaları yapar.

- Birliğin politikalarını, önceliklerini ve çalışma programlarını oluşturur.

- Birliğin ve sekreterliğin performansları hakkında yıllık raporlar hazırlar.

- Birliğin her düzeyde temsil edilmesini ve çıkarlarının gözetilmesini sağlar.

- Genel Meclis ve Büro tarafından kendisine verilen tüm görevleri yapar.

• Genel Sekreter Büro ve Genel Meclise karşı birliğin mali işlerinin uygun idaresi konusunda sorumludur.

• Birliğin tüm üyeleri adına bütün mali sözleşmelerde ve kontratlarda imza yetkisine sahiptir.

4.2.2 ICCROM

ICCROM' un Kısa Tarihi

İkinci Dünya Savaşı'nın kötü sonuçları yaşandığı sırada, 1956 yılında Yeni Delhi'deki UNESCO Genel Konferansı'nın dokuzuncu oturumunda (Restorasyon Yöntemlerinin Araştırılması ve Geliştirilmesi İçin Devletlerarası Bir Merkezin Oluşturulması Önerisi) benimsendi. İtalyan Hükümetiyle yapılan bir antlaşmadan sonra, **Kültürel Varlıkları Koruma ve Restorasyon Çalışmaları Uluslararası Merkezi (ICCROM)** Roma'da 1956 yılında kurulmuştur. Londra'daki British Museum'un koruma laboratuvarlarının uzun yıllarca yöneticiliğini yapmış olan De H. Y. Plenderleith, merkezin ilk müdürü olarak tayin edilmiştir. 1971'de Plenderleith'in yöneticiliği sona erdiğinde, ellibeş devlet merkeze katılmış, bu sayı 2002 de yüzün üzerine ulaşmıştır.

Merkezin uzun ismi ilk yıllarda "The Roma Center" (Roma Merkezi) ya da The International Center for Conservation "Uluslararası Koruma Merkezi" olarak adlandırılmıştır. 1978 yılında ICCROM kısaltılması keşfedildi ve bugüne kadar bu isim kullanılmaktadır. Merkez en kısa sürede değişik tiplerdeki kültürel varlıkların koruma ve restorasyonunda uzmanlaşmış kişi ve kuruluşları belirleyerek, dünya çapında bir iletişim ağı oluşturmuştur. Birçok organizasyona "Associate Member" üyelik statüsü verilmiştir. UNESCO ile yakın ilişki içindeki merkez, uluslararası kampanyalara katılmakta ve devletleri desteklemek üzere bilimsel heyetler oluşturmaktadır.

İlk aktiviteleri, Nil Vadisi'ndeki antik mezarların korunmaya alınması, Moldaviç kiliselerindeki duvar resimlerinin restorasyonu ve onarılması, Hindistan'da ulusal koruma araştırmaları merkezinin oluşturulması ve Guatemala, İtalya ve Montenegro'daki depremler ve su baskınları sonrası buralardaki kültür değerlerinin korunması ile ilgilidir. Merkezde aynı zamanda uluslararası bir kütüphane ve dokümantasyon merkezi kurulmuştur. Böylece araştırma ve eğitim için vazgeçilmez bir kaynak oluşturulmuştur.

ICCROM korumada her zaman disiplinler arası işbirliğine özel bir önem vermektedir. Bilim adamlarını, korumacıları, restorasyon uzmanlarını, arkeologları, sanat tarihçilerini, müze müdürlerini, mimarları, mühendisleri ve şehir plancılarını kapsayan araştırma toplantılarında ve seminerlerde keşfedilen konular, yayınlar ile uluslararası eğitim programları ile sonuçlandırmaktadır.

İlk dersler 1960 yılında Roma Üniversitesi'nin işbirliği ile düzenlenmiştir. Bunları İtalyan Restorasyon Merkezi (1968) ile ortak organize edilen duvar resimlerinin korunması, nesne ve malzemelerinin korunmasının bilimsel prensipleri (1973) ve müze koleksiyonlarının yıpranmasını önleyici koruma konularında düzenli kurslar izlemiştir. 1980 yılından beri Roma merkezli aktiviteler gittikçe artan bir ilgi ile uluslar arası ve bölgesel programlarla desteklenmekte, teknik işbirliği araştırma, eğitim ve gelişen bilinçle bir araya gelen uluslararası bir platform olmaktadır. Konular müze, kütüphane, arşiv, koleksiyonların korunmasından, taş, tuğla, ahşap ya da kerpiçten yapılmış tarihi mimari yapıların, arkeolojik yerlerin, tarihi kent alanlarının ve kültürel peyzajların korunmasına kadar uzanmaktadır.

Aktiviteler uzun vadeli işbirliği programlarının geliştirilmesini ve miras kaynaklarının kültürel ve çevresel anlamda sürdürülebilir idaresini vurgulamaktadır. Küçük ölçekli devletler arası bir organizasyon olduğu için ICCROM üyelerinin istek ve ihtiyaçlarına hızla cevap vermeyi başarmaktadır. Devletler arası statüsü ve uzmanlaşmış koruma kuruluşları ve kişilerin oluşturduğu sürekli güncellenen bilgi ağı ICCROM'un, UNESCO, Word Heritage Committee gibi organizasyonlarla ve pek çok bilim enstitüsü ve üye ülkelerin üniversiteleriyle yakın işbirliği içerisinde.

ICCROM'un Programları

Araştırma çalışmalarını ve teknisyenlerin eğitimini destekleme görevini gerçekleştirirken, ICCROM Roma'daki merkezinde ve diğer yerlerde geniş yelpazeli eğitim kursları düzenler. Bu kurslar daha çok alanların, binaların, kültürel ve tarihi önemi olan yerlerin korunmasına odaklıdır. Mimarlar, şehir plancıları,

arkeologlar, sanat tarihçileri, mühendisler, korumacılar, bilim adamları, arşivciler, kütüphaneciler ve müze yöneticilerinden oluşan kurs katılımcıları, gerektiğinde kendi ülkelerindeki koruma işleri ve eğitimle aktif olarak uğraşacaklar için dikkatle seçilirler.

ACHP üyeleri Amerikan vatandaşlarına açık olan ve Roma'da düzenlenen iki uzun dönemli ICCROM kursunda, Mimari Koruma ve Entegre Bölgesel ve Kentsel Koruma Uluslararası Atölyesi kurulmuştur.

Mimari Koruma (ARC)

Oniki ile ondört hafta süren ARC bilgi ve deneyim alışverişini sağlayan bir platformdur. Sanattaki yaklaşım ve eğilimlerin mezuniyet sonrası bilgileri tazeleyen bir ortamda tartışıldığı kurstur. Konu başlıklarını mimari mirasın korunması ve gündemdeki tartışma ve araştırma konularının uluslararası ve disiplinlerarası bir yaklaşımla, prensiplerin, metodolojilerin, bilimin ve etikin vurgulanmasıyla ele alınması oluşturur.

Kurs aynı zamanda mesleğin yeni sorumluluklarını ve yetkilerini içerir. Modüllerden oluşan kurs uzun ya da kısa dönem katılımcılara açıktır. Kurs adayları eğitimle ya da pratikle ilgili kariyerlerinin orta dönemindeki profesyonellerdir. Bunlar kendi meslekleriyle ve ilgilendikleri mirasla ilgili ulusal ve bölgesel gelişmeler üzerinde etkili olabilen, bilgi ve becerilerini yayabilecek mimarlardan, inşaat mühendislerinden, arkeologlardan ve sanat tarihçilerinden oluşur.

Entegre Bölgesel ve Kentsel Koruma Uluslararası Atölyesi (ITUC)

Altıbuçuk hafta süren ITUC, katılımcıların çalışma ve deneyimlerini çağdaş konu ve meselelere yanıt veren sentezlere, gelişmeye rehberlik eder. Atölyenin amacı; katılımcılarının anlaşılmadıkları, çözmeye çalıştıkları konuları, iletişimi kolaylaştırmayı, uzlaşmayı sağlamaya yönelik becerilerini geliştirmektir. Tarihi alanların etkin ve bütüncül yönetimlerinde anahtar rol oynar. ITUC' un hedef grubu

plancılar, mimarlar, mühendisler, tarihçiler, arkeologlar, coğrafyacılar, kentsel tasarımcılar, peyzaj mimarları, ekonomistler, avukatlar, sosyologlar, idareciler, eğitim ve öğretimcilerdir.

ICCROM Hakkında Stratejik Yönergeler

Gelecek altı yıl içerisinde ICCROM' un üstleneceği birtakım stratejik yönergeler vardır. Yıllık programlarının belirli hedeflerini kararlaştırmaya yardımcı olurlar. Uzun dönemli plan şudur ki: ICCROM korumanın gelecekteki gelişimlerini bütün anlamıyla etkileyecektir. Bu stratejik kararlar şöyle özetlenebilir.

- Kültürel korumanın değerinin doğa ya da çevresel koruma gibi bir öneme sahip olduğu ve bunlarla çok yakın bağları olduğu bilincine sahip olmak.
- Kültürel çeşitliliği, politika oluşturma, ortaklıklar ve insan kaynaklarının her yönünde desteklemek.
- Uluslararası kültürel mirası korumada etkin olan farklı devlet dairelerinin aynı projeler yapmalarını azaltarak, etkiyi minimize etmek.
- Taşınır ve taşınmaz kültürel varlıkların korunmasını bütüncül olarak ele alan politika ve aktiviteleri benimsemek.
- Envanter ve dokümantasyon risk değerlendirmesi ve engelleyici koruma stratejilerini desteklemek.
- Kültürel mirası koruma teori ve pratiğini üniversite düzeyindeki eğitim programlarını bir araya getirmek.
- Koruma mesleğini ve bu mesleğe yardımcı eğitsel ve didaktik malzemeyi geliştirmek.

- Kültürel mirasla ilgili meslekler arası araştırmaları koordine etmek ve desteklemek.

Eğitim :

ICCROM koruma eğitimine yeni eğitim araçları ve materyalleri geliştirerek tüm dünyada profesyonel eğitim aktiviteleri düzenleyerek katkıda bulunmaktadır. 1966 yılından beri d rtbinin üzerinde profesyonel bu kurslardan yararlanmıştır.

Bilgilendirme:

ICCROM değişik dillerde 64.000 üzerinde ciltle, 1200 konuya özel dergi ve 17.000'den fazla görüntü arşiviyle dünyanın en büyük koruma kütüphanelerine sahiptir. ICCROM web sitesi bu bibliografik kaynakların uluslararası olaylarda güncel bilgiler ve haberler vermekte ve koruma ve restorasyon sektöründeki eğitim olanaklarını duyurmaktadır.

İşbirliği ve Dayanışma:

Bütün ICCROM aktiviteleri kurumsal ve profesyonel ortaklar barındırır. Dayanışma teknik danışmanlık ve ortak projeler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Koruma bilgileri ve materyalleri konusunda teknik yardım verilmektedir.

Destek :

ICCROM eğitim materyalleri sağlar ve atölyeler düzenler. Ayrıca kamu bilincini ve koruma faaliyetleri için destek oluşturmak diğer aktiviteleri arasındadır.

4.2.3 Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkîye Millî Komitesi (ICOMOS)

Kuruluşu, Ünvan ve Çalışma Yeri

Türkiye'nin üyesi olduğu UNESCO'nun bir kolu olan ve merkezi Paris'te bulunan, Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Tüzüğü'nün, ilgili hükümlerine uygun olarak ICOMOS Türkiye Milli Komitesi 22.04.1974 de kurulmuştur. Bu komitenin ünvanı Milletlerarası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Türkiye ve Milli Komitesidir. Milli Komitenin çalışma yeri, Ankara'da Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüdür.

Tanımlar

- Arkeolojik, tarihi, estetik veya etnografik önemiyle tanınan her taşınmaz değer anıtsaldır. Bu anıtlar çevresiyle bir bütündür.
- Tabiat ve insanın veya her ikisinin eseri olan ve korunmalarında kamu yararı bulunan bir şehir çevresi, sit sayılır.
- Müze veya depo olarak kullanılan anıtlar içindeki arkeolojik ve etnografik koleksiyonlar ile açık hava müzeleri ICOMOS tanımı içerisine girmez.

ICOMOS'un amaçları

- Türkiye'deki anıtların ve sitlerin incelenmesini özendirerek, korunmasını ve değerlendirmesini kolaylaştırır.
- Türkiye'deki anıtlara ve sitlere ve genel olarak kültür miraslarına karşı diğer ülkelerin ilgisini arttıracak faaliyetlerde bulunur.

- Toplum hizmetine, bilgilerin yayılmasına ve ülkelerarası ilişkilerin gelişmesine aracı olur.

- Anıtların ve Sitlerin incelenmesinde, korunmasında, restorasyonunda ve değerlendirilmesinde uygulanacak uluslararası önerilerin hazırlanmasına ve kabul edilmesine çalışır.

- Anıtlar ve sitler ile ilgili dökümantasyon merkezleri kurulması ve geliştirilmesi için milli ve milletlerarası düzeyde işbirliği yapar ve bu belgeleri ICOMOS üyelerinin ve ilgili uzman ve kuruluşlarının yararına sunar.

- Anıtlar ve Sitler ile ilgili liste, envanter, plan, topoğrafik harita, fotoğraf ve fotogrametri arşivlerinin hazırlanmasında ulusal ve uluslararası işbirliği yapar.

- Anıtlar ve Sitlerin korunması, restorasyonu ve değerlendirilmesi için en yeni teknik bilgileri inceler ve yayar. Bu konu ile ilgili sürekli veya geçici araştırma komisyonları, uzman komiteleri kurar, işbirliği yapar.

- UNESCO'ya bağlı, merkezi Roma'daki Kültür Eserlerinin Korunması ve Restorasyonu Etüt Merkezi, ICOMOS, milli ve milletlerarası kuruluşlarla işbirliği yapar. Anıtlar ve Sitlerle ilgili yayınlar yapar ve bu gibi yayınlara yardım eder. Teknik malzeme bakımından yardımcı olur.

ICOMOS'un üyeleri

ICOMOS'un üç çeşit üyesi vardır.

- **Faal Üyeler**

Memleketimizde çalışma alanları; anıtlar, sitler, güzel sanatlar veya eski eserler olan kamu kurum ve kuruluşlarının ilmi, teknik ve idari personeli ile anıtların ve

sitlerin korunması ve restorasyonu ile ilgili mimari, şehircilik, sanat tarihi, arkeoloji ve etnoloji uzmanları arasında faal olarak çalışanlardır. İki faal üyenin teklifi ve Milli Komitenin onayı ile faal üye olabilirler.

Faal üyelerin üyeliklerinin devam edebilmesi için, ICOMOS Türkiye Milli Komitesine belirli bir aidat ödemeleri şarttır. Genel Kurulda oy verme hakları vardır. Bunlar, bir faal üye tarafından temsil edilebilir.

- **Asil Üyeler**

ICOMOS'un amaçlarının gerçekleştirilmesinde yararlı olabilecek, kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişilerin bünyesindeki yetenekli şahıslar, para veya eşya yardımıyla bulunanlar, iki faal üyenin teklifi ve icra komitesinin onayı ile asil üye olabilirler.

Bu üyelerin üyeliklerinin devam edebilmesi için, ICOMOS Türkiye Milli Komitesine belirli bir aidat ödemeleri şarttır. Bunlar, oy kullanma hakkı almadan Genel Kurul toplantılarına ve görüşmelere katılabilirler.

- **Şeref Üyeleri**

ICOMOS'un amacının gerçekleştirilmesi için olağanüstü hizmetleri dokunanlar, İcra Komitesinin teklifi ve Genel Kurul'un onayı ile Şeref Üyesi olabilirler. Şeref Üyeleri aidat ödemezler. Bunlar, asil üyeler ile aynı haklara sahiptirler. Üyelerin; emeklilik veya istifa sebebiyle görevlerinden ayrılmalarıyla, üyelikleri varsa, ICOMOS Türkiye Milli Komitesindeki görevleri kendiliğinden düşer. Faal üyelerin görev değişikliği sebebiyle üyelikleri düşmez. Üç ay önce bilgi veren ve takvim yılı sonunda yazılı olarak görevlerinden çekilenler ile aidat ödemeyenlerin üyelikleri son bulur.

ICOMOS Türkiye Milli Komitesi

ICOMOS Türkiye Milli Komitesi, Faal üyeler arasından seçilen onbeş kişiden meydana gelir. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi üç yıl süreyle seçilir. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi seçiminin, Merkez Genel Kurul toplantısından altı ay önce yapılması şarttır. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi, kendi aralarında bir başkan ve İcra Komitesinin altı üyesini seçer. ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin Başkanı aynı zamanda İcra Komitesinin de Başkanıdır. İcra Komitesi kendi aralarında gizli oyla bir başkan vekili, bir muhasip ve bir sekreter seçer. Sekreter, Milli Komite ve İcra Komitesinin işlerini yürüten bir büronun yöneticisidir.

ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin görevleri

- Yönetmelikte belirtilen amaç ve çalışma yollarını gerçekleştirmeye çalışır.
- Milli Komite İcra Komitesinin karar ve çağrısı üzerine toplanır ve toplantılarını olanakları ölçüsünde yurdun çeşitli yerlerinde yapar.
- Yılda en az bir defa toplanır. İcra Komitesinin çağrısı veya Milli Komite üyelerinin en az üçte ikisinin çağrısı üzerine olağanüstü toplantı yapılır.
- ICOMOS Türkiye Milli Komitesi toplantılarına İcra Komitesinin kararı ile dışarıdan eleman çağrılabilir.
- İcra Komitesinin kararı ile seminerler, kurslar ve toplantılar tertip eder. Bu konudaki seminer, kurs ve toplantılara gerekli yardımda bulunur.
- Bütçe ve hesapları kabul eder ve çalışma projesini hazırlar.

ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin karar alabilmesi için:

- Milli Komite Üyelerinden üçte ikisinin toplantıya katılımı şarttır.

- Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

İcra Komitesinin görevleri:

- ICOMOS Türkiye Milli Komitesinden aldığı yetkiye dayanarak ICOMOS ile ilgili işleri yürütmek.
- ICOMOS merkezince tertip edilecek Genel Kurul, kongre, konferans ve seminerlere katılacak temsilcileri seçmek.
- ICOMOS Türkiye Milli Komitesine ve ICOMOS Merkez Komitesine, ICOMOS Türkiye Milli Komitesi çalışmaları hakkında bilgi vermek.
- İcra Komitesi iki ayda bir toplanır.
- İcra Komitesi üçte iki üyenin teklifi üzerine olağanüstü toplantı yapar.
- İcra Komitesi kararlarının geçerli olabilmesi için başkan veya vekilinden başka üç icra komitesi üyesinin hazır bulunması şarttır. Kararlar hazır bulunanların çoğunluğu ile alınır. Oy eşitliğinde başkanın oyu iki oy sayılır.
- ICOMOS Türkiye Milli Komitesi seçimleri mektuplaşma yoluyla ve gizli oyla yapılır. En fazla oy alandan aşağıya doğru inmek suretiyle onbeş kişi tespit edilir. Onbeşinci olarak eşit oy alınması halinde seçim komitesince kura çekilir.
- İcra Komitesi seçimi gizli oyla yapılır.
- Seçim Komitesi yedi faal üyeden oluşur.
- Seçim sonuçları bir tutanakla tespit edilir ve Seçim Komitesi üyelerince imzalanarak dosyasında muhafaza edilir.

- Seçim sonuçları İcra Komitesince faal ve asil üyelere ve ayrıca Paris'teki ICOMOS temsilcilerine bildirilir.

- Süresi dolan üyeler tekrar seçilebilir.

- ICOMOS Türkiye Milli Komite üyelerinden sonra en çok oy alan üç kişi, İcra Komitesi seçiminde de, yedi kişiden sonra en çok oy alan iki kişi yedek üyeliklere seçilir. Oy eşitliğinde kurra çekilir ve sonuç tutanaklara geçirilir.

Mali Hükümler

Gelirler

- İlgili Bakanlığın bütçesine konulacak olan ödeneklerden, üyelere toplanan aidatlardan, çeşitli bağışlardan, yayınlardan, kurumlarca yapılacak yardımlardan oluşur.

Mali İşlemler

- Paris'teki Milletlerarası ICOMOS Konseyine ödenecek aidatlar ilgili Bakanlığın bütçesine konacak ödenekten karşılanır.

- ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin bütçesine dahil paralar; T.C. Merkez Bankası veya T.C. Ziraat Bankası'nda açılacak bir hesapta saklanır.

- Para çekme işlemi başkan, başkan vekili, sekreter ve muhasipten en az ikisinin imzasıyla yapılır.

- Gelir-gider, sekreterin kontrolünde usulüne uygun olarak muhasip tarafından deftere işlenir.

- Türkiye Milli Komitesi üyeleri gelir-gider hesaplarını ve kararlarını incelemeye yetkilidir.

- Seçim sonunda hesaplar, muhasip ve İcra Komitesinden seçilecek en az iki kişi tarafından bir komisyon önünde bir önceki İcra Komitesinden, yeni İcra Komitesine devredilir. Sonuç bir tutanakla tespit edilerek, Komite toplantısında görüşülerek karara bağlanır.

- Devir tutanağı düzenlendikten sonra yeni İcra Komitesi harcama yapabilir.

Cezai Hükümler

- Aidat ödemeyen üyelerin üyelikleri silinir.

- ICOMOS Türkiye Milli Komitesine veya İcra Komitesine seçilip de en az iki defa toplantıya özürsüz olarak katılmayanların üyelikleri kalkar ve yerlerine en fazla oy alan yedek üyeler sıra ile geçer.

- ICOMOS amacına aykırı hareket edenler veya örnek kişi olmak niteliğini yitirenler ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin kararı ile üyelikten çıkarılabilirler.

- Milletlerarası ICOMOS Konseyinin kendi kendini feshetmesi halinde ICOMOS Türkiye Milli Komitesi de feshedilmiş sayılır.

- Fesih halinde İcra Komitesi ve UNESCO Türkiye Milli Komitesinin müşterek kararıyla, bütün mal ve para varlığı UNESCO Türkiye Milli Komisyonuna veya

- ICOMOS Türkiye Milli Komitesine veya Maliye ve Gümrük Bakanlığının kabul edeceği bir kuruma devredilir.

- Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanı yürütür.
- Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte mevcut ICOMOS Türkiye Milli Komitesi ve bütün üyelerin üyelikleri kendiliğinden sona erer. ICOMOS Türkiye Milli Komitesi bu yönetmelik hükümlerine göre yeniden kurulur.
- ICOMOS Türkiye Milli Komitesinin mal ve para varlığı ile bütün evrakları halen görevde olan İcra Komitesinden iki, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nden üç kişinin katılımıyla kurulan beş kişilik bir komisyonca teslim alındıktan sonra , bu yönetmelik hükümlerine göre teşekkül ettirilecek yeni İcra Komitesince teslim edilmek üzere, tutanakla geçici olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne devredilir.
- Yönetmelik hükümlerine göre üye olabilecek nitelikte, Başkan tarafından seçilecek yedi kişi kurucu üyeler olarak Geçici İcra Komitesini meydana getirir.
- Geçici İcra Komitesi, Yönetmelikçe verilen görevlerin yanında ayrıca üye kayıtlarını gerçekleştirir. Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren üç ay içerisinde de Genel Kurulu toplayarak, yönetimi, seçilecek yeni icra Komitesine devreder (Binan, 2004).

4.2.4 Koruma Uygulaması Örnekleri

Avrupa'da tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması için uluslararası platformda faaliyet gösteren başlıca kurumlar, BM Bilim ve Kültür örgütü (UNESCO) ne bağlı Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS-**International Council of Monuments and Sites**), Avrupa Tarihi Kentler ve Alanlar Birliği(**The European Association of Historic Towns and Regions**), ICCROM (**International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property**)' dir.

Bu kuruluşlar evrensel bağlamda birçok uygulamalar yapmış ve yapmaktadırlar. Organizasyonu ile tez çalışmasına örnek olan bu uygulamalar mimari korumacılıkta birçok kültürün yaşatılmasını sağlamaktadırlar. Bu kuruluşların yaptığı bazı çalışmalara bakıldığında;

Pakistan- Baltit Kalesi ; tek yapı ölçeğinde korunan bu yapı, tarihi kentleri destekleme programı çerçevesinde finansman ve organizasyonu yapıp, dünyanın damı olarak adlandırılan bu yerin, korumacılıkta, bir kültürün yaşam tarzı yansıtılmıştır.

Selanik-Ladadika Sokağı Koruma ve Yaşatma örneğinde; doku ölçeğinde yapılan bu uygulama, birçok tarihi yapının uğradığı, yıkım ve rant kaygılarından nasıl kurtulacağının en iyi örneğidir. Tarihi mirasına sahip çıkan yerel halkın, merkezi hükümet ve yerel yönetime baskısı sonucu, harekete geçen bir eylemin sonucudur. Etkileyenler ve etkilenenlerin ortak bir platformda bir araya geldiği bu örnekte sorun her yönü ile ele alınmış, finansman çözümleri ile başarılı bir sonuç elde edilmiştir.

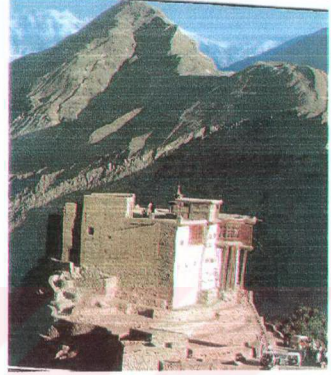
Almanya-Berlin Kreuzberg Kent Yenilemesi Projesi kapsamında, kent ölçeğinde tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasına ilişkin çabalar ve uygulama evreleri verilmektedir. Kreuzberg kent yenilenmesi projesine kiracılar, işletme sahipleri, insiyatifler, çalışma grupları, hükümet ve belediye temsilcileri, bağımsız kiracı temsilcileri, mimarlar ve kent planlamacıları, sanatçılar, yeniden geliştirim üstlenici şirketler, Berlin kamu kuruluşları, politikacılar, kitle iletişim görevlileri ve kent sakinlerinden meydana gelen **semt kurulları** oluşturularak amaca ulaşılmıştır.

4.2.4.1 Pakistan – Baltit Kalesi

Resim 4.29 Baltit Kalesi

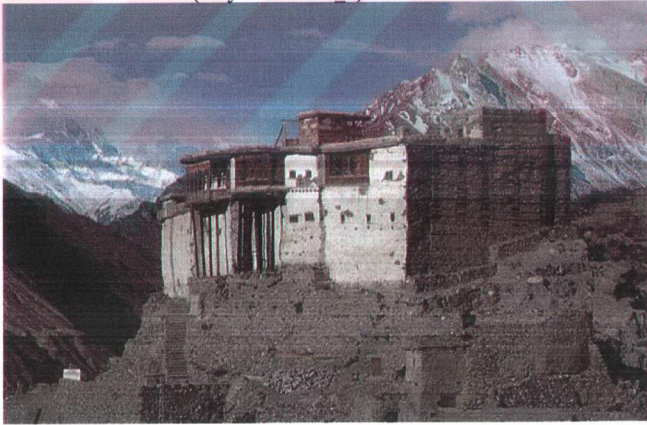
Restorasyon öncesi

Resim 4.30 Baltit Kalesi

Restorasyon Sonrası

(Kaynak: WEB_6)

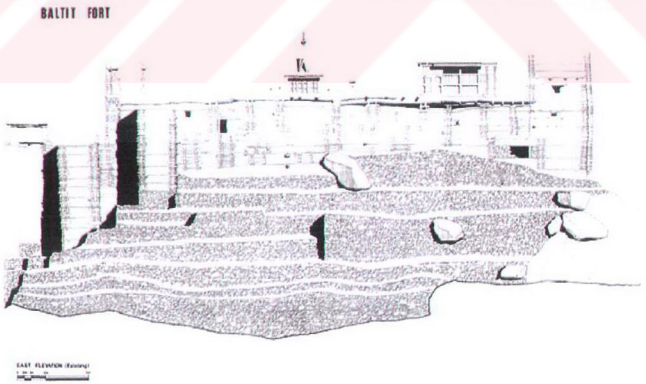
Resim 4.31 Baltit Kalesi Restorasyon Öncesi Görünümü

(Kaynak: WEB_6)

Kuzey Pakistan'da Çin sınırı ve tarihi İpek Yolu'nun yakınındaki Hunza Vadisi'nde yer alan Baltit Kalesi, savunma açısından ortaçağın en etkileyici kalelerinden biri olarak nitelendirilmektedir.

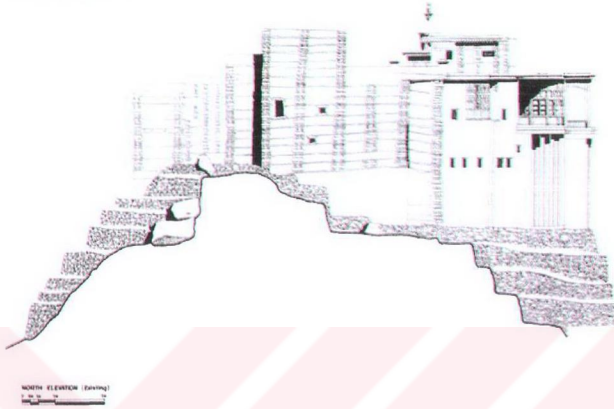

Resim 4.32 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Batı Cephesi
(Kaynak: WEB_6)

Resim 4.33 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Doğu Cephesi
(Kaynak: WEB_6)

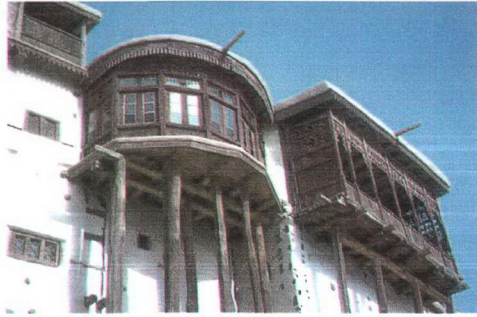
BALTIT FORT

Resim 4.34 Baltit Kalesi Restorasyon Projesi Kuzey Cephesi

(Kaynak: WEB_6)

İlk yapım yılı 700 yıl öncesine dayanan, bir koruma kulesi ve evlerden oluşan Baltit Kalesi, Hunza Vadisi'nin 1974'te Pakistan sınırına katılmasıyla terkedilmiş ve 1996 yılında, Ağa Han Kültür Vakfı'nın Tarihi Kentleri Destekleme Programı çerçevesinde ele alınarak dünya kültür mirasına katılarak bir müze ve kültür merkezine dönüştürülmüştür.

Resim 4.35 Baltit Kalesi Batı Cephesi Müze Bölümü

(Kaynak: WEB_6)

Resim 4.36 Baltit Kalesi Müze Bölümü İç Görünümü

(Kaynak: WEB_6)

Baltit Kalesi'nin restorasyon projesini Stefano Bianca gerçekleştirmiştir. Birkaç aşamada planlanan koruma projesine göre, öncelikle kalenin temelleri ve taşıyıcı duvarlarındaki strüktürel sorunlar araştırılarak çözümler üretilmiştir. Sağlamlaştırma işleminden sonra, mimari dokunun korunması gerçekleştirilmiş ve mevcut yapının güvenliğine yönelik ve yeni kullanımın gerektirdiği elemanlar ilave edilmiştir.

Resim 4.37 Baltit Kalesi Müze Bölümü İç Görünümü

(Kaynak: WEB_6)

Tarihi bir anıt olarak sahip olduğu değerin yanı sıra , bölge için kültürel ve simgesel önem taşıyan Baltit Kalesi'nin yeniden kullanım ilkeleri belirlenirken, mimari korumacılık, bir kültürün yaşam tarzını yansıtması ve çevredeki yerleşime ekonomik katkı sağlaması gibi ölçütler esas alınmış, bu anlayışa uygun olarak Kale'nin müze ve etkin kültür merkezi olarak kullanılması tasarlanmıştır.

4.2.4.2 Selanik – Ladadika Örneği

Resim 4.38 Selanik- Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası

(Kaynak: WEB_7)

Selanik Limanı'nın hemen yakınında bulunan Ladadika bölgesi, Selanik kültürel ve kentsel gelişiminin anlaşılmasını sağlayan ve tarihi değeri olan bir alandır. Kentin çekirdeğini oluşturan bölge, 1917 yılında büyük bir yangın geçirmiş, 1978'de bir deprem atlatmıştır. 1980'lerin başında bu bölgedeki, antrepolar, zeytinyağı imal edip satan dükkanlar, baharat, tahıl ve yiyecek maddeleri satan dükkanlar, sahipleri ve kullanıcıları tarafından terk edilmeye başlanmıştır. Çöküşün ve terk edilişin nedeni, geleneksel yiyecek sektöründeki genel değişimler, çağdaş süpermarketler ve trafik sorunu olmuştur.

1985’de Çevre, Kent Planlama ve Kamu İşleri Başkanlığı’na bağlı, Merkezi Makedonya Kent ve Çevre Planlama Müdürlüğü (DI.PE.HO.K.M.) tarafından, geleneksel konut gruplarının ve özellikle karakteristiği olan yapıların ve çevrelerin korunması için bir karar alınmıştır. Seçilen bölge, etrafı birbirleriyle uyumsuz ve yüksek modern binalarla çevrilmiş olan harap durumdaki Ladadika bölgesidir. Bölgenin bu aşamada en önemli problemi, kent merkezinde yer alması nedeniyle sürekli emlak değeri artan araziye, mülk sahipleri tarafından eski binaların yıktırılarak yerine sekiz katlı blokların yaptırılmasıdır.

Resim 4.39 Selanik- Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası

(Kaynak: WEB_7)

Merkezi Makedonya Genel Sekreterinin kararıyla, Merkezi Makedonya Kent ve Çevre Planlama Müdürlüğü mimarlarından Miltos Mavromatis’in liderliğinde bir

planlama ekibi (DEPOS) kurulmuştur. Bu ekip iki yıl süreyle , müdahale için gerekli bilgiyi toplamak ve çeşitli alternatif uygulama olasılıkları üzerinde çalışmıştır.

Data toplama çalışmaları sırasında kentlilerin de katılımlarını sağlayabilmek için tüccarlarla da kontakt kurulmuştur. Kurtarma planının başarıya ulaşabilmesi için kentlilere sürekli bilgi verilmiş, birlikte çalışma ve dostluk kampanyaları düzenlenmiştir. Çalışmaların başlangıcında bazı ilke kararları alınmıştır. Bu ilke kararları şunlardır: (Ladadika web site. [http:// salon.iki.org.](http://salon.iki.org.))

- Binaları kurtarmak,
- Kentlileri koruma işine dahil etmek,
- Yıkılmış yapıları onarmak ve tekrar kullanmak,
- Bölgenin çevresel temizliği,
- Sürekli artan market değeriyle, mülk sahiplerinin yapıları terk edip, buraya sekiz katlı binalar yaptırarak bölgeyi bozmalarına engel olmak,
- Bölgenin sınırındaki bütün gecekonduları temizlemek,
- Bu tarihi yeri yaşanır hale getirmek,
- Alanın ekonomik gelişimini sağlamak.

Bu planın gerçekleşebilmesi için gerçekçi ve uygulanabilir bir programa ihtiyaç duyulmuştur. Özel mülkiyete ait doksan adet yapının restore edilmesi söz konusudur. Bu da ciddi bir finans problemini beraberinde getirmiştir. Kurtarma ekibi, bölgeye yeniden hayat verilebilmesi için, buradaki yapıların kültürel ve ticari fonksiyonlarla donatılmasını teklif etmiş ve eğlence endüstrisi bu çalışmanın bel kemiğini oluşturmuştur.

Bölge için hazırlanan pilot projenin toplam maliyeti iki milyar Yunan drahmisini bulmuştur. Bunun %75'i Avrupa Topluluğu'nun ortak payından, %25'i ise ulusal finans kaynaklarından elde edilmiştir.

Özel sektöre ilaveten, kamu otoriteleri ve kurumları da bu bölgeye gelip yerleşmeye teşvik edilmiştir. Bu bağlamda Makedonya Thrace Bankası ile bir kontrat imzalanmış (1995'de) ve banka 1917 yangınında harap olmuş beş binasının onarımı için gerekli olan parayı kullanıma hazır hale getirmiştir.

Öncelikle, Merkezi Makedonya Kent ve Çevre Planlama Müdürlü, müdahale yapılacak alanda, son üç yıl içinde sahipleri tarafından terkedilmiş on binanın yeniden kullanımı ve tamirini destekleyerek özel teşebbüsü teşvik etmiştir. Söz konusu yapılardaki bütün iş, bina ruhsatı meselesi, kafe, restoran, taverna gibi yeni kullanımların beraberinde getirdiği harcamalar, özel teşebbüs tarafından finanse edilmiştir. Onarımı yapılan binalar, bölge kullanıcıları için örnek teşkil etmiş ve diğer yapılar konusunda cesaret verici olmuştur.

Ekip tarafından tespit edilen müdahalenin metodolojisi şöyledir.

- Eski strüktürel elemanların korunması ve iyileştirilmesi (iç duvarların, ahşap ve metal desteklerin, döşemelerin, kirişlerin desteklenmesi),
- Cephelerdeki renk kombinasyonunun yeniden düzenlenip, iyileştirilmesi,

Yukarıda bahsedilen önceliklere göre bina onarımlarıyla birlikte çevre düzenlemeleri de yapılmıştır.

Bölgedeki taşıt ve yaya trafiği yeni kullanımların gereklerine göre yeniden düzenlenmiş, bölgenin limanla bağlantısı sağlanmıştır. Küçük meydanlar yeniden biçimlendirilip, binaların etrafındaki alanlar iyileştirilerek korunmuştur.

Sonuç olarak, mimar Miltos Mavromatis başkanlığındaki planlama ekibi (DEPOS) ve özel sektör el ele çalışarak Ladadika’ da geçmişin yapı mirasını, bölgenin ölçeğini ve atmosferi korumuşlardır.

Resim 4.40 Selanik- Ladadika Bölgesi Restorasyon Sonrası

(Kaynak: WEB_7)

Ladadika alanında 1917 yangınından sonra desteklerle ayakta duran kırküz bina tamir edilip, yeni fonksiyon verilmiş, üç yapının cephesindeki kabuk çıkarılıp yenilenmiş, 1920’lerden kalma beş yapı, yeni fonksiyonlar yüklenerek bir kompleks olarak birleştirilip, tamamen yenilenmiştir. Çalışma alanının hemen yakınındaki dört yüksek yapı, mümkün olabilecek en iyi şekilde iyileştirilmiştir. Başlangıçta sunulan standart projenin ilave bölümü içinde yer alan özel mülkiyete ait yirmibir yapının da dış kabuğundaki destekler kurtarılmıştır.

Ladadika alanındaki kurtarma çalışmalarında, büyük bir mühendis – mimarlar ve proje yöneticileri ekibi, restorasyonun hedefleri doğrultusunda araştırmalar yapmış ve çalışmıştır. Çalışma ekibi, restore edilecek yapıların dönemlerine göre gruplara ayrılmışlardır.

Buna göre:

1917'den önceki binalar için otuzbeş mimar – mühendis, onaltı inşaat mühendisi, 1920, 1950-60'lı yıllara ait binalar için beş mimar, iki inşaat mühendisi, Makedonya Thrace Bankasının beş binası için sekiz mimar, dört inşaat mühendisi ve dört makine mühendisi çalışmıştır. Aynı şekilde binaların onarımında üçyüz teknisyen çalışmış ve bu büyük grup içinde, eski binaların restorasyonunda derece derece tecrübe kazanan kalifiye bir ekip çıkmıştır.

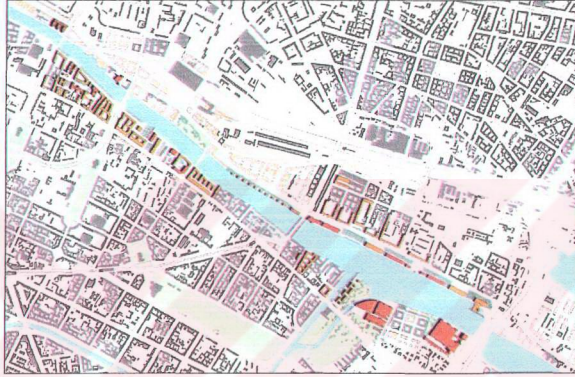
Bölgede 1986 yılında 300m²'lik iki dükkanın değeri 16 milyon Drahmi iken, restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra, aynı dükkanın değeri 250 milyon Drahmi'ye çıkmış, kısacası geçen süre içinde, emlak değerleri yaklaşık olarak onbeş kat artmıştır.

Ulusal kaynaklardan sağlanan %25'lik dilimin tamamı mülk sahipleri tarafından finanse edilmiştir. Binalar metrekaresine göre sınıflandırılarak, mülk sahipleriyle kontratlar imzalanmıştır. Mülk sahipleriyle yapılan en yüksek bedelli kontrata göre mülk sahipleri, 240 m² zemin katı, 170 m² de asma katı olan bir bina için 50 milyon Drahmi'nin üstünde para ödemişlerdir. Aylık kira ise, 2 milyon Drahmi'yi bulmuştur. 80-150 m² arasında sınıflandırılan küçük dükkanlar için, sahipleri 8-15 milyon arasında ödeme yapmışlardır. Bu miktar aylık 350.000-600.000 Drahmi olarak düzenlenmiştir.

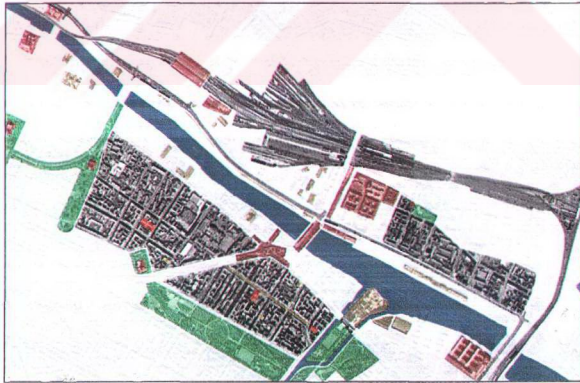
Restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından Ladadika, Selanik'in en gözde eğlence merkezlerinden biri olmuştur. Ülkenin pek çok bölgesinden binlerce insanın akşamları buraya geldiği tahmin edilmektedir. Kayıtlara göre, bugüne kadar her yaş grubundan 10.000 kişinin alanı ziyaret ettiği anlaşılmaktadır.

4.2.4.3 Almanya – Berlin-Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi

100-120 yıllık bir geçmişe sahip olan bölgede ilk yapılaşma 1850'lerde başlamış ve 1910'larda da tamamlanmıştır. Nüfus ve yapılaşma yoğunluğu bakımından, dünyanın en büyük 'kiracı kışlası' olarak nitelendirilmektedir.

Çizim 4.5 Kreuzberg Kent Merkezi Vaziyet Planı

Çizim 4.6 Kreuzberg Kent Merkezi Koruma Amaçlı Planı

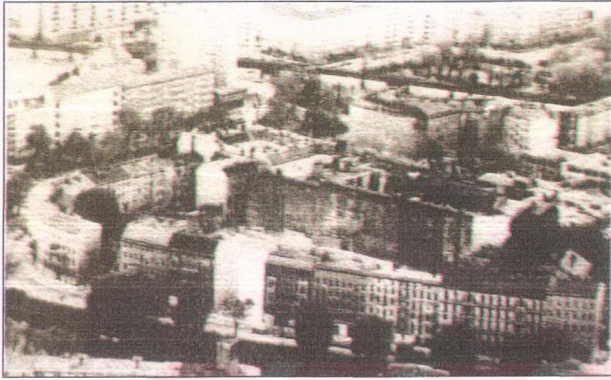
Resim 4.41 Almanya – Berlin-Kreuzberg Yenileme Bölgesi

Resim 4.41 Almanya – Berlin-Kreuzberg Yenileme Bölgesi

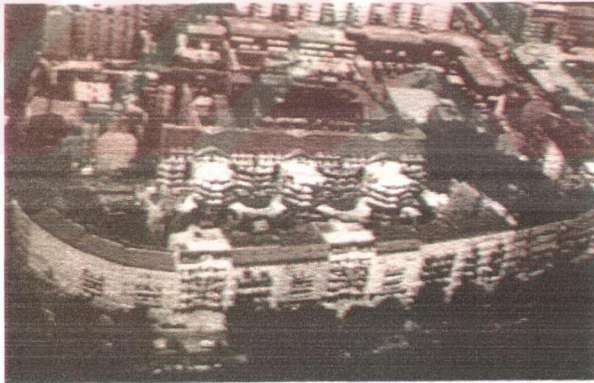
(Kaynak: WEB_6)

1960'ların ortalarından itibaren Kreuzberg bölgesini iyileştirme ve yenileme çalışmaları başlamış, uygulamalar üç aşamada gerçekleşmiştir :

Resim 4.42 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Öncesi
(Kaynak: WEB_8)

1.Aşama: 1965-1975 arasında eski konutlar çağdaş yaşama uymadığı gerekçesiyle yıkılarak yeniden inşa edilmiştir.

Resim 4.43 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Sonrası

2. Aşama: 1972-1979 arasında mimarlar ve şehirciler tarafından kentin tarihi dokusu yeni yeni keşfedilmeye başlanmış ve kent yenilemesinin tarihi verilere uygun

olarak, daha fazla şekilsel öğelere dayalı bir biçimde sürdürülmesinden yana tutum ortaya çıkmış ve yıkımlardan tamamen vazgeçilmiştir.

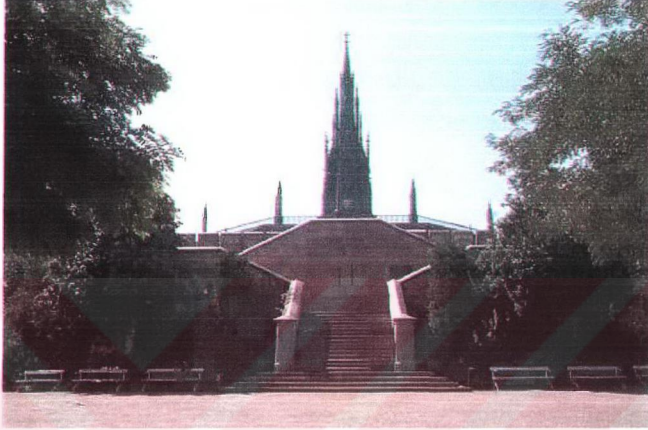
3. Aşama: 1980-1982 arasında, klasik yıkıcı kent yenileme politikasının artık iflas ettiği anlaşılmış ve koruyucu kent yenilemesine geçiş başlamıştır (Çelik, 2000, s.91).

Resim 4.44 Kreuzberg Kent Yenileme Bölgesi Restorasyon Öncesi

İkinci Dünya Savaşı ve Berlin Duvarı'nın yapımından sonra 60 lı ve 70 li yıllarda Kreuzberg ile ilgili yapılan gelişim planları kente ikinci darbeyi vurmaktaydı. Bu planla kent daha da tahribata uğramakta, iyileştirme yerine kentin bozulmasına olanak sağlamakta idi. Tarihi çevre ve kültür varlıkları ile bir müze görünümünde olan Kreuzberg standartlara uygun pahalı konut alanları yaratılmak için yıllarca kaderine terk edilip, sonrada yıkılmakta idi. Bu yıkıma karşı direniş yine bu bölgede yaşayan toplumun ayaklanması ile Berlin Meclisi'nce 1979 yılında bir grup görevlendirilmiştir. Oluşturulan bu ilk kurulun "Yıkık Kenti Kurtarma Çabası" yanlı bir taraf oluşturmakta idi. Kararlar %50 yapılaşma ve kökten modernleşme amacı taşıyordu. Yaklaşık onbeşbin insanın bölgeden göç etmesi zorunluluğunu getiriyordu. İşletmeler ortadan kayboluyor, ikamet ve işyerleri kenti kullananlara aykırı olarak kurtarıyordu. Bu kaygılar zamanla ses getirerek 1982 yılında

Kreuzberg kentini kurtaracak ana hatlar tekrar ele alınmış ve Mart 1983 de Meclis tarafından resmen kararlaştırılmıştır(Hardt, 1987, s1).

Resim 4.45 Kreuzberg Zafer Parkı

(Kaynak: WEB_8)

Kreuzberg'in Çöküş Nedenleri;

1.Yaşlı ve uzun süre ihmal edilmiş, yoğun yapılaşma ve kullanıma uğramış, ayrıca sık sık konut ve işletme çeşitliliğinin de zararlarına uğramış bir blok dokusu.

2. İkinci Dünya Savaşı'nın zararları

3. Daha önce şehrin merkezinde olan Kreuzberg 1961 yılında Berlin Duvarı' nın yapılması ile kenarda kalması, bölgeyi şehir ve iş merkezlerine bağlayan yollarla güneydoğu bölgesindeki dinlenme yerlerine giden yolların kesilmesi.

4. 50 ve 60' lı yıllarda tüm Berlin'i kapsayan trafik planlaması büyük bir otoyol ağı öngörüyordu. Bu ağ Kreuzberg kentini ortadan bölüyor, yanlarına eski konutları yıkıp yüksek katlı blokların yapılmasını öneriyordu. Bu gelecek planları eski evlerin yıkım beklentisi içinde bakımsız bırakılmalarına, kamu ve özel inşaat şirketlerinin de tümünden yıkıp yeniden yapma amacıyla evleri satın almalarına yol açtı. Semt sakinlerinin büyük bir kısmı yerlerinden oldu. Gücü olanlar göç etti, yaşlı, fakir, işsiz ve yabancı olanlar buralarda kalıp eski evlere yerleştiler.

Kreuzberg Kent Yenilenmesi'nde Meclis tarafından alınan oniki ilke kararı şunlardır (Hardt, 1987, s.2).

1. **Yenileştirme**, bölgenin mevcut sakinleri ve işletmeleri ile birlikte, özü korunacaktır.

2. Planlamacılar ile bölge sakinleri ve işletmeleri, hedefler ve yenileme önlemleri üzerinde uyumalı, teknik ve sosyal planlamalar birbirine koşul olarak ilerlemelidir.

3. Kreuzberg'in karakteristiği korunmalıdır; tehlikeye girmiş kent bölgesine güvenin ve iyimser tablonun yeniden canlandırılması gerekmektedir. Yapıların malzemesini tehlikeye sokan her türlü hasar acilen giderilmelidir.

4. Vaziyet planlarında yapılacak değişiklikler yeni ikamet biçimlerine de olanak verecek şekilde tasarlanmalıdır.

5. Konut ve binaların yenilenmesi aşamalı biçimde olmalı ve eklemeler ölçülü yapılmalıdır.

6. **İmar durumu**; korumacılık bilincinden hareketle minimum oranda yapılara müdahale edilmelidir. Blok içleri yeşillendirilmeli ve bina cepheleri iyileştirilerek düzenlemeler yapılmalıdır.

7. Cadde, alan ve yeşil saha gibi kamu tesisleri ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde yenilenmeli ve tamamlanmalıdır.

8. Etkilenen yapıların, sosyal planlamaya katılım hakları ve maddi hakları yeniden düzenlenmelidir.

9. Kent yenilenmesine ilişkin kararlara kamuya açık olarak varılmalı ve bunlar geniş kitleler ile ilgili yerlerde tartışılmalıdır.

10. Güven yaratacak kent yenilenmesinin kesin mali teminatlara ihtiyacı vardır. Mali kaynakların ilgili çalışmalara yönelik olarak harcanması gerekmektedir.

11. Üstlenici kuruluşlarda yeni biçimler geliştirilmelidir. Güvenilir kişi, nitelikli yeniden geliştirimci, üstlenici görevler birbirinden ayrılmalıdır.

12. Bu taslağa dayanan kent yenilenmesinin, 1984 yılı sonrası için de teminat altına alınmış olması gerekir.

Merkezden yönetilen geleneksel planlamalardan değişik olmak üzere, bu ilkelerle, etkilenenlerin deneyimi, karar almada asıl temeli oluşturmaktadır. Bina içinde oylama yapıldıktan sonra inşaatla başlanmaktadır. Geçerlik alanı geniş olan sorunlar ve çatışma konuları Dresdener Caddesi'ndeki Yenileme Komisyonu'nda veya Wrangel Caddesi'ndeki Semt Kurulu'nda, mümkün olduğu kadar açıklığa kavuşturulmaktadır. Kent yenilenmesinde su üstüne çıkan çıkar çatışmalarının çözümlerine buralarda son verilmektedir.

Semt Kurulları

Semt komisyonları toplantıları herkese açık olarak yapılmaktadır. Komisyon üyeleri Senato, Belediye, IBA(Berlin Eyaleti tarafından kurulan yüklenici şirket-İnter-nationale Bauausstellung) ve semt sakinleri tarafından gönderilen temsilcilerden oluşurlar.

Bu komisyonların, karar yetkileri olmamalarına rağmen, bilgi alışverişi ile ortak bir görüş ortaya çıkartmaları bakımından önemli bir konumları vardır. Burada oy birliği ile alınan kararlar resmi makamlarca mahallenin oyu kabul edilir ve idarenin temsilcileri uygulamada bu karara bağlı olarak hareket ederler.

Bölge sakinlerinin planlamaya bu komisyonlar dışında da katılma olanakları vardır. Semt sakinleri toplantılarından, açılan proje yarışmalarında juri üyelerine, kendi edinimiyle gerçekleştirme projeleri sunabilirler.

Halk katılımı ancak onların isteklerinin gerçekleştirme olanağının verilmesi ile sağlanır. Planlamadan etkilenenlerin de katılma olanağı bulunan program ve yöntemlerin devamlılığı, kaybedilen güvenin geri kazanılmasını sağlamaktadır.

Kreuzberg Kent Yenilenmesi projesine kiracılar, işletme sahipleri, inisiyatifler, çalışma grupları, hükümet ve belediye temsilcileri, bağımsız kiracı temsilcileri, mimarlar ve kent planlamacıları, sanatçılar, yeniden geliştirim üstlenici şirketler, Berlin kamu kuruluşları, politikacılar, kitle iletişim görevlileri ve kent sakinleri katılmıştır (Internationale Bauausstellung, Berlin, 1987)

Bu çözüm **Kreuzberg Kent Yenilenmesi** projesinde en kısa sürede çok başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır. Üç yıl gibi kısa sürede 485 i yeni konut olmak üzere 6.000 konut onarılmış ve kısmen modernleştirilmiştir. Birçok okul ve yurtlar onarılmıştır. Yaklaşık 250 avlu yeşillendirilmiş, 20 cadde ve alan değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir. Yaklaşık 20 tane yeni proje yapılarak gençlik ve kültür merkezleri, yaşlılar yurdu, spor salonları, çocuk oyun alanları yapılmıştır.

Bütün bunlardan en önemlisi **Kreuzberg Kent Yenilenmesi** ümitsiz bir yılmılıktan direnişe geçilmesidir. Oluşan bu heyecan, umut parçası olmuş kente ve kentliye bir özgüven vermiştir (Hardt, 1987, s.3).

BÖLÜM BEŞ

YEREL YÖNETİMLERDE TARİHİ ÇEVRE VE DEĞERLERİN KORUNMASINA YÖNELİK MODEL TASARISI

5.1. Araştırmaların Değerlendirilmesi

5.1.1 Mevcut Pratiklerin Yasal Yönden Değerlendirilmesi

Tarihi çevre ve kültür varlıkları ile ilgili, günümüze kadar çıkartılan, yasa ve yönetmelikler; korumacılığı ön planda tutan, toplumların kültür varlıklarını koruyup, gelecek nesillere aktarma amacıyla olan, bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültür miraslarının korunmasında, ulusal ve uluslararası yasalar, yönetmelikler ve tüzükler, yapıları tek yapı, sokak, yakın çevre ve kent boyutunda ele almakta ve korunması için gerekli tüm yaptırımlar sağlanmaktadır. Bu yaptırım gücü, bazen merkezi yönetimler ile, bazen akademik kuruluşlar ile, bazen sivil toplum örgütlerinin hareketi ile, bazen yerel yönetimler ile bazen de bütün bu güçlerin birleşmesi ile yapılmıştır.

Korumacılık ile ilgili uluslararası tüzük ve yönetmelikler incelendiğinde, modelin oluşumuna ilişkin paralellikler görülmektedir. Korumacılıkta sadece tek yapı değil yapının ekleri ve çevresi ile bir bütün olarak korunması amaçlanmıştır. Korumacılığın başarılı bir şekilde yapılması için her türlü çağdaş tekniklerin kullanılması öngörülmektedir.

Ancak 1975 Avrupa mimari miras yılında yayınlanan Amsterdam Bildirgesi ve 1976 yılında tarihi alanların korunması ve çağdaş rolleri konusunda yayınlanan Nairobi Bildirgesi farklı bir içerikte karşımızda çıkmaktadır. Bu bildirgelerde korumacılıkta yerel yönetimlerin önemi vurgulanmakta, mimarlık mirasının korunmasında yerel yetkililere özel sorumluluklar yüklenmekte, fikir ve bilgi aktarımlarında kurumlar arası ilişkilerin olması gerekliliği anlatılmaktadır.

Tarihi çevre ve değerlerin korunmasında ulusal, bölgesel ve yerel otoriteler sorumlu tutulmaktadır. Mimari mirasın korunmasına katkıda bulunmak için yerel yönetimlere ve özel mülk sahiplerine parasal yardım, devlet tarafından verilmektedir. Gerekli yasal ve yönetsel önlemler etkin ve yetkin hale getirilmektedir.

Günümüzden otuz yıl önce yayınlanan bu bildirgelerde yerel yönetimlerin korumacılıkta önemi, ülkemizde birçok bilimsel sempozyumlara konu olmuş, tartışılmış, ancak Temmuz 2004 de yayınlanan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile somut hale gelmiştir. Bu kanun ile yerel yönetimlerin korumacılıkta daha aktif rol alması sağlanmakta, uygulama sorunları çözülmektedir.

Tarihi çevre kültür varlıklarının korunmasının, yasal gelişiminde, son olarak çıkan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda yerel yönetimlerin korumacılığa katılması sağlanmaktadır. Bu kanunda, yerel yönetimlere, kültür ve tabiat varlıklarının korunması için bünyelerinde koruma, uygulama ve denetleme birimleri oluşturmalarına izin verilmektedir. Yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik, model tasarısı, bu birimlerin, görevi ve işleyişi hakkında yönetmeliklerini içermektedir.

5226 sayılı kanunun altıncı maddesinde, yerel yönetimlerin sınırları içinde kalan "Kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef

hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10'u nispetinde "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirilir" denilmektedir.

Bu katkı payı yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik model tasarısında, modelin finansman kaynaklarının çözümünde kullanılmaktadır. Ayrıca aynı maddede "2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir" denilmektedir. Modelde bu krediden yararlanılmaktadır.

5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nda, kültür varlıklarının korunması ve yaşatılması, ülke ekonomisine katkısının sağlanması için teşvik edilmektedir. 2863 sayılı kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının korunması teşvikinde, kültür yatırımı ve girişimcileri için imkanlar sağlanmaktadır. Bu kanunda, mülkiyeti Hazine'ye ait olan kültür varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın talebi üzerine en geç üç ay içerisinde Bakanlığa tahsis edilmektedir.

Ayrıca kamu idareleri ve yerel yönetimler mülkiyeti kendilerine ait bu yerleri yine Bakanlığın talebi üzerine, hazine adına, tapuya tescil edip en geç üç ay içerisinde bakanlığa tahsis etmektedir. Bu malların tahsisi, kiralanması ile ilgili tüm haklar bakanlığa verilmekte ve 2886 sayılı Devlet İhale Yasası'ndan muaf tutulmaktadır.

5225 sayılı kanunda; kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirası korumak ve sürdürülebilir kültürün birer ögesi haline getirmek, kültürel iletişim ve etkileşim ortamını yaratmak, sanatsal ve kültürel değerleri üretmek, toplumun bu değerlere ulaşım olanaklarını yaratmak ve geliştirmek, ülkenin kültür varlıklarını yaşatmak ve ülke ekonomisine katkısını yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçtan yola çıkarak, girişimcilere, gelir vergisi ve stopaj indirim, sigorta priminde işveren paylarında indirim, su bedeli indirimi ve enerji desteği, yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırabilme olanağı, hafta sonu ve resmi tatillerde

faaliyetlerde bulunabilme kolaylığı getirilmektedir. Gerek kamunun tahsisinde bulunan gerekse de özel mülkiyet olan bu yerlerin korunması ve yaşatılmasında teşvik yasasından yararlanılması modelde finansman çözümünde kullanılmaktadır.

5.1.2 Mevcut Pratiklerin Kurumsal Yönden Değerlendirilmesi

Güçlü bir yerel yönetim, katılımcı demokrasinin sağlanması ile mümkündür. Bir toplumda sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanması, resmi idare ile o toplumu oluşturan, tüm fertlerin diyalogu ile sağlanabilir. Kent yönetiminde etkileyenler ve etkilenenlerin bir arada olduğu, karar verme sürecine faal olarak katılan kurum ve kuruluşlar yerel yönetimlerin temelini oluşturmaktadır. Bu kurumların tanınması ve yerel yönetimlere halkın katılımının sağlanmasını gerektirir.

Yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunması, kentsel gelişimin istenilen seviyeye ulaşması da merkezi ve sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu kurum ve kuruluşlar ile mümkündür.

Avrupa'da mimari mirasın ve çevresinin korunması için uluslararası platformda faaliyet gösteren, BM Bilim ve Kültür örgütü (UNESCO) ne bağlı Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS-**International Council of Monuments and Sites**), Avrupa Tarihi Kentler ve Alanlar Birliği(**The European Association of Historic Towns and Regions**) ve ICCROM (**International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property**) gibi kurum ve kuruluşlar dünya kültür mirasına katkı çerçevesinde eğitim, teknik işbirliği ve finansman yardımıyla bulunmaktadır.

Ülkemizde tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması için bir araya gelen başlıca kurum ve kuruluşlardan olan, Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL, TAÇ Vakfı, Tarih Vakfı ve Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu aynı hedefleri taşımaktadır. Bu kurumlar, korumacılık anlayışında bilinçli bir toplum oluşturarak, tarihi miras ve değerlerin korunması için her türlü hizmetleri yapmaktadırlar.

Yerel yönetimlerde, tarihi çevre ve değerlerin korunmasına yönelik model tasarısında, ulusal ve uluslararası bu kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak modelin organizasyonunda yer alması sağlanmaktadır.

5.1.3 Koruma Uygulaması Örneklerinin Değerlendirilmesi

Yerel Yönetimlerde Tarihi Çevre ve Değerlerin Korunmasına Yönelik Oluşumlara İlişkin Modelleme Denemesi' tezinde uluslararası ve ulusal koruma uygulaması örnekleri merkezi ve yerel yönetimler, akademik kuruluşlar, sivil toplum örgütlerinin ortak bir ürünü olarak değerlendirilmektedir.

Bu örnekler incelendiğinde;

Pakistan- Baltit Kalesi ; Avrupa'da tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması için uluslararası platformda faaliyet gösteren UNESCO'nun dünya kültür mirası listesinde bulunmaktadır. Tarihi eser bakımından yoğun olan kent genellerine bakıldığında yapıların durumu halkın ekonomik gücünü göstermektedir.

Dünyada bulunan bir çok tarihi yapı bakımsız ve kendi kaderlerine terkedilmiştir. Bu gerçeğin altında orada yaşayan yerel halkın ekonomik gücü yatmaktadır. Eğer toplum yoksul ve ekonomik yönden gelir seviyesi düşük ise tarihi yapıları yok olup gitmektedir. Oysa tarihi yapıların onarımı yapıp kültür turizmine katkısı sağlanırsa hem yapı kurtulmakta, hem de yerel halk ekonomik yönden kalkınmaktadır. Gerek Baltit Kalesi'nde, gerekse de diğer incelenen koruma uygulaması örneklerinde, elde edilen en büyük başarı, yapı ile birlikte toplumun da kalkınmasıdır.

Korumacılıkta finansman kaynağının çözümünde UNESCO gibi kurum ve kuruluşlar modelde işbirliği ve katılımı verilmektedir.

Selanik-Ladadika sokağı koruma ve yaşatma örneğinde, geleneksel konut grupları ve karakteristiği olan yapılar, çevreleri ile birlikte bir bütün olarak ele alınmış, bilgi belge ve yerel halkın katılımı sonucunda başarılı koruma yapılar olarak kurtarılmış ve

ülke turizmine katılması sağlanmıştır. Doku ölçeğinde yapılan bu uygulama, birçok tarihi yapının uğradığı, yıkım, yangın, deprem ve rant paylaşımlarından nasıl kurtulacağına en iyi örneğidir. Mimari mirasına sahip çıkan sivil toplum örgütlerinin, merkezi hükümet ve yerel yönetime baskısı sonucu, harekete geçen bir eylemin sonucudur. Etkileyenler ve etkilenenlerin ortak bir platformda bir araya geldiği bu örnekte sorun her yönü ile ele alınmış, finansman çözümleri ile başarılı bir sonuç elde edilmiştir.

Almanya-Berlin Kreuzberg kent yenilemesi projesinde, savaş sonrası tarihi yapıların yıkımlara uğramaları sonucunda, tekrar eski haline getirebilmek için, kent ölçeğinde tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasına ilişkin çabalar ve uygulama evreleri verilmektedir. Kreuzberg kent yenilenmesi projesine kiracılar, işletme sahipleri, inisiyatifler, çalışma grupları, hükümet ve belediye temsilcileri, bağımsız kiracı temsilcileri, mimarlar ve kent planlamacıları, sanatçılar, yeniden geliştirim üstlenici şirketler, Berlin kamu kuruluşları, politikacılar, kitle iletişim görevlileri ve kent sakinlerinden meydana gelen semt kurulları oluşturularak amaca ulaşılmıştır.

Cumalıkızık Koruma ve Yaşatma Projesi uygulamasında, yerel yönetimler, akademik kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, köy halkı ve gönüllülerden oluşan bir organizasyon ile yapılan çalışma sonucunda, başarı elde edilmiştir. Bu proje kapsamında özel mülkiyette bulunan bazı tarihi yapılar, yerel yönetim tarafından kamulaştırılarak restorasyonu yapılmıştır. Ticaret ve Sanayi Odası ve Borsalar Birliği'nin maddi desteğiyle, Çekül Vakfı'nın danışmanlığında sokak ölçeğinde birçok yapının restorasyonu yapılmıştır. Yerel yönetimler bünyesinde oluşturulan modelin organizasyonunda da bu birimler oluşturulmuştur.

Agora ve Çevresi Koruma-Geliştirme ve Yaşatma Projesi sokak ölçeğinden kent ölçeğine kadar bir bütün olarak ele alınmakta, yerel yönetim, merkezi hükümet ve akademisyenlerden oluşan bilimsel bir kurul ile çalışmalar yapmaktadır. Proje sosyal yönü ile de ele alınırsa daha başarılı ve sağlıklı bir çalışma olacaktır.

Hacıbayram Çevre Koruma Amaçlı Planı ve Düzenlemesi Projesi, tarihi çevreyi koruma ve yaşatmada, örnek verilebilecek projelerden biridir. Bu çalışma yerel yönetim ve üniversitelerin ortak bir ürünüdür. Çalışma ve uygulama aşamaları ile istenen hedefe ulaşılmıştır.

5.2 Modelin Görev ve İşleyişi Hakkında Yönetmelik

Kuruluş:

Madde 1. Bu model tasarısı yerel yönetimlerin belediyelerde İmar İşleri Şube Müdürlüğü veya aynı görevi yapan birim ve kuruluşlar ile Büyükşehir Belediyelerinde İmar İşleri Daire Başkanlığı veya aynı görevi yapan müdürlüklere bağlı olarak kurulur.

Amaç :

Madde 2. Modelin amaçları şunlardır:

2.1. Belediyelerde ve Büyükşehir Belediyelerinde yerel yönetimlerin tarihi çevre ve değerlerin korunmasında modelin hukuki statüsünü, kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma yöntemlerini ve esaslarını düzenlemektir.

2.2. Model, çalışmalarda disiplinler arasındaki koordinasyonun gerçekleşmesi için, konusunda uzman personelin tespiti, katkısı ve işbirliğini sağlar.

2.3. Yerel yönetimlerin sınırları içinde kalan ve korunması gerekli tarihi çevre ve değerlerin araştırılması, korunması ve geliştirilmesini sağlayarak evrensel tarihi mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır.

2.4. Mevcut yasa ve yönetmeliklerin, aksaklıklarının saptanıp giderilmesinde etkin ve yetkin rol alarak, korumacılığın geliştirilmesini sağlar.

2.5. Yerel yönetimlerde mimari değerlerin korunmasında, koruma ve yaşatma amaçlı imar planlarının oluşturulmasında, envanterlerinin çıkarılmasında, rölöve, restitüsyon ve restorasyonlarının yapılmasında doğrudan hizmet alımını sağlar.

Tanımlar :

Bu model tasarısındaki tanımlar tez kapsamı içinde değerlendirilmektedir.

Madde 3. Model tasarısında yer alan tanımlar şunlardır:

3.1. Model : Bu çalışmada model olarak kullanılan tanım: Yerel yönetimlerde, Organizasyon, Müdürlük veya Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü olarak tanımlanmaktadır.

3.2. Yerel yönetim : Tarihi çevre ve değerlerin korunmasında modele başkanlık edecek demokratik katılımı sağlayacak, sosyal ihtiyaçları karşılayacak, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

3.3. Akademik kuruluş : Yerel yönetimlerin sınırları içerisinde, üniversitelerin model ile ilgili, konularında uzman kişilerin bulunduğu öğretim üyelerinden oluşur.

3.4. Sivil toplum örgütleri : Modelin sosyolojik boyutunu oluşturan, toplumun demokratik katılımını sağlayan, tarihi çevre ve değerlerin korunması için kurulan, dernek, birlik ve vakıflardan oluşan sivil kuruluşlardır.

3.5. Merkezi yönetim: Modelin hem belediyelerde, hem de Büyükşehir Belediyelerinde tam olarak uygulanabilmesi için mali yönden finansmanını sağlayacak kamu kurumudur.

3.6. Taşınmaz kültür varlıkları : Yerel yönetimlerin sınırları içerisinde yer alan yapıldığı tarih itibariyle günümüze kadar gelen, dönemin izlerini taşıyan, özgünlüğünü koruyan, korunması gerekli tarihi çevre ve değerlerin bütünüdür.

3.7. Sit : Toplumların mimari değerlerinin bulunduğu kent, mahalle, sokak ve yapıların bulunduğu korunması gerekli olan alanlardır.

3.8. Sit Alanları : Kentsel ve çevresel alanlarda, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve İmar Kanunu'nda tanımlanan ve usulüne uygun olarak tespit ve tescil işlemleri tamamlanan tarihsel, arkeolojik, doğal sitler ile kentsel sit alanlarında yerleşme fiziksel planlar ile koruma ve kullanmaya ilişkin özel hükümler getirilen alanlardır.

3.9. Değerlendirme : Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının teşhiri, tanzimi ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır. Dünya kültürü ve mirası verileri olarak bilim, kültür ve merak yönünden ilgililerin tetkiki ve ziyaretine sunulmasıdır.

3.10. Geliştirme : Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları ile sitlerin gelecek kuşaklara aktarılması ve en uzun geleceğe kadar korunması için çağın koşullarına ilişkin bilimsel kullanım yöntemlerinin geliştirilmesi ile bu varlıkları meydana getiren kültürlerin, değerlerin, bilgilerinin, teknik ve teknolojilerinin korunup geliştirilmesi, geleceğe aktarılması, bu büyük bilgi birikimi ve değerler sisteminden yararlanılır durumda bulundurulmasının sağlanmasıdır.

3.11. Tarihsel Çevre : Tescil edilmiş tarihsel ve kentsel sit alanları ile tek yapı olarak tespit edilen kültür varlıkları ve bunların yanı sıra tescil edilmemiş de olsa bozulmamışlıkları ve bütünlükleri açısından korunmaları ve sağlamlaştırılmaları uygun görülen yerleşik kent alanlarındaki karakteristik dokulardır.

3.12. Korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları : 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 6. maddesinde belirtilen varlıklardır.

3.13. Koruma amaçlı imar planı : Yerel yönetimler bünyesinde bulunan imar işleri ile ilgili birimlerin oluşturduğu, tarihi çevre ve değerlerin korunması için yapılan imar planlarıdır. Tarihi değeri bulunan yapı, doku ve kentleri, toplumun

ihtiyaçlarına göre yeniden planlarken uyulması gereken koşulların bulunduğu koruma ve yaşatma planlarıdır.

3.14. Koruma amaçlı proje : Modelde yer alan tarihi evre ve değerlerin korunmasında, bakım ve onarımlarında bilimsel yöntemlerle hazırlanmış, rölöve, restitüsyon, ve restorasyonlarının bulunduğu rapor ve projelerdir.

3.15. Koruma amaçlı uygulama : Koruma amaçlı imar planlarında yer alan koruma amaçlı projelerin inşaası ve uygulamalarıdır.

Madde 4. Modelin Tasarım İlkeleri

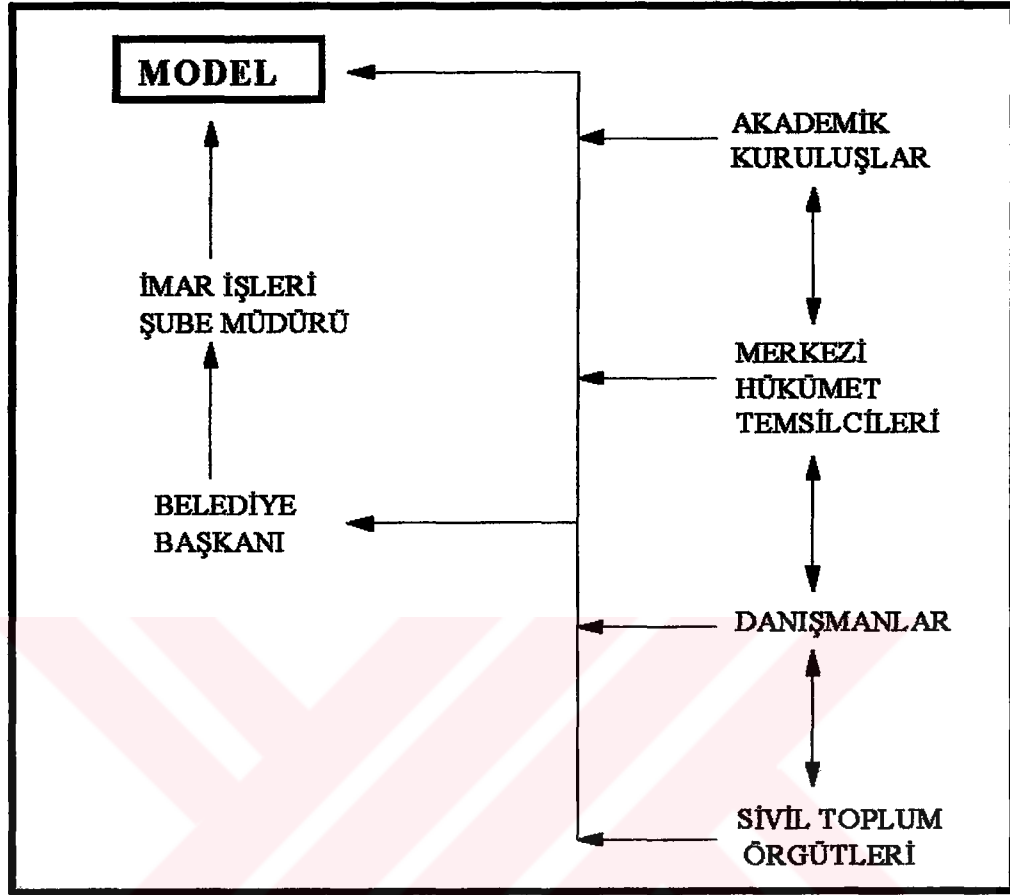
4.1. Yerel yönetimler bünyesinde kurulan model, yasal, teknik, ekonomik ve sosyal yönlerden tarihi evre ve kültür varlıklarının korunmasını ve yaşatılmasını ilke olarak kabul eder.

4.2. Model sınırları içerisinde bulunan, tek yapı leğinden kent leğine kadar, mimari miraslarının korunmasında değişmez ilke kararları oluşturarak uygulamaya geçirme kararlılığındadır.

4.3. Mevcut yasa ve mevzuatların uygulamada yanlışlıklarını ve eksikliklerini saptayıp evrensel korumacılık ilkelerinin belirlenmesinde taraf olacaktır.

4.4. Tarihi değerlerin korunmasında toplumun bilinçlendirilmesi için ilkeli kararlar alarak, bilinçli korumacılık anlayışına sahip bireylerin oluşturulmasında etkin rol alır.

Madde 5. Modelin Organizasyonu

Şekil 5.1 Belediyelerde Modelin Organizasyon Şeması

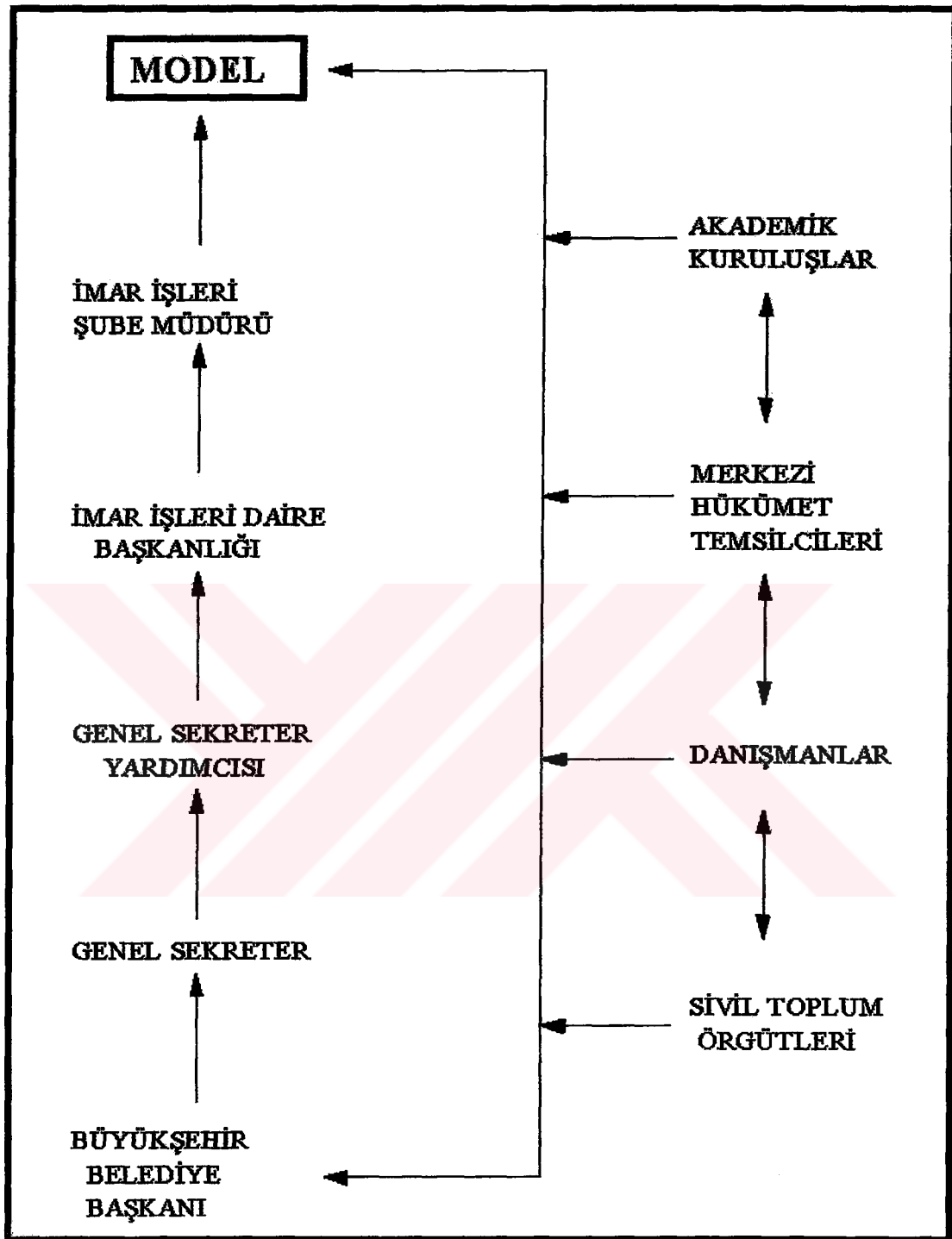
5.1. Modelin organizasyonu şunlardan oluşur.

5.1.1. Yerel yönetim elemanları

5.1.2. Akademik kuruluşlardan temsilciler

5.1.3. Sivil toplum örgütlerinden oluşan temsilciler

5.1.4. Merkezi Hükümet Temsilcileri

Şekil 5.2 Büyükşehir Belediyelerinde Modelin Organizasyon Şeması

Madde 6. Modelin Görevleri

6.1. Yerel yönetimlerin sınırları içerisinde bulunan; yasa ve yönetmeliklerde belirtilen tarihi çevre ve değerlerin bulunmasını, korunmasını, yaşatılmasını, fonksiyon verilmesini, gelecek kuşaklara aktarılması yönünde çalışmaları yapar. Tarihi çevrelerde veya tek yapı ölçeğinde mimari mirasın korunması için koruma amaçlı plan, proje, uygulama ve programları yapar, yaptırır. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirir ve geliştirir.

6.2. Madde 6.1. de belirtilen söz konusu alanlarla ilgili tüm çalışmaların eşgüdümünde bulunur.

6.3. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla, sit alanları ve tarihsel çevreler ile koruma amaçlı alt ölçekli uygulama planlarını; gerektiğinde bu amaçla eylem programlarını yapacak veya yaptıracak, her yapılan proje için uygulama programlarını hazırlayacak, cephe düzenlemeleri ile ilgili plan notları ekletecek, öncelikleri belirleyecek, proje tarifleri yapacak ve proje konularını belirleyecektir.

6.4. Her yapılan plan, program ve proje için sosyal, kültürel, fiziki, idari, mali, fizibilite raporları ile uygulama idaresinin ve uygulamanın nasıl gerçekleşeceğini tarifini, yasal prosedürünü hazırlar.

6.5. Her yapılan plan, program ve projenin taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu kararları ile nazım planının koruma, amaç, hedef, politika, strateji ve hükümlerine uygunluğunu sağlayacak öneri ve stratejileri geliştirir.

6.6. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla, Sit Alanları ve Tarihi Çevrelerdeki kamu ve özel mülk sahiplerini motive ederek, işbirliği yaparak, onları bir araya getirip bu alanlarda koruma amaçlı, plan, proje ve uygulamalar yapabilecek veya yaptırabilecektir. Mülk sahiplerine kanunen mümkün olan yardım ve desteği verir.

6.7. Koruma amaçlı planlama, projelendirme, uygulama, araştırma, geliştirme, değerlendirme çalışmalarının sonuçlarını, tarihi, kültürel ve doğal eserlerin envanterlerini oluşturarak yayımlar. Tarihi Miras Bilgi Sistemi kurarak yerel yönetimlerde web sitesi oluşturup bilinçli korumacılık anlayışına sahip bireylerin oluşmasını sağlar.

6.8. Kentsel ve doğal sit alanlarının mekansal kalitelerini arttırabilmek için düzenleme, alt yapı ve üst yapı çalışmaları, kent mobilyaları, kaldırım, meydan düzenlemeleri ve bu alanların mekan kalitesini arttıracak her türlü ilave değerlerin konabilmesi için gerekli araştırma, proje ve uygulama programlarını gerçekleştirir. Geleneksel kent dokusunun bulunduğu alanları yeniden tarayarak ahşap ve kagir yapı stoklarının tespiti ile bu stokları yeniden değerlendirir.

6.9. Model; kuruluş amaçlarına ve hedeflerine uygun olarak 5-10 yıllık eylem proje, planları ve yıllık programları yaparak yapılan her program için fiziki, sosyal, iktisadi, hukuki, idari, mali, fizibilite etütleri hazırlar, bunlara uygun koruma, geliştirme, değerlendirme ve koruma amaçlı planlama, projelendirme, uygulama çalışmalarını ortaya koyar. Hazırlanacak koruma amaçlı eylem programları, projeleri ve uygulamaları için gerekli parasal kaynakların, fonların teminini etüt eder; bu amaçla ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla temasa geçerek işbirliğinde bulunur, ulusal ve uluslararası krediler sağlar, korumanın ve restorasyonun uygulanabilmesi için gerekli organizasyonu hazırlar.

6.10. Koruma planlaması, kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri gibi alan veya doku; rölöve, restitüsyon, restorasyon gibi yapı ölçeğindeki çalışmaları; bünyesinde, yarışma veya hizmet satın alımı yöntemiyle elde eder, uygulamaya yönelik onaylarının yerel yönetimler veya ilgili kurum ve kuruluşlardan alınmasını sağlar.

6.11. Tarihi ve kimlik belirleyici şehir mekanlarında isimlendirilmeler, reklam, afiş v.s. sabit düzenlemelerle yabancılaşma ve kültürel çevre kirliliği oluşturan durum ve gelişmeler karşısında önlem almak üzere yönetmelik hazırlar, kentsel

haklarla ilgili konularda gerekli öneriler getirerek; ilgili makam ve mercilerle birlikte uygulamayı takip ederek uygun biçimde sonuçlandırır.

6.12. Yerel yönetimlerin kendi mülkiyetlerindeki korunması gerekli eski eser gayrimenkullerin değerlendirme, geliştirme, kullanm, tahsis türündeki eylemleri ile ilgili uygun önerileri belirler ve gerekli biçimde onaylatarak yürürlüğe koydurur.

6.13. Modelin finansman kaynağından sağlanan bütçe ile rölöve ve restorasyon çalışmalarının yapılmasında yerel yönetimler bünyesinde bulunan Yapı İşleri veya Fen İşleri Müdürlüğü ile koordinasyonu sağlayarak kontrolörlük görevini üstlenir.

6.14. Madde 6.13. te belirtilen uygulamalarda tarihi değerlerin özgünlüğünün korunması için rölöve ve restorasyonlarında görev alacak uzman kişileri model bünyesinde barındırarak doğru onarım ve korumacılık yapmakla görevlidir.

Madde 7. Modelin Yetkileri

7.1. Yerel yönetimler bünyesinde oluşturulan modelin yetkileri, organizasyonun onayı alındıktan sonra başkanlık makamınca verilir. Bu yetkiler aşağıdaki gibidir:

7.1.1. Modelde oluşturulan organizasyon; yerel yönetimlerin yetki alanları içinde bulunan tarihi değerlerin korunmasında, yaşatılmasında, restorasyonlarında her türlü proje ve uygulamaların denetiminde yetkilidir. Belediyeler Kanunu, Büyükşehir Belediyeler Kanunu ve 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda yerel yönetimlere verilen yetkilerini kullanır.

7.1.2. Tescilli binaların korunmasında, tescil oluşturmada, kültürel mirasın korunması için, bölge kurulları ile işbirliği içindedir. Bu sebeple kamu ve özel mülkiyetlerin envanterlerini çıkararak, bilinçli korumacılık anlayışına sahip, bünyesinde oluşturduğu uzman elemanlarla, modelin kendisine verdiği yetkileri kullanır.

7.1.3. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler oluşturulan bu model tarafından yapılır. Koruma amaçlı imar planlarının yapılmasında, kent ölçeğinden tek yapı ölçeğine kadar her türlü tespit, tescil ve ruhsat işlemlerinde oluşturulan model yetkilidir.

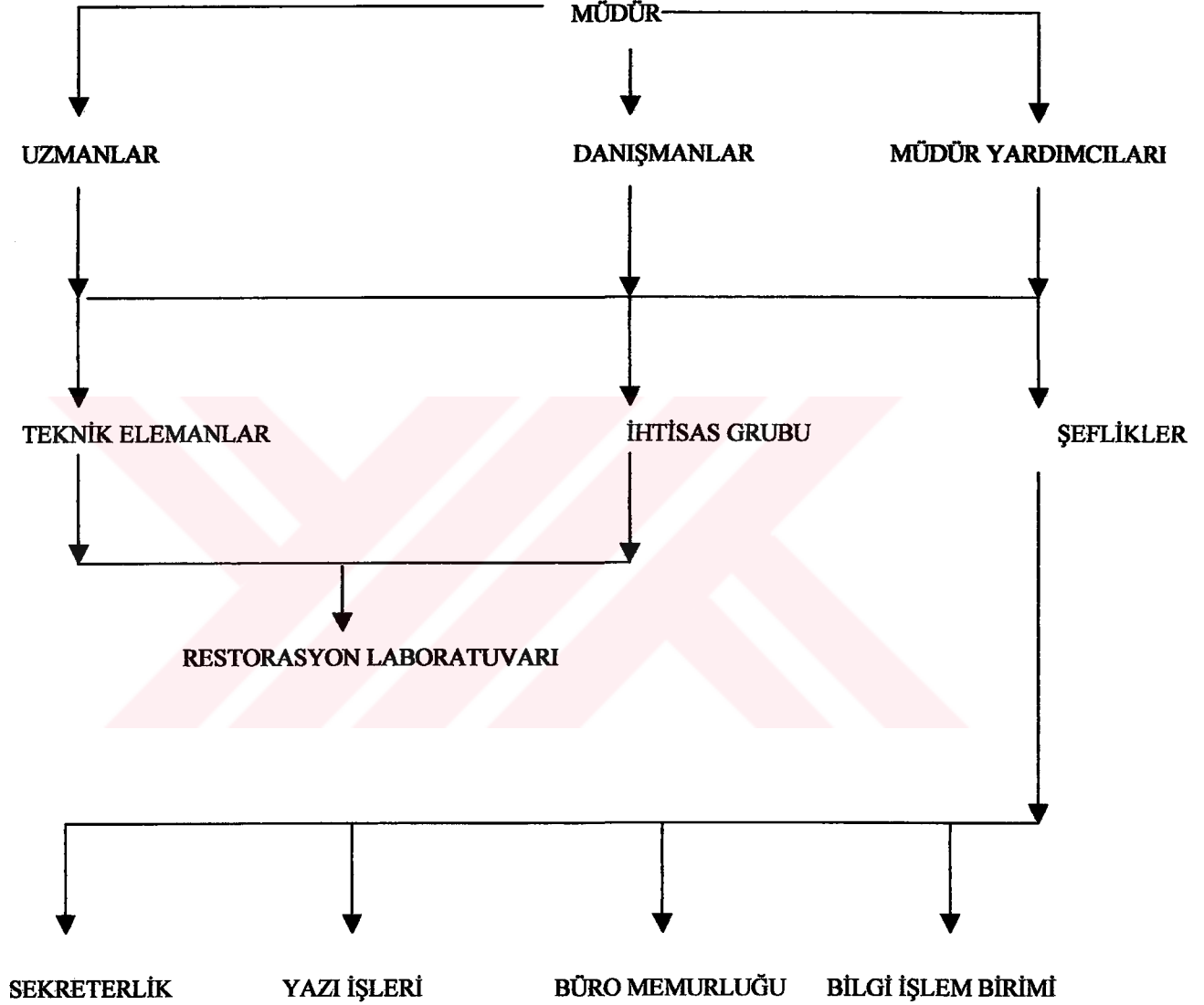
7.1.4. Model mimari değerlerin korunmasında oluşacak bütçenin oluşumu ile yetkilidir. Bütçenin yapımında master programını ve faaliyet raporunu kendisi oluşturacaktır.

7.1.5. Yerel yönetimlerde tarihi değerlerin korunmasında istihdam edecek personel sayısını ihtiyacına göre belirleyecek, her türlü hizmet alımında yetkilidir.

Madde 8. Modelin Sorumlulukları

8.1. Model, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun sorumluluklarına sahiptir. Koruma kanunlarına aykırı hareket edenler hakkında yine bu kanunun ilgili maddeleri yürürlüğe girer.

MÜDÜRLÜK İDARİ ORGANİZASYONU

Şekil 5.3 Müdürlük Organizasyon Şeması

8.2. Model yukarıda verilen görevleri planlı, programlı, etkinlik ve uyum içinde koordinasyonunu sağlamakla sorumludur.

Madde 9. Modelin İdari Organizasyonu

9.1. Model idari teşkilatı bir müdür, yeteri kadar müdür muavini, danışman, teknik eleman, mühendis, mimar, şehir plancı, tasarımcı, memur ve işçilerden oluşan aşağıdaki makamlar ile bunlara bağlı şeflik, sekreterlik ve bürolardan oluşur. Modelin kadro durumu, mevcut ve tasarlanmış koruma amaçlı plan, proje, uygulama ve araştırmalar dikkate alınarak belirlenir ve ihtiyaç duyulacak yeni kadrolar talep edilir. Model mimari, koruma planlaması, restorasyon, sanat tarihi, arkeoloji konularında uzmanlaşmış kişilerle organizasyon, kaynak temini ve hukuki sorunlar için, hukuk, işletme, mali kaynak temini konularında uzman personel ya da danışmanlardan faydalanır. Model sorumluluk alanındaki işlerin yürütülebilmesi ve ilgili birimlerle eşgüdümün sağlanmasını bizzat, yerel yönetimlerin ilgili birimleri veya bağlı kuruluşları aracılığıyla izler ve denetler. Bu amaçla koordinasyon toplantıları yapar, kararlar alır.

9.1.1. Müdür: Restorasyon Uzmanı (en az dört yıllık üniversite mezunu ve restorasyon konusunda yüksek lisans yapmış olmak)

9.1.2. Müdür Yardımcıları: Yerel yönetimler bünyesinde bulunan tarihi çevre ve değerlerin yoğunluğuna göre gerektiği kadar Mimar, Şehir Plancı, İnşaat Mühendisi, Sanat Tarihçisi, Arkeolog.

9.1.3. Danışmanlar: Modelin ihtiyaç duyduğu ve ihtisası gerekli olan konularda geçici olarak bilgi ve tecrübesinden istifade edilecek, uzman kişiler, kurumlar ve sivil toplum örgütleri temsilcileri

9.1.4. Uzmanlar: Yönetmelik kapsamında tarifi yapılmış işlerle ilgili (Mimarlık, Şehircilik, Arkeoloji, Sanat Tarihçisi, Hukuk, Kimya, İnşaat, Maliye, Dış İlişkiler, İktisat, Sosyoloji, Tarih, Coğrafya, Kütüphanecilik) bölümü mezunları.

9.1.5. Restorasyon Laboratuvarı: Tarihi çevre ve değerlerin korunmasında yapı malzeme analizi, zemin etüdü, kimyasal analiz vb. gibi konularda uzman (Kimya Mühendisi, kimyager, Arkeolog, Jeoloji Mühendisi).

9.1.6. İhtisas Grubu: Modelde mimari değerlerin restorasyonunda görev almak üzere konusunda uzman ve usta kişiler (Ahşap ve İşçilikleri Ustası, Kagir ve İşçilikleri Ustası, Demir ve Metal İşçilikleri Ustası).

9.1.7. Teknik Elemanlar: Bilgisayar ve lisans konusunda deneyimli, geleneksel yapı malzeme ve fiziği uzmanı, mimarlık tarihçisi, restoratör mimar, dosya ve şartname uzmanı, şehir plancısı, koruma uzmanları (En az dört yıllık Mimarlık, Restorasyon, Şehir Planlama, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik Bölümü Mezunları).

9.1.8. Şeflikler: Modelin gerektirdiği sayıda ve özellikte deneyimli elemanlardan oluşur.

9.1.9. Memurlar:

9.1.9.1. Büro Memurları : En az lise veya dengi okul mezunu

9.1.9.2. Veri yazma: Meslek lisesi mezunu ve sertifikalı

9.1.9.3. Bilgisayar Programcısı, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmenleri ve Bilgisayar İşletmeni : Bilgisayar programcıları, veri hazırlama ve kontrol işletmenleri için bilgisayar sertifikalı lise mezunu.

9.1.10. Sekreter : İki yıllık yüksek okul mezunu veya konusunda aynı sürede deneyimli lise mezunu.

Madde 10. Personelin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

10.1. Modelde çalışan personelin başhca görevleri şunlardır:

10.1.1. Müdür:

10.1.1.1. Birim yöneticilerinin ortak nitelikteki yönetim görevlerini yerine getirir. Modelin görevlerini planlar, görev ve yetkilerin mevzuat gereğince uygulamasını sağlar, izler ve denetler.

10.1.1.2. Yerel yönetimlerin belediyelerde İmar İşleri Şube Müdürlüğü veya aynı görevi yapan birim ve kuruluşlar ile Büyükşehir Belediyelerinde İmar İşleri Daire Başkanlığı veya aynı görevi yapan müdürlüklere karşı temsil eder.

10.1.1.3. Müdür kendisine yardımcı olmak üzere seçtiğı personelin, müdür yardımcısı olarak atanmasını yerel yönetimlerin, belediyelerde İmar İşleri Şube Müdürlüğü veya aynı görevi yapan birim ve kuruluşlar ile Büyükşehir Belediyelerinde İmar İşleri Daire Başkanlığı veya aynı görevi yapan müdürlüklerden ister.

10.1.1.4. Personelin görev ve yetki dağılımını mevzuata uygun olarak hazırlar, takip eder ve müdürlüğün her türlü çalışmalarını düzenler.

10.1.1.5. Yönetmelik, talimat, yıllık bütçe, beş ve on yıllık plan, yıllık program, müdürlüğün bilanço ve personel kadro taslaklarını hazırlayıp üst amirine sunar. Bütçe, iş, yatırım planı, programları ve yasalar uyarınca harcama yapar.

10.1.1.6. Bağlı olduğu üst amirinin onayını almak suretiyle gerekli gördüğü hallerde müdürlük bünyesinde birimleri, birimlerin görev alanını, yetki ve sorumluluklarını organize eder.

10.1.1.7. Müdürlüğün çalışma alanıyla ilgili her türlü yasal mevzuatın, kitap, doküman ve bilginin takibi ve zamanında ilgili personele ulaştırılmasının temini için gerekli görevlendirmeyi, araç ve gereçlerin teminini sağlar.

10.1.1.8. Müdürlüğü ile diğer belediye birimleri arasındaki koordinasyonu organize eder, toplantı tutanaklarının ilgili birimlere gönderilmesini sağlar.

10.1.1.9. Modelin tahakkuk amiri olup, personelin birinci derece sicil ve tezkiye amiri yetkisini kullanır.

10.1.1.10. Modelin görev alanına giren konularda araştırma yapılmasına karar verir, bu iş için gerekli alım, satım, ihale işlerinin teklifini hazırlayıp, ilgili birimlere sunar. İşlemlerin yürütülmesini, kontrolünü ve sonuçlandırılmasını sağlar. Üst amirinin istediği ve yasalarda belirtilen her türlü görevleri yapar.

10.1.1.11. Yeni yasal düzenleme ve organizasyonlar sonucunda müdürlüğüne düşebilecek görev ve eylemleri yapar, takip eder.

10.1.1.12. Bilgisi dışında cereyan eden, hukuki ve cezai sorumluluk oluşturacak emrivaki halindeki ve acil hususlarda gerekli müdahalede bulunur, tedbir alır ve aldırır.

Yetkileri :

10.1.1.13. Müdürlüğüne bağlı kadro görevlerinin yerine getirilmesinde süreli ve gerektiğinde ani denetlemeler yapma, rastlayacağı aksaklıkları giderme yetkisi

10.1.1.14. Görevlerini yerine getirirken yetkisini aşan hususlarda bağlı bulunduğu üst amirine önerilerde bulunma yetkisi.

10.1.1.15. İş ilişkilerinde bulunduğu birimlerle haberleşme, bilgi, belge toplama ve müşterek çalışmalarındaki hata ve eksiklikleri giderme yetkisi.

10.1.1.16. Aygıtlarla ilgili koruyucu güvenlik önlemleri alma yetkisi.

10.1.1.17. Müdürlüğü ile ilgili yazışmalarda birinci derece imza yetkisi.

10.1.1.18. Disiplin amiri olarak, personeline Disiplin Yönetmeliği'nin öngördüğü disiplin cezalarını verme yetkisi.

10.1.1.19. Müdürlüğüne bağlı personele tezkiye, özür izni verme, yıllık izin kullanış zamanlarını tespit etme, ödül, takdirname, yer değiştirme gibi personel işlemleri için bağlı bulunduğu üst amirine önerilerde bulunma yetkisi.

10.1.1.20. Üst amirince verilecek diğer yetkiler.

Sorumlulukları :

10.1.1.21. Kurum mevzuatı ve bu talimatla kendisine verilen gereği gibi yerine getirilmesinden, yetkilerinin zamanında ve gereğince kullanılıp kullanılmamasından üst amirine karşı sorumludur.

Genel nitelikler :

10.1.1.22. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ilgili hükümlerinde öngörülen nitelikler

Özel nitelikler :

10.1.1.23. Restorasyon Uzmanı (en az dört yıllık üniversite mezunu ve restorasyon konusunda yüksek lisans yapmış olmak)

10.1.1.24. Yerel yönetimlerde ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarda en az beş yıl eski eser koruma konusunda çalışmış olmak.

10.1.1.25. Sicil raporlarına göre son beş yıllık hizmetinde başarılı olmak

10.1.1.26. Etkin sözlü, yazılı ifade ve güçlü insani ilişkiler kurma, organizasyon sağlayabilme becerisine, mesleki bilgiye sahip olmak.

10.1.2. Müdür yardımcılarının görev, yetki, ve sorumlulukları

10.1.2.1. Müdürün teklifi ve bağlı olduğu üst amirinin, Büyükşehir Belediyelerinde Genel Sekreter Yardımcısının onayı ile Müdür Muavini hizmetin gereğine göre yönetmeliğin 9. maddesine göre atanır.

10.1.2.2. Müdürün devretmeyi uygun gördüğü yetkilerini kullanırlar.

10.1.2.3. Müdür yardımcıları, müdür tarafından uygun görülen hizmet birimlerini izleyerek bu birimlerin kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uygun olarak yetkilerini kullanmalarını, görevlerini yapmalarını sağlarlar.

10.1.2.4. Müdürün izin, görev veya mazeret gibi nedenlerle görevde bulunmadığı zamanlarda müdürün uygun göreceği müdür muavini, müdürün görevlerini yürütür.

10.1.2.5. Yönetimde, müdürün görevlerine ait konularda müdüre yardımcı olurlar

10.1.2.6. Kendisine bağlı olan birimlerin görevlerini takip eder ve denetler.

10.1.3. Uzmanların görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.3.1. Müdürlükçe ihtiyaç duyulan miktarda, müdürlükteki personel arasında veya dışındaki kurumlardan uzmanlık yapacak niteliklere sahip personelden, yahut imtihan açmak suretiyle bu yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen özelliklere sahip kişileri müdürün teklifi ile mevzuata uygun olarak yeterli miktarda istihdam eder. Uzmanlar müdürün talimatları doğrultusunda komisyon olarak belli konularda çalışma yapabilecekleri gibi münferit çalışmalar da yapabilirler.

10.1.3.2. Uzmanlar, müdür ve yardımcılara bağlı olarak müdürlüğün verdiği işlerde araştırma, inceleme, bilgi sağlama, planlama gibi işleri yapar ve yatırım program taslaklarını hazırlarlar.

10.1.3.3. Uzmanlık kadrolarında 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda ve diğer ilgili yasalarda belirtilen maddeler göz önünde bulundurularak özlük hakları sağlanır.

10.1.4. Şefliklerin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.4.1. Müdürlük bünyesinde kurulan her büronun başına sorumlu müdür muavininin teklifi üzerine veya reysen müdür tarafından amir sıfatıyla bir büro şefi atanır.

10.1.4.2. Büro şeflerinin birinci tezkiye amiri sorumlu müdür muavimidir.

10.1.4.3. Büro şefleri en az iki yıllık yüksek okul mezunu, en az beş yıl kamu hizmetinde bulunmuş, liyakatli kişiler arasından kurum içinden seçilir. Bu niteliklerde personel yoksa lise mezunlarından liyakat göz önünde bulundurularak "Hizmet Gereği" şef olarak kurumda çalışan personel görevlendirilir.

10.1.4.4. Görevi gereği kendilerine verilen işleri, yasalar, tüzükler, yönetmelikler ve bu yönetmeliklerin esaslarına göre yapar veya memurlar vasıtasıyla yaptırırlar.

10.1.4.5. Şefler emrindeki personele iş dağıtımını yaparak onlara görev verir ve sonuçlarını izler. Personeli kontrol eder ve denetler.

10.1.4.6. Şefler işyerlerinin emniyetini sağlayıcı tedbirleri alırlar. Şefliğine ait sivil savunma esaslarını ve yangından korunma yöntemlerini düzenlerler.

10.1.4.7. Büro şefleri sorumlu oldukları büronun çalışma alanına giren konular ile ilgili olarak sorumlu müdür muavininin, uzmanın, danışmanın, veya müdürün vereceği görevleri yapar veya yaptırırlar.

10.1.4.8. Büro şefleri görevleri ile ilgili olarak her türlü yasal mevzuatı takip etmek, mahiyetindeki personeli de bu doğrultuda bilgilendirmekle görevli ve sorumludur.

10.1.4.9. Büro şefleri maiyetindeki personelin gerek birbirleriyle, gerekse de vatandaşlar ile olan ilişkilerde hoşgörü ve iş ahlakına uygun olarak hareket etmelerini sağlamakla görevli ve sorumludurlar.

10.1.4.10. Büro şefleri bürolarıyla ilgili araç-gereç ve personelin ihtiyacını zamanında tespit ederek, bağlı bulunduğu müdür muavinine bildirmekle görevli ve sorumludur.

10.1.4.11. Büro şefleri işlerin plan ve programa bağlı olarak özellikli ve süreli yazışma işlemlerinin zamanında ve usulüne uygun olarak yapılıp sonuçlandırılmasından görevli ve sorumludurlar.

10.1.4.12. Büro şefleri gelen evrak ve zimmet kayıtlarının zamanında ve düzenli olarak tutulmasını sağlamak, maiyetindeki personel arasında hakkaniyet ve eşitlik esaslarına uygun olarak iş ve evrak zimmetlerini sağlamakla yükümlüdürler.

10.1.4.13. Büro şefleri çalışan personelin iş ve işyeri güvenliğinin ve emniyetinin sağlanması için tedbirler alıp, amirlerini bilgilendirmek ve şefliğe ait sivil savunma ve yangından korunma yöntemleri ile ilgili olarak bağlı bulunduğu müdür muavininin denetim ve talimatları doğrultusunda düzenlemeler yapmakla yükümlüdürler.

10.1.4.14. Büro şefleri, sorumluluk alanına giren konularda aylık ve yıllık faaliyet raporlarını hazırlamak ve bunları amirlerine bildirmekle yükümlüdürler.

Yetkileri

10.1.4.15. Müdürlüğün işlevlerine ilişkin görevlerin müdüriyet ve başkanlık makamınca uygun görülen programlar gereğince yürütülmesini sağlama yetkisi.

10.1.4.16. Müdürlüğün işlevlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan yeni tedbirlerin ve yetkilerin alınması için müdüriyet makamına önerilerde bulunma yetkisi.

10.1.4.17. Şefliğinde görev yapan personelin düzenli çalışmalarını sağlama ve denetleme yetkisi.

10.1.4.18. Şefliğe bağlı kadro, kadro görevlerinin yerine getirilmesinde süreli ve gerektiğinde ani denetlemeler yapma, rastlayacağı aksaklıkları giderme yetkisi.

10.1.4.19. Kendisine bağlı memurları yönetmek, öneri ve talimatlar verme yetkisi

10.1.4.20. Şeflikte yürütülen tüm faaliyetleri kendi yetki ve sorumluluğu çerçevesinde koordine etme, planlama ve programlama yetkisi.

10.1.4.21. Bağlı şeflik personeline saatle özür verme, yıllık izin kullanım zamanlarını tespit etme, disiplin, takdirname, ödül ve yer değiştirme gibi personel işlemleri için müdür yardımcısına, müdüre önerilerde bulunma yetkisi.

10.1.4.22. Görevlerinde belirtilen işleri yürütürken eşdeğerdeki görevlilerden iş akımının gerektirdiği hizmetlerin yapılmasını isteme yetkisi.

10.1.4.23. Müdür yardımcısı ve müdürce verilecek diğer yetkiler.

Sorumlulukları

10.1.4.24. Şefliğin iş ve işlemlerinin usulüne uygun olarak tam ve zamanında yapılıp yapılmamasından, kendisine verilen görevlerin gereği gibi yerine getirilmemesinden, yetkilerin zamanında ve gereğince kullanılmamasından müdür ve müdür muavinine karşı sorumludur.

Genel Nitelikler

10.1.4.25. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ilgili hükümlerinde öngörülen nitelikler.

10.1.5. Personel ve kalem şefinin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.5.1. Model kaleminin amiridir. Müdürlük dahilindeki tüm personelin özlük ve sicil işlerinin düzenli biçimde yürütülmesini sağlar. Resmi tebliğlerini müdürlük adına alır.

10.1.5.2. Müdür, Müdür Muavini, Uzmanlar ve Danışmanlar tarafından kendisine verilen işleri yapar. Dosya, belge ve resmi yazıların gereğini yerine getirir.

10.1.5.3. Gelen-giden yazıların, dosyaların ve diğer belgelerin kayıt, havale, zimmet ve dosyalama işlemlerini yürütür. Gelen tüm belgelerin önceki belgeler ve dosyalarla bağımlı kurar. Bunu memurları aracılığı ile sağlar ve denetler.

10.1.5.4. Kalem ve daktilograf işlerinden ilgili memurlarla birlikte, kendisine ait görevlerden de şahsen sorumludur.

10.1.5.5. Model kalemindeki kayıt, zimmet, fihrist, gelen evrak, kayıt defterleri ile ileride müdürlükçe gerekli görülecek diğer defterlerin düzenlenmesi ve işlenmesi işlerini sağlar. Ayrıca bunun uygulanmasında sorumludur.

10.1.6. Ayniyat ve tahakkuk şefinin görev, yetki ve sorumluluğu

10.1.6.1. Modelin demirbaşında kayıtlı eşyaları korur. Müdürlüğe alınan demirbaşların kaydedilmesi eskiyenlerin düşülmesini sağlar. Yılbaşı dökümünü ve sayımını yapar.

10.1.6.2. Tüm büro, bordro ve tahakkuk işlerinin özenle ve düzenli biçimde yürütülmesini sağlar.

10.1.6.3. Tahakkuk işlemlerinin düzenli yürütülmesini ve diğer görevlerini yaparken ilgili şefliklerle koordineli çalışır.

10.1.7. Koordinasyon ve dış ilişkiler şefinin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.7.1. Yerel yönetime bağlı müdürlüklerinin koordinasyon toplantısı öncesi ve sonrası yazışmaların, ilgili müdürlüklerle ve birimlerle zamanında yapılmasını sağlar.

10.1.7.2. Müdürlük bünyesinde veya müdürlük dışındaki birimlerden diğer kamu kuruluşlarından, sivil örgütlerden ve benzer kurumlardan gelen araştırmayı gerektiren bilgilerin ilgili müdür yardımcılara veya uzmanlara ulaştırılmasını sağlar. İstenen bilginin zamanında verilmesi ile ilgili gerekli tedbirleri alır.

10.1.7.3. Müdürlüğün dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlara yaptırılacak plan, proje, araştırma çalışmaları için gerekli işlemlerini (ihale, hizmet sözleşmesi v.s.) takip ederek sonuçlandırır.

10.1.8. Bilgi işlem, arşiv ve dokümantasyon şefinin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.8.1. Sistem seçiminde araştırma yapar ve yardımcı olur. Seçilen sistemi detayı ile etüt eder.

10.1.8.2. Sistemi kurar. Bilgisayar programcılarının, veri hazırlama ve kontrol işletmelerinin ve bilgisayar işletmelerinin uygulamalarını hazırlar, yönlendirir, takip eder ve eğitimini verir.

10.1.8.3. Programın kullanımı hususunda yapılacak dizayn ve tasnif değişiklikleri için gerekli görüldüğünde uygun önerileri getirir. Seçilen öneri üzerinde uygulamayı yapar.

10.1.8.4. Konusu ile ilgili tüm çalışmalardan sorumlu olur.

10.1.9. Bilgisayar programcılarının, veri hazırlama ve kontrol işletmelerinin ve bilgisayar işletmenlerinin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.9.1. Sistemin analizini yapmak, programları dizayn etmek ve bu konuda kullanıcıya eğitim vermek.

10.1.9.2. Yapılan bilgisayar programları aracılığı ile hazırlanan verilerin bilgisayar ortamına aktarılması için gerekli tasnifleri yapar.

10.1.9.3. Derlenen bilgileri bilgisayar ortamına aktarır.

Özel nitelikler

10.1.9.4. Fakülte veya yüksekokul çıkışlı olmak

10.1.9.5. Belediyelerde veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görev alanı ile ilgili birimlerde çalışmış olmak.

10.1.9.6. Sicil raporlarına göre son üç yıllık hizmetinde başarılı olmak.

10.1.10. Büro memurlarının görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.10.1. Görev yaptıkları bürolarda amirlerince verilen işleri mevzuata uygun olarak yerine getirirler.

10.1.11. Yazı işlerinin görev, yetki ve sorumlulukları

10.1.11.1. Müdürlüğün önceliklerine göre sıraya konulmuş tüm yazılarını yazarlar, kararların ve her türlü yazıların örneklerini çıkarırlar.

Madde 11. Görev ve Hizmetlerin İcrası

11.1. Görevin Kabulü

11.1.1. Müdürlüğün elemanlarına belge, dosya ve işler, personel şefi tarafından zimmet defterine kaydedilerek verilir. Acil durumlarda, mevzuatın gerektirdiği davranışlarda gecikmemek maksadı ile ilgili yetkiler kullanılabilir.

11.2. Görevin Planlanması

11.2.1. Modeldeki çalışmalar; müdür ve müdür yardımcıları tarafından plan ve program içerisinde yürütülür.

11.3. Görevin Yürütülmesi

11.3.1. Modeldeki tüm personel kendilerine verilen görevleri gereken özen ve süratle yapmak zorundadırlar.

Madde 12. Kurumlar Arası İlişkiler

12.1. Model yerel yönetimlerin belediyelerde İmar İşleri Şube Müdürlüğü veya aynı görevi yapan birim ve kuruluşlar ile Büyükşehir Belediyelerinde İmar İşleri Daire Başkanlığı veya aynı görevi yapan müdürlüklerde görev alır. Diğer kamu

kuruluşları ile, akademik kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve birlikler ile olan ilişkileri yürütür.

Madde 13. İşbirliği ve Katılım

13.1. Koruma amaçlı plan, proje, uygulama, araştırma, geliştirme ve değerlendirme çalışmaları için müdürlüğün belediye adına hangi kurum ve kuruluşlarla hangi usul ve esaslara göre işbirliği ve katılımında bulunacağı aşağıda gösterilmiştir.

13.1.1. Koruma amaçlı plan, proje, uygulama, araştırma, geliştirme ve değerlendirme çalışmaları için gerektiğinde yasa ve yönetmeliklerin belediyeye verdiği görev ve haklar çerçevesinde kamu kurumları ile, yerel yönetimler ile, üniversitelerle ve sivil toplum örgütleri ile, mali, teknik vb. konularda işbirliği ve katılımında bulunabilecektir.

13.1.2. Model koruma amaçlı çalışmalar için gerektiğinde uluslararası kurum ve kuruluşlarla (UNESCO, Word Monument Found, ICCROM, ICOMOS, Aga Khan, Avrupa Konseyi, Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.) mali, teknik vb. konularda işbirliği ve ortaklık tesisine yardımcı olacaktır.

13.1.3. Model, koruma amaçlı çalışmalar için gerektiğinde özel, kurum ve kuruluşlarla, gerçek ve tüzel kişilerle, vakıf ve dernekler ile mali ve teknik işbirliği ve katılım yapabilecektir.

13.1.4. Tarihi çevre ve değerlerin bulunduğu alanlarda, sit alanlarında, yapılacak koruma amaçlı çalışmalar; restorasyonlar, rehabilitasyonlar yeniden yapılanmalar için mülk sahiplerini, kiracıları, yatırımcıları bir araya getirerek şirket veya kooperatif şeklinde örgütleyebilecek ve gerektiğinde bu organizasyona belediye şirketleri aracılığıyla katılabilecektir.

13.1.5. Model, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler, vakıflar, üniversiteler, dernekler, uluslararası kurum ve kuruluşlarla, ulusal ve uluslararası

kurum ve kuruluşlarla, ulusal ve uluslararası uzmanlarla birlikte koruma amaçlı çalışmalar için organizasyonlar tertip edebilecek, koruma bilincini artırmak ve korumayı gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturacak çalışmalar yapacaktır. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlarda, sit alanlarında ve tarihi çevrelerde gerektiğinde kamulaştırma, sebebi gerekçeli olarak müdürlükçe belirtilmek kaydıyla önerilebilir ve takip edilir.

13.1.6. Koruma amaçlı plan, proje ve uygulamalarla, koruma, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları da, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan ahşap yapı stokuna önemli abidevi ve arkeolojik eserlerin bulunduğu alanlara ve yerel yönetimlerin mülkü eserlere öncelik verilecektir. Müdürlüğün üstleneceği koruma amaçlı planlama, proje, uygulama, inşaat, araştırma, değerlendirme, geliştirme konularını belirleme yetkisi yerel yönetim başkanındadır. Belediye Başkanının, müdürlüğün üstlendiği görevleri, hizmetleri, işlemleri, uygulamaları etkin bir şekilde yapabilmek için Belediyenin ortağı olduğu kuruluşlara ya da Belediye bünyesindeki birimlere, uygun gördüğü hususlarda görev verir.

13.1.7. Bu yönetmelikte adı geçen tüm görevlilerin görevden ayrılması, emeklilik veya başka yere atanmaları halinde ; görevlerinden ayrılabilimleri için kendilerine verilmiş bulunan dosyaları, belgeleri, her türlü yazıları yerlerine atanmış veya bu konuda amirlerce görevlendirilmiş olanlara, bunların o günkü durumunu açıkça belirten bir çizelge düzenleyerek teslim etmeleri, devir alanlarının ise bu dosyaları, belgeleri ve her türlü yazıları inceleyerek; bunların çizelgede gösterilen durumda olduğunu belirleyerek teslim almaları gerekir.

13.1.8. Modele gelen tüm yazılar personel ve kalem şefliğinde toplanır, konularına göre dosyalar ve muhafazasından sorumlu olunan bu yazılar ilgili müdür yardımcılara veya müdüre iletilir.

13.1.9. Modelde yer alan görevliler devir teslimi gerçekleşmeden ayrıldıklarında daha önce kendilerine verilmiş olan her türlü işlerle ilgili dosyalar, belgeler ve

yazılar müdür veya görevlendirdiği görevli tarafından son durumları düzenlenecek tutanak ile belirtilerek yeni görevliye teslim olunur.

Yürürlük:

Madde 14. Bu yönetmelik yerel yönetimlerin belediye meclisinde onayı ilan edildiği gün yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 15. Bu yönetmelik yerel yönetimlerde belediye başkanları tarafından yürütülür.

5.3 Akademik ve Sivil Toplum Örgütlerinin Önemi ve Modele Katılım Şekli

Tarihi çevre ve kültür değerlerinin korunması, kentsel gelişimin nitelikli bir düzeye kavuşması; bu değerlerin halkın kullanımında olması, halkın katılımı, sivil örgütlenme ve akademik girişimlerle mümkündür. Akademik ve sivil toplum örgütlerinin desteği ile korumacılık konusunda kamuoyu oluşturulması ise, ancak ilkeli, eşitlikçi, güven verici, halk ile bütünleşen, onunla iletişim içinde olan yasal yönetsel ve karar mekanizmalarıyla sağlanabilir. Bu ilkelere yola çıkarak Modelde konunun önemi vurgulanmakta, yasal, yönetsel ve karar mekanizmalarına yer verilmektedir.

Üniversitelerdeki ilgili bölümlerin kendi içinde ve arasında özellikle kentsel koruma konusunda, koruma uygulamasının yöntem ve değerlendirilmeleri üzerine ortaya çıkan farklı yaklaşımlar her yönüyle tartışılıp bir dil birliği oluşturularak modele katılacaktır.

Sivil toplum örgütleri yerel yönetimlerde her konuda olduğu gibi tarihi çevre ve değerlerin korunmasında da katılımcı, fikir üretici, etkin ve yetkin bir şekilde modele

katılacaktır. Avrupa Tarihi Kentler Birliği'nde olduğu gibi, ilkeli, modelin amaç ve hedeflerine uygun hareket ederek yerel yönetimlere katılması amaçlanmaktadır.

5.4 Modelin Finansal Kaynaklarının Çözümü

Yerel yönetimler bünyesinde oluşturulan bu modelin tam anlamıyla işleyebilmesi için finans kaynağının çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması ve yaşatılmasının maliyeti çok yüksektir. Bu nedenle modelin finansmanı aşağıda belirtilen kaynaklardan sağlanacaktır.

- Yerel yönetimlere Bakanlar Kurulu onayı, İller Bankası aracılığı ile gönderilen genel bütçeden ayrılan pay. Yerel yönetimler kendi bütçelerini oluştururken bu modelin bütçesini de kendi bütçelerine ekleyeceklerdir.

- 5226 sayılı yasa ile yürürlüğe giren, kültür varlıklarının korunmasında ve değerlendirilmesindeki % 10' luk Emlak Vergisinden alınan katkı payı kullanılacaktır (Ek 2).

- 5226 sayılı yasada yer alan, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca, kültür varlıklarının korunması için, verilen krediden yararlanılacaktır.

- 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimleri Teşvik Yasası'nın verdiği olanaklardan yararlanılacaktır.

- Mülkiyeti devlete ait olan kültür varlıklarının yeni yerel yönetimler yasası ile yerel yönetimlere devredilmesi dolayısı ile bu tür yapıların yap-işlet-devret modeli ile aslına uygun restore edilip amacına uygun bir fonksiyon verilerek korunması sağlanacaktır.

- Özel mülkiyetlerin restorasyonlarında finansman kaynakları bulmak için yerel iş adamları, sivil toplum örgütleri ile girişimlerde bulunulacaktır.

- Sponsor firmalar bulunarak, tarihi yapıların restorasyonları gerçekleştirilecektir.
- Ulusal ve uluslararası tarihi kentleri koruma birlikleri ile temasa geçip hibe, bağış ve kredilendirme yolları ile finansman bulunacaktır.
- Reklam gelirleri, Kişisel katkılar, bağışlar.

5.5 Sonuç

Toplumların, sosyal, ekonomik ve teknolojik sistemlerinin bir sentezi olan tarihi çevre ve kültür varlıkları çağdaş kültürün gelişmesinde çok önemli yer tutmaktadır. İnsanlık tarihinin varoluşundan, günümüze kadar binlerce yıllık uygarlıklar içinde toplumlar doğrudan doğruya çevresiyle veya birlikte yarattığı “kültürel ve doğal miras” la hep varolmuştur. Toplumların yarattığı bu “kültürel ve doğal miras” a sahip çıkmak, bu değerleri korumak çağdaş medeniyete sahip ülkelerin ortak görevidir.

Korumacılık bilincinin ortaya çıkışı ve gelişim süresi boyunca bu değerlerin korunması için birçok uzmanlık alanı, bir araya gelerek, örgüt kurmuştur. Bu örgütlerin güçlenmesi ve yaptırım gücünün artmasıyla yaşadıkları toplumu arkalarından sürükleyerek, korumacılık alanında kendilerini yönetenlere hükmetmiş ve çıkardıkları kanun ve yönetmeliklerle, kültürel ve doğal miraslarını, koruma altına almışlardır. Bu örgütlenme insanlığın var olduğu dönemden başlamış günümüzde de hala devam etmektedir.

Tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması için ilk örgütlenmeler Avrupa’da başlamıştır. Onsekizinci yüzyıl başlarında ortaya çıkan korumacılık anlayışı özellikle Endüstri Devrimi’nden sonra hız kazanmıştır. Endüstri devriminin tarihi yapı ve dokuları yıkıp, yerine yeni yapılar yapma isteğine karşı bir araya gelen aydınlar bilinçli toplum yaratmak ve geçmişleri için bir gelecek oluşturmak amacıyla sivil toplum örgütleri kurmuşlar, kültürel ve doğal miraslarını korumuşlardır.

Bilinçli bir korumacılık anlayışına sahip toplum yaratmak amacıyla kurulan UNESCO, World Monument Found, ICCROM, ICOMOS, Avrupa Tarihi Kentler Birliği (European Association Historic Towns&Regions) gibi sivil toplum örgütleri sürekli gelişerek bugün sadece yaşadıkları toplum üzerinde değil, tüm ülkelerin kültürel ve doğal miraslarını, dünya ortak kültür mirası olarak kabul edip, koruma altına almaktadır.

Toplumların, sosyal, ekonomik ve teknolojik sistemlerinin bir sentezi olan tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasında asıl görev toplumun kendisine düşmektedir. UNESCO, World Monument Found, ICCROM, ICOMOS, Avrupa Tarihi Kentler Birliği (European Association Historic Towns&Regions) gibi sivil toplum örgütleri başka ülkelerdeki tarihi yapıların korunması için gerek ulusal gerekse de yerel anlamda, iç örgütler kurmayı amaçlamışlardır. Ülkemizde de bu bağlamda bir araya gelen bir çok sivil toplum örgütü ve yerel yönetimlerle güç birliği yapılmış ve bu örgütlere üye olmuştur.

Tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması bireysel gayretlerle değil ancak örgütsel oluşumlarla mümkündür. Bu bilinci, erken yakalayan Avrupa ülkeleri korumacılık anlayışında çok ileri seviyededirler. Gerek yerel yönetimleri, gerekse de merkezi yönetimler, korumacılığı bilimsel olarak yapmakta, uyguladıkları kanun ve yönetmeliklerle birçok ülkeye kaynak olmaktadır.

Kültür ve tabiat varlıkları bakımından çok az ülkenin sahip olduğu, zenginlik ve çeşitliliğe sahip ülkemizde bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi konusunda tarih süreci içerisinde birçok kanun ve yönetmelikler çıkmıştır. Söylemi var olan fakat bilinç ve bilgi yoksulluğu duvarına çarpan birçok öğreti gibi, amacına ulaşamamıştır. Bunun sebepleri içerisinde hem siyasal, hem de ekonomik nedenler yatmaktadır.

Ekonomik yönden güçlü olan ülkelerde korumacılık daha başarılıdır. Gelişmiş ülkelerde korumacılık, ülkenin sosyal ve siyasal sürecinden bağımsız olarak gelişmekte ve yerel halkın hizmetine verilmektedir. Oysa ülkemizde korumacılık

anlayışı merkezi bir elden yürütülmekte, tarihi ve kültür mirasa sahip toplum tarafından yani yerel toplumdaki ayrı düşünölmektedir. Tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması ancak bulunduğu yerdeki yerel halkın katılımı ile mümkündür. Bu da yerel halkın seçtiği, halkın yönetime katıldığđı güçlü ve ilkel yerel yönetimler ile olmalıdır.

Ekonomik ve siyasal olgunun içerisinde olan tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunmasına yönelik eylemler, güçlü ve ilkel bir yerel yönetimde bireysel ve siyasal erklerin yönetime katılımı, ekonominin ve hukukun birleşmesi ile yoğrulan bir modelin evrensel bir anlam kazanacağı kesindir.

Gerek siyasal, gerekse de ekonomik yönden yerel anlayışa geçilmesi ilkesinden yola çıkarak, korumacılığın da yeri, yerel yönetimler bünyesinde olmalıdır. Mevcut sistemde bilinçli bir şekilde tarihi ve kültür değerlerimiz gerek ekonomik, gerekse de rant kaygılarıyla merkeziyetçi kararlardan yola çıkarak yok olup gitmektedir. Buna dur diyecek, mevcut sistemin aksaklıklarını ve yanlışlarını gösterecek, yetkiyi yerel topluma verecek bir ortak payda olarak görönen yerel yönetimlerdir.

Yerel yönetimler geniş halk kitleleriyle doğrudan temas eden birimler olduğu için, onların davranış ve yaklaşımları, halkın davranış ve yaklaşımlarına en kolay ve doğrudan etki edebilecek durumdadır. Hem merkezi yönetim, hem de toplum ile bir köprü vazifesi görecek olan, daha güçlü bir yerel yönetim anlayışı, sivil toplum örgütlerinin, akademik kuruluşların ve finansman kaynağı olan iş adamlarının birleşmesi ile oluşacak bir kurum ile korumacılık anlayışının daha başarılı olacağı yadsınmaz bir gerçektir.

Kentlerin tarihsel kimliklerinin korunmasında ve geliştirilmesinde plan disiplini ve düşüncesine titizlikle bağlılık gösterilmelidir. Her türlü imar planlaması ve bunun yasal çerçevesini çizen imar mevzuatı koruma ile gelişmeyi çizen bir farklılık olarak değil, bir bütünleştirici olarak ele alınmalıdır. Yasal dayanaklar korumacılığı ön planda tutan yerel yönetimlere çözümde engel olmamalıdır. Tüm dünya ölkelerinde

olduğu gibi, yerel yönetimler bu konularda daha da güçlendirilmeli, merkeziyetçilikten yerel anlayışa geçilmelidir.

Sonuç olarak, yerel yönetimlerde tarihi çevre ve değerlerin korunmasında daha etkin ve yetkin bir model oluşturarak bilinçli bir korumacılık anlayışına sahip olunmalıdır. Oluşturulan bu modelle yerel yönetimlerin önderliğinde **merkezi yönetim, sivil toplum örgütleri, akademik kuruluşlar, ve finansman desteği ile güçlü bir model oluşturulmuştur.**

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z. (1999). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. İstanbul: Yem Yayınları.

Akçura, N. (1973). Yabancı Ülkelerde Eski Eser Korunması. Mimarlık Dergisi. 3 s. 118-119

Akın, N. (1993). Asar-ı Antika Nizamnamesi ve Dönemin Koruma Anlayışı. İstanbul.

Akın, N. (1988). Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar. Mimarlık Dergisi. 2. 226-228.

Akın, N. (1995). Tarihi Çevrede Çevresel Kalite, İstanbul’un Tarihi Çevrelerinde Kimlik Değişimi ve Yitirilen Çevresel Kalite Sempozyumu, İstanbul: s.150-153.

Akozan, F. (1977). Türkiye’de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları.

Akurgal, E. (1987). Anadolu Uygarlıkları. Ankara: Net Yayınları.

Altındağ Belediyesi ATAK Şefliği Arşivi.

Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği. (1986). Madde 90/2.

Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar İşleri Daire Başkanlığı Yarışma Şartnamesi.
(1986). Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Yarışması.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Meclisi. (1985). Hacı Bayram Çevre Koruma İmar Planı Uygulama Koşulları.

Asatekin, G. (1995). Kültür Varlıklarının Korunması ve Mimarlıkta Uzlaşma.
Mimarlık Dergisi, 265. s. 12-14.

Atay, Ç. (1978). Tarih İçinde İzmir, İzmir

Atay, Ç. (2001). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Olgusu, İzmir: İzmir
Ticaret Odası Yayınları.

Bailly, G.H. (1974). Historic Areas and Urban Revival Europa Council

Başgelen, N. (1992). 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma
Kanunu'na Öneriler, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Bektaş, C. (1992). Koruma Onarım, İstanbul: Yem Yayınları.

Beşbaş, N. & Güneş, A. & Özcan, Z. & Tayla, L. & Tırpan, A. (1979). Ankara
Eski Kent Dokusu Koruma ve Değerlendirme Projesi Raporu, s. 2.

Cruar 25 Years of Urban Rehabilitation, (2000). Porto.

Çekül Vakfı Arşivi.

Erder, C. (1975). Tarihi Çevre Bilinci, Ankara.

Erder, C. (1971). Tarihi Çevre Kaygısı. Ankara.

Erder, C. (1977). Venedik Tüzüğü Tarihi Bir Anıt Gibi Korunmalıdır. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 2-167,169.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu. (1972). 6691 Sayılı Kararı.

Göymen, K. (1997). Türkiyede Kent Yönetimi. İstanbul: Boyut Yayıncılık A.Ş.

Gültekin, N.T. (1991). Türkiye’de Şehirciliğin Gelişmesinde Son Otuz Yılın Değerlendirilmesi

Gürpınar, E. (2001). İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine.

Hardt, W. H. (1987). Koruyucu Kent Yenilemesi Kreuzberg. Berlin.

Hasol, D.(1990). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: Yem Yayınları.

Insall, D. W. (1972). Interventi di Consolidamento e di Restauro di monumenti, Restauro. Napoli.

Internationale Bauausstellung. (1987). Koruyucu Kent Yenilemesi Kreuzberg. Uluslararası Yapı Sergisi. Berlin: S.T.E.R.N Yayıncılık.

Ironworks and Iron Monuments. ICCROM. (1985). Roma.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarihsel Çevre Müdürlüğü Arşivi.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Harita İşleri Şube Müdürlüğü.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğü Arşivi.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü Arşivi.

İ.B.B. (2002). İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği. İzmir: Ena Ajans

İzmir 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi.

Jansen, H. (1937). Ankara İmar Planı Raporu. İstanbul: Alaeddin Kral Basımevi, s. 6.

Karayalçın, M. (1991, Aralık-13). Kent ve Yerel Yönetim, Koruyucu Kent Yenilemesi ve Yerel Yönetimler Sempozyumu. Ankara: TBMMOB Mimarlar Odası Şube Yayını.

Karakaş, T. (1997). Taşınır ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı. Ankara: Tüze Yayıncılık

Keleş, R. (1971). Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi, S.B.F. Yayınları.

Kuban, D. (1986). Çağdaş Kültür, Çağdaş Çevre ve Tarihsel Mimari Kalıt, TAC Vakfı Dergisi, 2, 7-8.

Kuban, D. (2001). Türkiye'de Kentsel Koruma, Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri. İstanbul.

Kuban, D. (1962). Restorasyon Kriterleri ve Carta del Restauero. Vakıflar Dergisi. Ankara. ss.149,152.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. T.C. Resmi Gazete. 27/07/2004

Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı. (1997). Ankara. Tüze Yayıncılık.

Madran, E. (2002). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler: 1800-1950. Ankara: O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Basımı.

Madran, E. (1985). Bursa Kale Sokak. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi.

Mumcu, A. (1969). Eski Eserler Hukuku ve Türkiye. Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 3-4

Mumcu, A. (1971). 1710 Sayılı Eski Eserler Kanunu, Eski Eserler Sondaj ve Kazı Yönetmeliği. İstanbul: İstanbul Belediyesi Yayınları.

Okyay, İ. (2001). Fransa'da Kentsel Sit Alanlarının Korunması-Malraux Yasası. İstanbul: Yem Yayınları.

Serçe, E. (1998). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Belediye. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Sezgin, H. (1994). Dünyada Korumanın Tarihi. TAÇ Vakfı Yıllığı 2. İstanbul. s. 26-31.

Sözen, M.,& Tanyeli, U.(1986). Koruma ve Sanat Kavramı Terimler Sözlüğü. İstanbul.

Taç Vakfı Arşivi.

Tanilli, S. (1988). Yüzyılların Gerçeği ve Mirası, İstanbul: Say Yayınları.

Tarihi Kentler Birliği Arşivi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1980). Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi, Tespit, Değerlendirme, n Kararlar. ODTÜ, Restorasyon Bölümü.

Tuncer, M. (1987, Aralık-3). Hacı Bayram evre Düzenlemesi. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Tuncer, M. (1997). Konya Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu, UTТА Planlama & Danışmanlık Ltd. şti.

Tuncer, O.C. (1990). Rölöve ve Restorasyon. Diyarbakır.

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Arşivi

Türkiye Tarihi Evleri Koruma Derneği Arşivi.

Yasa, 24 Mart 1925 Gün, 583 Sayı.

Zeren, N. (1981). Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği. İstanbul.

Zeren, N. (1980). Yerel Yönetimlerde Koruma Amaçlı İmar Planları Yapım Süreci, İlkeler, Yöntemler. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı. Ankara: s.35-48.

WEB-1. (2004). [http:// www.tarihi.kentler.birligi.org](http://www.tarihi.kentler.birligi.org), 01/06/2004.

WEB-2. (2004). Ankara Büyükşehir Belediyesi web site. [http:// www.ankarabelediye.gov.tr](http://www.ankarabelediye.gov.tr), 01/03/2004.

WEB-3. (2004). Antalya Büyükşehir Belediyesi web site. [http:// www.antalya-bld.gov.tr](http://www.antalya-bld.gov.tr) , 01/03/2004.

WEB-4. (2004). Bursa Büyükşehir Belediyesi web site. [http:// www.bursa-bld.gov.tr](http://www.bursa-bld.gov.tr), 01/03/2004.

WEB-5. (2004). Konya Büyükşehir Belediyesi web site. [http:// konya-bld.gov.tr](http://konya-bld.gov.tr), 07/06/2004

WEB-6. (2004). ArchNet web site. [http:// archnet.org](http://archnet.org), 15/07/2004.

WEB-7. (2004). Ladadika web site. [http:// salon iki.org](http://saloniki.org), 11/07/2004.

WEB-8. (2004). <http://stadtentwicklung.berlin.de>, 18/10/2004

WEB-9. (2004). İstanbul Büyükşehir Belediyesi web site. [http:// www.ibb.gov.tr](http://www.ibb.gov.tr), 01/08/2004.

WEB-10. (2004). ÇEKÜL Vakfı Web site. [http:// www.cekul.org.tr](http://www.cekul.org.tr), 16/09/2004.

WEB-11. (2004). Web site. [http:// www.arkitera.com](http://www.arkitera.com), 16/09/2004.

Ekler:

Ek 1: Büyükşehir Belediye Kanunu

Ek 2: 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Ek 3: 5225 Sayılı Kültür Yatırımları ve Giri imlerini Teşvik Kanunu

Ek 4: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İle Koruma Kurulları Yönetmeliği

Ek 5: Tarihi Kentler Birliği Tüzüğü

Ek 1: Büyükşehir Belediye Kanunu

Tasarı, 14 Nisan ve 5 Mayıs 2004 tarihlerinde İçişleri Komisyonu'nda, 3 Mayıs 2004'de Avrupa Birliği Uyum Komisyonu'nda ele alınmış ve üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra Plan ve Bütçe Komisyonu'na giden tasarı, Komisyon tarafından oluşturulan Alt Komisyon'da görüşülmüştür. Alt Komisyon'un hazırladığı metin, Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 26 Haziran 2004 tarihli toplantısında görüşülmüş ve başta adı olmak üzere bazı değişikliklerle kabul edilmiştir.

TBMM Genel Kurulu, "Büyükşehir Belediyesi Kanun Tasarısı"nı, 9-10 Temmuz 2004 tarihlerinde görüşmüş ve değişikliklerle kabul etmiştir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası, 23 Temmuz 2004 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İstanbul ve Kocaeli' de, Büyükşehir Belediye sınırları, il mülki sınırı olmuş, diğer Büyükşehir Belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla nüfusu bir milyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan Büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı, Büyükşehir Belediyesinin sınırını oluşturmuştur. Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler, Büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler Büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelmiştir. İlçelerin mülki sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları Büyükşehir belediye sınırı sayılmıştır.

Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için 750 bin nüfus ve en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesi içerme koşulu getirilmiştir.

Türkiye'de "Büyükşehir Belediyesi" yönetimleriyle ilgili ilk temel düzenleme 1984 yılında Kanun Hükmünde Kararname olarak çıkarıldıktan sonra aynı yıl kanunlaşan 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile yapılmıştır.

Kanun No. 5216

Kabul Tarihi : 10.7.2004

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, Büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun, Büyükşehir belediyesiyle Büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) **Büyükşehir belediyesi:** En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) **Büyükşehir belediyesinin organları:** Büyükşehir belediye meclisi, Büyükşehir belediye encümeni ve Büyükşehir belediye başkanını,

c) **İlçe belediyesi:** Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) **İlk kademe belediyesi:** Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulumaksızın oluşturulan ve Büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

MADDE 4.- Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla Büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

MADDE 5.- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları Büyükşehirlerin Belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, Büyükşehir Belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, Büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz.

Büyükşehir belediyesine katılma

MADDE 6.- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, Büyükşehir Belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, Büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, Büyükşehir Belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile Büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, Büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür.

Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak Büyükşehir Belediye sınırları içine katılan belediyeler, Büyükşehir Belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek ilçeler beşte bir, ilk kademeler onda bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Tama ulaşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında onikinci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7.- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak Büyükşehir Belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, Büyükşehir Belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; Büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.

c) Kanunlarla Büyükşehir Belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine Büyükşehir Belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e) Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; Büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynaқта toplanması ve aktarma istasyonuna kaçır taşınması hariç katı atıkların ve

hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletletmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletletmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işletletmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehir'in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletletmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletletmek, Büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları Büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran Büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrafta sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhhi işyerlerini, ikinci ve üçüncü sınıf gayrisıhhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkrafta belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

Alt yapı hizmetleri

MADDE 8.- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla Büyükşehir Belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından Büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, Büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, Büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarımına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Ulaşım hizmetleri

MADDE 9.- Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, Büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile Büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile Büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, Büyükşehir Belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanun'a aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

MADDE 10.- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

MADDE 11.- Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, Büyükşehir Belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, Büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkını haizdir. Ancak 3194 sayılı Kanunun 42 nci madde kapsamındaki konulardan dolayı iki kez ceza verilemez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

MADDE 12.- Büyükşehir belediye meclisi, Büyükşehir Belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı Büyükşehir Belediye meclisinin başkanı olup, Büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, Büyükşehir Belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis toplantısı

MADDE 13.- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

MADDE 14.- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de Büyükşehir Belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir.

Kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte Büyükşehir Belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde Büyükşehir Belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde Büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra Büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas komisyonları

MADDE 15.- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin Büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe

komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra Büyükşehir Belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere Büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

Büyükşehir belediye encümeni

MADDE 16.- Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, (12.000) gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu

bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

MADDE 17.- Büyükşehir belediye başkanı, Büyükşehir Belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediye Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları Büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

Büyükşehir ve Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

MADDE 18.- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- d) Bu Kanunla Büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağılı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, Büyükşehir belediyesi ve bağılı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.

f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, Büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.

h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde Büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağılı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.

i) Belediye personelini atamak, belediye ve bağılı kuruluşlarını denetlemek.

j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.

k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden Büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

l) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.

m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürllü merkezleri oluşturmak.

Büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için Büyükşehir Belediye başkanının uygun görüşü aranır.

Belediye başkanlığının sona ermesi

MADDE 19.- Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

Danışmanlar

MADDE 20.- Nüfusu ikimilyonu aşan Büyükşehir belediyelerinde on, diğer Büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, Büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının % 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı

MADDE 21.- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi Büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu üçmilyonun üzerindeki Büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır.

Personel istihdamı

MADDE 22.- Büyükşehir belediyesi personeli Büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda Büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar ise bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Büyükşehir belediyesi daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının % 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının (30.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

MADDE 23.- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili Büyükşehir Belediyesine yatırılacak % 5 pay.

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre Büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50'si.

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

f) 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si.

g) Hizmetlerin Büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

h) Kira, faiz ve ceza gelirleri.

i) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

j) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılabacak gelirler.

k) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılâtından Büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

n) Şarth ve şartsız bağışlar.

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki % 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın %75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan %25'i ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır.

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak Büyükşehir Belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan Büyükşehir Belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır.

Büyükşehir belediyesinin giderleri

MADDE 24.- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.

c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakıma ilişkin giderler.

i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürliülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

k) Dava takip ve icra giderleri.

l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.

n) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 25.- Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler Büyükşehir belediye meclisine sunulur ve Büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, Büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,

c) Kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,

d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye, yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştay'a itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket kurulması

MADDE 26.- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler.

Büyükşehir belediyesi, kendine ait büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

MADDE 27.- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon, Büyükşehir Belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, Büyükşehir Belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan Büyükşehir Belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin Büyükşehir belediyesi ile Büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar Büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü Büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, yedinci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak Büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla,

Büyükşehir Belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat Büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 3'ünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için Büyükşehir Belediye Başkanı'nın teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî ve aynı yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, Büyükşehir Belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Diğer hükümler

MADDE 28.- Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre Büyükşehir, Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 29.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 4.- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi Büyükşehir Belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir.

MADDE 30.- 2972 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresi eklenmiştir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 31.- 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde Büyükşehir'in 1/25.000 ölçekli nazım imar plânlarını yapar veya yaptırır.

GEÇİCİ MADDE 2.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; Büyükşehir Belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınırıdır. Diğer Büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan Büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı Büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur.

Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler Büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler Büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında bu Kanun ile Belediye Kanununun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, Büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından Büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili Büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkra gereğince Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkra da belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine Büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın Büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

Birinci fıkra gereğince Büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında yerleşim düzeni gerekleri dikkate alınarak bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir sene içinde Büyükşehir Belediye meclisinin talebi üzerine İçişleri Bakanlığınca gerekli değişiklikler yapılabilir.

Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları Büyükşehir Belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak, alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür.

GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sermayesinin % 50'sinden fazlası Büyükşehir Belediyelerine ait şirketlerin; 30.6.2004 tarihi itibarıyla kamu kurum ve kuruluşlarına olan kamu ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere bu Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde mahsup edilir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'ileri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulamamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.

Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur. Büyükşehir belediyeleri için ayrıca uzlaşma

komisyonu kurulmaz. Belediyeler için kurulan komisyon Büyükşehir Belediyeleri için de görev yapar.

GEÇİCİ MADDE 4.- Bu Kanunun yayımı tarihinde profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapan veya yönetiminde bulunan belediye başkanları, en geç 1.1.2005 tarihine kadar bu kulüplerin başkanlığından ve yönetimindeki görevlerinden ayrılırlar.

Yürürlük

MADDE 32.- Bu Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen ay başında, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 33.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek 2: Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Kanun No. 5226

Kabul Tarihi : 14.7.2004

MADDE 1. — 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin; (a) bendinin (1) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (3) numaralı alt bendine "kent kalıntıları" ibaresinden sonra gelmek üzere "kùltür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya" ibareleri ile aynı bende (7), (8), (9), (10), (11) ve (12) numaralı alt bentler eklenmiş, (b) bendinin (3) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(1) "Kùltür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kùltür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kùltürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(7) "Ören yeri"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kùltür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

(8) "Koruma amaçlı imar plânı"; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kùltür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimari, demografik, kùltürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma

esaları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

(9) "Çevre düzenleme projesi"; ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

(10) "Yönetim alanı"; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

(11) "Yönetim plânı"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

(12) "Bağlantı noktası"; yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.

(3) "Koruma Bölge Kurulu"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu,"

MADDE 2. 2863 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına "mozaikler" ibaresinden sonra gelmek üzere ", peri bacaları" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3. 2863 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 9. — Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma a ılamaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkmak, yakmak, kazı veya benzeri işler inşai ve fizikî müdahale sayılır.

MADDE 4. 2863 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak" ibaresi eklenmiş, sekizinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur.

Belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.

Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar plânı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.

Alanın özelliği göz önüne alınarak, bu büroların hangi uzmanlık dallarından teşekkül edeceği, çalışma, izin usul ve esasları; Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

MADDE 5. 2863 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "korunma alanları" ibaresinden sonra gelmek üzere ",sit alanları" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6. 2863 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin başlığı "Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı" olarak değiştirilmiş, birinci fıkrasındaki "ve kredi verilir" ibaresi ile dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bakanlıkça yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10'u nispetinde "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır.

Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir.

2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

MADDE 7. 2863 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

MADDE 8. 2863 sayılı Kanunun 17 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar plânı

Madde 17. a) Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim çevresine ilişkin varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenen hemşehrilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek

koruma amaçlı imar plânını hazırlatıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. İki yıl içinde koruma amaçlı imar plânı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması, koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar durdurulur.

Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plân yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca bu süre bir yıl daha uzatılabilir.

Koruma bölge kurulunda görüşülen ve uygun görülen koruma plânları onaylanmak üzere ilgili idarelere gönderilir.

İlgili idareler, koruma amaçlı imar plânını en geç iki ay içinde görüşür ve varsa değişmesini istediği hususları koruma bölge kuruluna bildirir. Koruma bölge kurulunda bu hususlar da değerlendirilir ve kurul tarafından uygun görülen haliyle plânlar ilgili idarelere onaylanmak üzere gönderilir. Altmış gün içerisinde onaylanmayan plânlar kesinleşerek yürürlüğe girer. Koruma amaçlı imar plânının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Ören yerlerinde çevre düzenleme projesi yapımı ve değişiklikleri, ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinde yapılacak değişiklikler yukarıdaki usullere tabidir.

Koruma amaçlı imar plânları; müellifi şehir plâncısı olmak üzere; alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri göz önünde bulundurularak mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulaması, denetimi ve plân müelliflerinin yeterliliği ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için belediyelere aktarılmak üzere İller Bankası Genel Müdürlüğü Bütçesine yeteri kadar ödenek konur. İl özel idareleri ise bütçelerinde koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için ödenek ayırırlar.

Koruma bölge kurulunca sit alanı olarak ilan edilen yerlerde; bu kararın ilanından önce imar mevzuatına ve onanlı imar plânlarına uygun olarak alınmış yapı ruhsatı ve eklerine göre subasman seviyesi tamamlanmış yapıların inşasına devam edilebilir, ancak bu maddenin (c) bendi uyarınca yapılanma hakkı aktarımını re'sen uygulamaya da ilgili idareler yetkilidir. Subasman seviyesi tamamlanmamış yapıların yapı ruhsatları iptal edilir. Kesin yapılanma yasağı bulunan sit alanlarında bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir.

c) Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerlendirme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirilmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz.

Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankası'na yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

MADDE 9. 2863 sayılı Kanunun 18 inci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

Sit alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

MADDE 10. 2863 sayılı Kanunun 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 55. Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerinin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder.

Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin görev süresi beş yıldır.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyeleri, görev ve yetki alanlarına giren konularda doğrudan veya dolaylı olarak taraf olamaz ve hiçbir menfaat sağlayamazlar. Aksine davrandığı tespit edilenlerin kurul üyeliği Bakanlıkça sona erdirilir.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyelerine, ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (3000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

Herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç dört veya üst üste iki toplantıya katılmayan koruma bölge kurulu üyelerinin üyelikleri sona erer.

MADDE 11. 2863 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin; (c) bendinde yer alan "bir ay" ibaresi "üç ay" olarak, (d) bendinde yer alan "onamak" ibaresi "karar almak", (g) bendinde yer alan "ilgili" ibaresi "sit alanlarına ilişkin" olarak değiştirilmiş ve (g) bendinden sonra gelen fıkralar aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Koruma bölge kurullarının başkan ve yardımcıları, üyeler arasından kurulca seçilir. Başkanın yokluğunda kurula, başkan yardımcısı başkanlık eder.

Koruma bölge kurulları, toplantıya katılması gereken üyelerin salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alırlar. Ancak karar yeter sayısı Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üye sayısının salt çoğunluğundan az olamaz. Alınan kararlar bu Kanun ve ilke kararlarındaki dayanakları ile bilimsel gerekçeleri belirtilerek yazılır.

Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür.

Koruma bölge kurulu, belgeleri tam olarak koruma bölge kuruluna ibraz edildiği tarihten itibaren, koruma amaçlı imar plânlarını en geç altı ay, uygulamaya yönelik projeleri ise en geç üç ay içinde karara bağlar.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşai ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşai ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

MADDE 12. 2863 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin (a) bendinde yer alan "müzecilik" ibaresi "hukuk", "üç" ibaresi "beş", (d) bendinde yer alan "iki" ibaresi "bir", (f) bendinde yer alan "Orman Genel Müdürlüğü" ibaresi "Çevre ve Orman Bakanlığı" olarak değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki (g) bendi ile maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

g) Görüşülecek konunun müze müdürlüğünü ilgilendirmesi halinde ilgili müze müdürü.

İlgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler.

MADDE 13. 2863 sayılı Kanunun mülga 61 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Kararlara uyma zorunluluğu

Madde 61. Kamu kurum ve kuruluşları ve belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadır. Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

Plânlama yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile valilik ve belediyeler, kurullarca alınmış ve alınacak sit alanı, derecelendirilmesi, sit geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, koruma amaçlı imar plânları ve revizyonlarına ilişkin kararlara karşı altmış gün içerisinde Koruma Yüksek Kuruluna itiraz edebilirler.

Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç altı ay içinde karara bağlanır. Koruma Yüksek Kuruluna yapılacak itirazlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

MADDE 14. 2863 sayılı Kanunun 65 inci maddesinin (a) ve (c) bentlerinde yer alan "ellibin liradan ikiyüzbin liraya kadar" ibareleri "beşmilyar liradan onmilyar

liraya" olarak ve (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

b) Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına, koruma amaçlı imar plânlarına ve koruma bölge kurullarınca belirlenen koruma alanlarında öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşai ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

d) Būnyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerden bu Kanunun 57 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca izin almaksızın veya izne aykırı olarak tamirat ve tadilat yapanlar ile izinsiz inşai ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve üçmilyar liradan altımilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 15. 2863 sayılı Kanunun 75 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının yedinci faslında yazılı suçların konusu, bu Kanun kapsamına giren taşınır kültür varlıkları ise, muayyen olan ceza üçte birinden az olmamak üzere iki katına kadar artırılarak hükmolunur.

MADDE 16. 2863 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Geçici Madde 3. Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarına, kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu büro müdürlükleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine dönüşür.

Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapılmıyaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

MADDE 17. 2863 sayılı Kanunun birinci ek maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

Ek Madde 1. Bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiştir.

Alan yönetimi, müze yönetimi ve anıt eser kurulu

EK MADDE 2. Yönetim alanlarında alan yönetimi, ulusal nitelikli müzelerde ise müze yönetimi, anıt eserlerde anıt eser kurulu kurulur.

a) Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde Büyükşehir Belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça yönetim plânı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır.

Hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu kurulur.

Eşgüdümün sağlanması amacıyla, kentsel sitlerde ilgili belediye diğer yerlerde Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenir. Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Yönetim plân taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eşgüdüm ve

denetleme kurulu kurulur. Alan başkanı, kurulun da başkanıdır. Kurul, bu taslağı inceleyip mutabakata varmak suretiyle yönetim plânını altı ay içerisinde onaylamaya ve bu plânın uygulanmasını denetlemeye yetkilidir.

Kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulabilir. Bu birim, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim plânı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim plânına uymak, ilgili idareler, plân kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır.

b) Bakanlıkça belirlenen ulusal nitelikli müzelerde, müze başkanı ve ona bağlı müze müdürü ile işletme müdürü ve müze kurulundan oluşan müze yönetimi kurulur.

Müzelerde; kayıt, tescil, envanter, depolama, eserlerin her türlü bakım ve onarımı, sergilenmesi ve korunması, kültürel, eğitim ve bilimsel faaliyetler müze müdürü tarafından; tanıtım, satış üniteleri yönetimi, etkinlik organizasyonu, ziyaretçi yönetimi, çevre düzenlemesi, bakım-onarım, temizlik işleri işletme müdürü tarafından yürütülür.

Müze başkanı, kendisine bağlı müdürlüklerin faaliyetlerinin eşgüdüm ve denetimi ile müzenin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde temsiline yetkilidir.

Müze başkanlığı görevini yürütmek üzere; arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, iktisat, işletme, kamu yönetimi gibi dallarda eğitim görmüş kimseler arasından Bakanlıkça bir müze başkanı atanır.

Tüm müzelerde o müzeye münhasıran ayrıca müze kurulu oluşturulur. Müze kurulu müzenin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim

üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile müzeye bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişilerden oluşur. Müze kurulu, bünyesinden bir başkan seçer.

Müze kurulunun görüşleri doğrultusunda müze için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eser, koleksiyon korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlanır. Koruma ve geliştirme projesi kapsamında uygulamaları denetlemek, müzenin tanıtımını yapmak, müzeye bağış toplamak, onursal müze dostu ödülü vermek müze kurulunun yetkisindedir. Müze kurulu müzenin işleyişine dair her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. Bakanlık bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

c) Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, şematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal ödüller vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul; eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

EK MADDE 3. 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Kanunu ile belirlenen alanlarda ek-2 maddenin (a) fıkrası hükümleri uygulanmaz.

MADDE 18. 8.6.1959 tarihli ve 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (m) bendi eklenmiştir.

m) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının veraset ve intikal yoluyla devir ve iktisabına ilişkin işlemler.

MADDE 19. 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasına aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

d) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerine münhasır olmak üzere, bu projelendirmelerden yararlananlara verilen mimarlık hizmetleri ile projelerin uygulanması kapsamında yapılacak teslimler.

İstisna kapsamına girecek mal ve hizmetler ile bunların asgarî standartları ve bu bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

MADDE 20. 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 59 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (m) bendi eklenmiştir.

m) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının devir ve iktisabına ilişkin işlemler.

MADDE 21. 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesine aşağıdaki (i) bendi eklenmiştir.

i) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki kültür varlıklarının rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri, sokak sağlıklaştırma,  evre düzenleme projeleri ve bunların uygulamaları ile değerlendirme, muhafaza, nakil işleri ve kazı çalışmalarına ilişkin mal ve hizmet alımları,

MADDE 22. 4734 sayılı Kanunun "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde yer alan "Rölöve projesi", "Restorasyon projesi" ve "Restitüsyon projesi" tanımları madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 23. 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin (c) bendindeki "Kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerine göre yapılacak onarım işleri, her bir kalem iş için birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilebilir." cümlesi madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 24. 4734 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesine son fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (i) bendine ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu ve Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir."

MADDE 25. Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlığına ilişkin bölümüne eklenmiştir.

MADDE 26. 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun eki (II) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin "4. Başbakanlık ve Bakanlıklarda" bölümüne, "Emlak Müdürü (Maliye Bakanlığı)" ibaresinden sonra gelmek üzere "Müze Başkanı (Kültür ve Turizm Bakanlığı)" ibareleri eklenmiştir.

MADDE 27. 2863 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29.6.2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

MADDE 28. Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 29. Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek 3: 5225 Sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı; bireyin ve toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanmasını; kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın korunmasını ve sürdürülebilir kültürün birer ögesi haline getirilmesini; kültürel iletişim ve etkileşim ortamının etkinleştirilmesini; sanatsal ve kültürel değerlerin üretilmesi, toplumun bu değerlere ulaşım olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesini; ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür merkezlerinin yapımı ve işletilmesine yönelik kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2. – Bu Kanun münhasıran bu Kanunun amacına yönelik faaliyetlerde bulunmak üzere kurulan yerli veya yabancı tüzel kişilerin yatırım veya girişimlerinin teşvik edilmesi, belgelendirilmesi ve denetlenmesi işlemlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. - Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,

b) Kültür merkezi: Bireyler arasında sosyal ve kültürel iletişim ve etkileşim ortamlarının kurulması ile ulusal kültürün yaşatılması temel amaçlarına dönük olmak üzere; asli unsur olarak güzel sanatlar, sinema, geleneksel ve ağdaş el sanatları gibi her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetlerden en az birkaçının üretildiği, sergilendiği, bunların eğitim,  ğretim ve bilimsel çalışmalarının yapıldığı bölümler ile sağlık,

spor, eğitim ve alışveriş gibi gereksinimlerin karşılandığı birimlerin de bulunduğu yapıları,

c) Kültür varlığı: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarını,

d) Somut olmayan kültürel miras: Sözlü kültür ortamlarında halk tarafından yaratılan ve halkbilimi araştırmaları içinde yer alan; sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüel ve festivaller, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar, el sanatları geleneği gibi kültürel ürünleri ve üretim süreçlerini,

e) Kültür yatırımı: Bu Kanunun amacı doğrultusunda, kültür merkezleri ile her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetlerin üretildiği, sergilendiği, eğitim ve öğretimi ile bunlarla ilgili bilimsel çalışmaların yapıldığı alan, yapı ve mekânların yapımına, teknolojik alt yapıların kurulmasına veya donatılmasına yönelik yatırım faaliyetlerini,

f) Kültür girişimi: Bu Kanunun amacı doğrultusunda, kültür merkezlerinin işletilmesi veya her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetlerin üretilmesi, sergilenmesi, eğitim ve öğretimi ile bunlara ilişkin bilimsel çalışmaların yapılması faaliyetleri ile bu faaliyetlerin yapıldığı alan, yapı veya mekânların işletilmesini,

g) Kültür yatırımı belgesi: Bu Kanunun amacına uygun yatırım yapanlara Bakanlıkça belli bir dönem için verilen belgeyi,

h) Kültür girişimi belgesi: Bu Kanunun amacı doğrultusundaki girişimlere Bakanlıkça verilen belgeyi,

i) Belgeli kültür yatırımı veya girişimi: Bakanlıkça belgelendirilmiş yatırım veya girişimleri,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Teşvik Konuları, Unsurları ve Esasları

Teşvik konuları

MADDE 4. - Bu Kanunda belirtilen kültür yatırımı veya girişimi kapsamındaki teşvik veya indirimle konu olacak faaliyetler şunlardır:

- a) Kültür merkezlerinin yapımı, onarımı ve işletilmesi.
- b) Kütüphane, arşiv, müze, sanat galerisi, sanat atölyesi, film platosu, sanatsal tasarım ünitesi, sanat stüdyosu ile sinema, tiyatro, opera, bale, konser ve benzeri kültürel ve sanatsal etkinliklerin ya da ürünlerin yapıldığı, üretildiği veya sergilendiği mekânlar ile kültürel ve sanatsal alanlara yönelik özel araştırma, eğitim veya uygulama merkezlerinin yapımı, onarımı veya işletilmesi.
- c) 2863 sayılı kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının, bu Kanunun amacı doğrultusunda kullanılması.
- d) Kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, belgelendirilmesi, arşivlenmesi, yayımlanması, eğitimi, öğretimi ve tanıtılması faaliyetleri.

Teşvik unsurları

MADDE 5. - Bu Kanun kapsamındaki kültür yatırımı ve girişimleri için uygulanacak teşvik unsurları şunlardır:

- a) Taşınmaz mal tahsis; Bakanlık, bu Kanun kapsamında kültür yatırımı ve girişimleri için taşınmaz mal tahsis etmeye yetkilidir. Bakanlıkça tahsis uygun görülen taşınmaz mallardan;

1. Hazine adına tescilli olanlar Bakanlığın talebi üzerine Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile en geç üç ay içerisinde,

2. Mülkiyeti 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleri ile mahalli idarelere ait olanlar, Bakanlığın

talebi üzerine ilgili idarenin uygun görüşü ile en geç üç ay içinde bedelsiz olarak Hazine adına tapuya tescil edilerek,

Bakanlığa tahsis edilir.

Hazineye ait olup halen Bakanlığa tahsisli taşınmaz mallar, bu Kanun kapsamında Bakanlıkça tahsis edilebilir.

Bu taşınmaz malların tahsisi, kiralanması ve bunlar üzerinde bağımsız ve sürekli üst hakkı tesisine ilişkin esaslar ile süreler, taşınmaz malın bulunduğu yer itibarıyla bedeller, hakların sona ermesi ve diğer şartlar, Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa bağlı olmaksızın müştereken tespit edilir.

Bu taşınmaz mallar üzerinde bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dâhil olmak üzere irtifak hakkı tesisi ve bunlardan alt yapı için gerekli olanlar üzerinde, alt yapıyı gerçekleştirecek kamu kurumu lehine bedelsiz irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

Bu Kanuna göre tahsis edilen, ancak tahsisi iptal edilen veya tahsis süresi sona eren taşınmaz mallar üzerinde bulunan yapı, tesis ve müstemilat bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. İlgililer, bunlar için herhangi bir hak veya bedel talep edemez.

İl özel idareleri ile belediyeler, mülkiyetlerinde olan taşınmaz malları, Bakanlığın uygun görüşü üzerine bu Kanun hükümlerine göre tahsis edebilirler.

Bu bendin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

b) Gelir vergisi stopajı indirimi; bu Kanun uyarınca belge almış kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım veya girişimde çalıştıracakları işçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin, yatırım aşamasında üç yıl aşmamak kaydıyla % 50'si, işletme aşamasında ise yedi yıl aşmamak kaydıyla % 25'i, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilir.

Bu bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

c) Sigorta primi işveren paylarında indirim; bu Kanun uyarınca belgelendirilmiş kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım veya girişimde çalıştıracakları işçilerin, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin, yatırım aşamasında üç yıl aşmamak şartıyla % 50'si, işletme aşamasında ise yedi yıl aşmamak şartıyla % 25'i, Hazinece karşılanır.

Bu bendin uygulanması ile yatırım veya işletmenin niteliği dikkate alınarak mükellefin çalıştırabileceği azamî işçi sayısına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça müştereken belirlenir.

d) Su bedeli indirimi ve enerji desteği; kültür yatırımı ve girişimleri; su ücretlerini yatırım veya girişimin bulunduğu yörede uygulanan tarifelerden en düşüğü üzerinden öderler. Bu yatırım veya girişimin elektrik enerjisi ve doğal gaz giderlerinin % 20'si beş yıl süreyle Hazinece karşılanır.

Bu bendin uygulanması ile enerji giderlerinin iadesine ilişkin süreler, iadenin nakden veya mahsuben yapılmasına ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlıkça müştereken belirlenir.

e) Yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırabilme; belgeli yatırım veya girişimlerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırılabilir.

Ancak bu şekilde çalıştırılan yabancı personelin sayısı toplam personelin % 10'unu aşamaz. Bu oran Bakanlıkça % 20'ye kadar artırılabilir. Bu personel, en erken işletmenin faaliyete geçmesinin üç ay öncesinden itibaren çalışmaya başlayabilir.

f) Hafta sonu ve resmi tatillerde faaliyette bulunabilme; belgeli girişimler ile belge kapsamındaki diğer birimler belgede belirlenen çalışma süresi içinde hafta sonu ve resmi tatillerde de faaliyetlerine devam edebilirler.

Bu maddenin (b), (c) ve (d) bentlerinin uygulanmasında yöresel gelişim farklılıkları, proje türleri ile faaliyetin yapıldığı yerin tescilli taşınmaz kültür varlığı olması dikkate alınarak, bu bentlerde belirtilen oranları yarısına kadar indirmeye veya kanunî oranlarına çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Teşvik esasları

MADDE 6. - Bakanlık, bu Kanunun uygulanmasına yönelik tercih ve öncelikleri belirlemeye yetkilidir.

5 inci maddenin (b), (c) ve (d) bentlerindeki teşvik ve indirim unsurlarından yararlanan kültür yatırım ve girişimleri için başka bir teşvik mevzuatında da benzer teşvik ve indirimlerin bulunması halinde, yatırımcı veya girişimcinin lehine olan hükümler uygulanır.

Kültür yatırımı veya girişimlerine yönelik teşvik ve indirim unsurları ile bunlardan yararlanmaya yönelik diğer usul ve esaslar, Bakanlık ve ilgili bakanlıklar ile Hazine ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarlıklarınca müştereken tespit edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Genel Hükümler

Belge

MADDE 7. - Kültür yatırımı belgesi veya kültür girişimi belgesi Bakanlıkça verilir. Belge, yatırım veya girişimin nitelik ve nicelikleri esas alınarak düzenlenir. Belge alanlar, bu Kanun ve ilgili mevzuatta yer alan diğer teşvik ve indirim unsurlarından yararlanırlar.

Yatırımların Bakanlıkça belirlenen süreler içinde başlaması, tamamlanması ve işletme aşamasına geçilmesi zorunludur. Ancak, mücbir sebeplerden dolayı Bakanlıkça bu süreler uzatılabilir.

Belgelendirme işlemlerinin usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Alt yapı hizmetleri

MADDE 8. - Kültür merkezlerinin yol, su, kanalizasyon, doğalgaz, elektrik, telekomünikasyon ve diğer altyapı ihtiyaçlarının ilgili kamu kuruluşlarınca öncelikle tamamlanması zorunludur.

İzin alma ve bilgi verme zorunluluğu

MADDE 9. - Belge sahibi tüzel kişiliğin şirket ana sözleşmesinin, ortaklık statüsü veya yapısının değiştirilmesi, belgeye konu yapı veya tesisin veya aynı amaçlarla kullanılmak üzere devredilmesi, kiraya verilmesi ile girişim konularının kültür girişimi niteliğini koruması kaydıyla kısmen veya tamamen değiştirilmesi Bakanlığın iznine tabidir.

Ancak, tesisin bütünlüğünün bozulmaması ve Bakanlığa bilgi verilmesi kaydıyla, kültür merkezlerinin sınıflandırma ve belgelendirilmeye esas asgari bölümlerinin dışında kalan birimleri kiraya verilebilir.

Belgeli yatırım ve girişimler, yıllık faaliyet raporlarını bir sonraki yılın ocak ayı içerisinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

Devir ve faaliyetin sona ermesi hallerinde teşvik hükümleri

MADDE 10. - Belgeli yatırımı veya girişimi Bakanlığın izni ile devralanlar da kalan süre için bu Kanun hükümleri çerçevesinde teşvik ve indirim uygulamasından yararlanırlar.

Yatırım veya girişimlere 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirtilen mücbir sebeplerle son verilmesi halleri hariç olmak üzere, bu Kanun uyarınca belge alan yatırımcılar veya girişimcilerin, faaliyetlerini sona erdirmeleri ve bir yıl içinde tekrar başlamamaları halinde, yatırım aşamasında yararlandıkları istisna, muafiyet ve hakların parasal tutarını ilgili mevzuat hükümleri gereğince ödemekle yükümlüdürler. İstisna hallerinde ödeme yükümlülüğünün kaldırılmasına Maliye

Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça karar verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetleme ve Cezalar

Denetleme yetkisi

MADDE 11. - Belgeli yatırım veya girişimleri, bunların belgeye esas olan niteliklerini, bu niteliklerini koruyup korumadıklarını denetleme; bulunduğu yerin kültürel gereksinimlerini dikkate alarak kültür merkezlerini sınıflandırma ve belgelendirmeye esas asgarî bölümleri ile diğer bölümleri arasında farklı oranlar belirleme yetkisi münhasıran Bakanlığa aittir.

Bakanlığın gerek görmesi halinde belgelendirme, denetleme ve sınıflandırmaya esas oluşturacak tespitler, Bakanlıkça yetkili kılınacak gerçek veya tüzel kişilere de yaptırılabilir. Ancak, karar alma ve uygulama yetkisi Bakanlığa aittir. Bu kişilerin nitelikleri, seçilme usulleri, görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma ile tespiti yönelik usul ve esaslar; Bakanlık denetim elemanlarının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Cezalar

MADDE 12. - Bu Kanuna ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenleyici işlemlere aykırı hareket edenlere diğer mevzuattaki ceza hükümleri saklı kalmak kaydıyla aşağıdaki bentlerde belirtilen uyarma, para ve belge iptali cezaları uygulanır.

a) Uyarma cezası, kültür yatırımı veya girişimlerinin yönetim veya işletilmelerinde görülecek kusur, aksaklık ve eksiklikler için, belge sahibine denetim elemanlarının tespitleri doğrultusunda Bakanlıkça verilir.

b) Belge sahibine, yatırım veya girişimin nitelikleri veya nicelikleri dikkate alınarak, aşağıda belirtilen durumlarda ve miktarlar arasında;

1. Uyarma cezasına rağmen, gerekli düzeltmenin yapılmaması veya ilk cezanın tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde yeni uyarma cezasını gerektiren fiil veya fiillerin tespiti ile bu Kanunda belirtilen veya Bakanlıkça istenilen bilgi veya belgelerin süresi içerisinde verilmemesi veya yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi hallerinde birmilyar lira,

2. Bakanlığa bilgi verilmeksizin, girişim belgeli tesisin tamamının veya kültür merkezlerinde kültürel faaliyetlerin yürütüldüğü belgelendirmeye esas bölümlerin, bir yıl içinde aralıksız olarak doksan günden fazla süreyle kapalı tutulması halinde birmilyar lira,

3. Yazı, reklâm, afiş, broşür ve benzeri araçlarla Bakanlığın veya üçüncü kişilerin yanıltılması veya yanıltıcı unvan kullanılması veya taahhüt edilen hizmetin verilmemesi veya eksik verilmesi halinde özel hükümler saklı kalmak kaydıyla ikimilyar lira,

4. Belgeli tesiste bulunanların can veya mal güvenliğinin sağlanmasında, belge sahibi veya tesis sahibi veya sorumlusu veya personelin kusuru veya ihmaliyle işletmede suç işlendiğinin tespiti halinde, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla ikimilyar lira,

5. Bu Kanun ve ilgili mevzuatta yer alan diğer teşvik unsurlarından yararlanan belge sahiplerinin teşvik unsurlarını, amacı dışında kullanmaları halinde ikimilyar lira,

6. Genel sağlık açısından tesisin vasıflarını önemli ölçüde yitirmiş olduğunun tespiti halinde ikimilyar lira,

7. Belgeli yatırım veya girişimin belgelendirmeye esas vasıflarını yitirmiş olduğunun tespiti halinde ikimilyar lira,

8. Bakanlıktan tahsisli yatırım veya girişimin, tahsis koşulları saklı kalmak kaydıyla, izinsiz olarak tümünün veya bir kısmının devredilmesi, kiraya verilmesi, şirket ana sözleşmesinin, ortaklık statüsünün veya yapısının, değiştirilmesi hallerinde ikimilyar lira,

Para cezası uygulanır.

Para cezaları; ilk para cezasının tebliğinden itibaren bir yıl içinde ikinci kez para cezası gerektiren hallerde, uygulanmış olan birinci para cezası ile ikinci para cezası toplamına esas teşkil eden tutar kadar, üçüncü kez para cezasını gerektiren hallerde ise, uygulanmış olan birinci ve ikinci para cezaları ile üçüncü para cezasının toplamı kadar verilir.

Bu maddedeki para cezalarının uygulanmasına dair, denetim elemanları tarafından düzenlenen ceza tutanağı, yedi gün içinde ödenmek üzere, Bakanlıkça ilgili yatırımcı veya girişimciye tebliğ edilir. Bu süre içinde ödenmeyen para cezası, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre Maliye Bakanlığınca tahsil edilir.

Bu bendin (5) numaralı alt bendi uyarınca para cezası verilmesi, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tarhiyat yapılmasına engel teşkil etmez.

Dava açılması para cezasının tahsilini durdurmaz. Bu bentte yer alan para cezalarının tutarı her yıl Maliye Bakanlığınca ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılır. Bakanlar Kurulu bu bentte yer alan para cezalarını iki katına kadar artırmaya veya yarısına kadar indirmeye, yatırım veya girişimin nitelik veya niceliklerine göre bu sınırlar arasında farklı oranlar tespit etmeye yetkilidir. Bu bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

c) Kültür yatırımı veya kültür girişimi belgesi;

1. İlk para cezasının tebliğinden itibaren bir yıl içinde dördüncü kez para cezasını gerektiren bir durumun tespiti,

2. Belgeli tesisin faaliyetine son verilmesi,

3. Bu maddenin (b) bendinin (4) numaralı alt bendindeki şartların gerçekleşmesi ve tesisin açık kalmasının kamu güvenliği açısından sakınca yaratması,

4. Tesisin açık kalmasının veya girişimin sürdürülmesinin kültür varlıkları veya kültürel değerler açısından sakınca yaratması,

5. Bu maddenin (b) bendinin (6) ve (7) numaralı alt bentlerindeki durumlardan birinin gerçekleşmesi sonrasında eksikliğin iki ay içerisinde giderilmemesi,

Hallerinde Bakanlıkça iptal edilir.

Para cezalarına karşı yedi gün içinde Bakanlığa itiraz edilebilir. Bakanlık, itiraz üzerine en geç bir ay içinde denetim elemanlarınca verilen para cezalarını, aynen veya değiştirerek kabul edebilir veya kaldırabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Değiştirilen Hükümler

MADDE 13. - a) 16.4.2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin (h) bendinin sonuna aşağıdaki ibare eklenmiştir.

kültür yatırımları ve girişimlerinin belgelendirme işlemlerini ilgili birimlerin koordinasyonunda yürütmek, bunların faaliyetlerini denetlemek, kültür varlıklarının tahsis, restorasyon, restitüsyonlarıyla ilgili ihale ve kontrollük işlerini yapmak veya yaptırmak,

b) 4848 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (o) bendinde yer alan "restorasyon, restitüsyon" ibaresi metinden çıkarılmış ve aynı bentteki "kontrollük işlerini yapmak ve yaptırmak" ibaresi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kontrollük işleri ile kültür merkezlerine ilişkin yatırımların ve girişimlerin belgelendirilmesine ve denetlenmesine yönelik işlemleri yapmak veya yaptırmak,

c) 4848 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (f) bendindeki "turist rehberliği kursları açmak, rehberlerin yetiştirilmesini sağlamak" ibaresi ile (j) bendindeki "turist rehberlerinin faaliyetlerini denetlemek" ibaresi madde metninden çıkartılmış ve maddeye aşağıdaki (m) bendi eklenmiştir.

c) Somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, arşivlenmesi, tanıtımı, tescili, bu kapsamda tespit ve tescil kurullarının oluşturulması, ulusal ve

uluslararası kurum ve kuruluşlar arasında bu konuda koordinasyonun sağlanması, işbirliği geliştirilmesi,

m) Rehberlik kursları açmak, rehber adaylarının seçme sınavlarını yapmak, rehberlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek, rehberlerin bilgilerinin güncellenmesine yönelik eğitim programları ve diğer çalışmaları gerçekleştirmek, rehberlikte uzmanlaşmayı sağlamak, denetimler yapmak, belgesiz rehberliği önlemek, rehberlik hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine yönelik gerekli tedbirleri almak veya bu görevlerin meslek kuruluşları, üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliğiyle veya Bakanlığın denetim gözetimi altında bunlarca yapılması suretiyle yürütülmesini sağlamak.

MADDE 14. - a) 19.6.1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanununun 1 inci maddesindeki "50 milyon " ibaresi "üçyüz trilyon", "300 milyon" ibaresi "yediyüz trilyon" olarak değiştirilmiştir.

b) 2252 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına "ayrıca" ibaresinden sonra gelmek üzere "kültür veya turizm yatırımlarının alt yapı hizmetlerini yapmak" ibaresi eklenmiştir.

c) 2252 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Döner Sermayeden elde edilecek gelirlerden Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü görevini fiilen yürüten her ay, Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürünün bir ayda alacağı aylık (ek gösterge dahil), yan ödeme ve her türlü tazminat (makam, temsil ve görev tazminatı hariç) tutarının %100'ünü aşmamak üzere ek ödeme yapılabilir.

d) 2252 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başına "Her türlü alt yapı katılım payları ile" ibaresi ile aynı maddeye aşağıdaki bent eklenmiştir.

f) Diğer gelirler,

MADDE 15. - Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Kùltür merkezlerinden, halen inşaatı devam etmekte olup bu Kanun kapsamında tahsisi Bakanlıkça uygun görùlenlerin, ihale sözleşmeleri feshedilerek tasfiye koşulları uygulanabilir.

Yürürlük

MADDE 16. - Bu Kanunun 5 inci maddesinin (b), (c) ve (d) bentleri yayımmı izleyen aybaşında, 5 inci maddesinin (a) bendinin (2) numaralı alt bendi 1.1.2005 tarihinde, diğeri maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür

Ek 4: Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İle Koruma Kurulları Yönetmeliği

Birinci Bölüm

Amaç, Yasal Dayanak ve Kısaltmalar

Amaç

Madde 1- Amaç, yurt içinde bulunan korunması gerekli taşınmaz kùltür ve tabiat varlıklarıyla ilgili hizmetlerin, bilimsel esaslara göre yürütölmesini sağlamak üzere kurulmuş olan Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile koruma kurullarının çalışma kurallarını belirlemektir.

Yasal Dayanak

Madde 2- Bu yönetmelik 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3386 sayılı Kanun ile değişik 51 inci ve 57 inci maddeleri uyarınca düzenlenmiştir.

Kısaltmalar

Madde 3- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik ile değişik) Bu yönetmelikte geçen;

"Bakanlık", "Kùltür Bakanlığı"nı,

"Genel Müdürlük"; "Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü"nü,

"Koruma Yüksek Kurulu"; "Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu"nu,

"Koruma Kurulu": "Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları"nı ifade eder.

İkinci Bölüm

Koruma Yüksek Kurulu ile Koruma Kurullarının Kuruluşu ve Çalışma İlkeleri

Kuruluş

Madde 4- Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili olarak, 2863 sayılı Kanunun 8, 10, 20 nci maddeleri ile 3386 sayılı Kanunun 2, 3, 4, 5, 6, 7 nci maddelerinde değinilen görevlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Bakanlığa bağlı Ankara'da "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu" ile sorumluluk bölgeleri ve merkezleri Bakanlıkça tespit edilecek "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları" kurulur.

Koruma Yüksek Kurulunun Oluşumu, Üyelik Süresi, Üyelğin Sona Ermesi

Madde 5- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değışik) Koruma Yüksek Kurulu 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen sekiz tabii üye ile altı seçilmiş üyeden oluşur.

Koruma Yüksek Kurulunun tabii üyeler dışındaki altı üyesi koruma kurulu başkanları arasından Kültür Bakanı tarafından belirlenir. Bu üyelerin üyelikleri Bakanlıkça belirlenen süre içinde geçerlidir.

Koruma Yüksek Kurulunun tabii üyelerinin üyelikleri, kurumlarındaki görevleri süresince devam eder. Tabii üyelerin kanuni izin, geçici görev, görevden uzaklaştırma vs. nedenleriyle kurumlarındaki görevlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine vekalet edenler katılırlar.

Koruma Yüksek Kurulunun Görevleri

Madde 6- (9.5.2000 gün ve 24044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma ve Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır.

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,

b) Koruma kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,

c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek suretiyle Bakanlığa yardımcı olmak;

1- Koruma kurullarınca alınan kararlar nedeniyle uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek,

2- 21/7/1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve diğer mevzuatla koruma altına alınan alanlardaki uygulamada doğan veya doğabilecek genel sorunları değerlendirerek görüş vermek,

Koruma Yüksek Kurulunun Çalışma Şekli

Madde 7- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma Yüksek Kurulu yılda en az iki defa toplanır. Bakanlık gerekli gördüğünde kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.

Koruma Yüksek Kurulunun toplantı gündemi Genel Müdürlükçe hazırlanır.

Koruma Yüksek Kurulu salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oyları ile karar verilir.

Gündemdeki konu ile kişisel veya birinci derecede hısımları açısından ilişkisi veya çıkarı olan üye, bu konunun değerlendirilmesi sırasında Koruma Yüksek Kurulu toplantısına katılamaz ve oy kullanamaz.

Koruma Kurullarının Oluşumu, Başkanlık Seçimi, Üyelik Süresi, Üyeliliğin Sona Ermesi

Madde 8- (9.5.2000 gün ve 24044 sayılı, 03.10.2002 gün ve 24895 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanan yönetmelikler ile değişik) Koruma kurulları aşağıda belirtilen üyelere oluşur.

a) Arkeoloji, sanat tarihi, müzecilik, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek üç temsilci.

Bakanlıkta fiilen çalışmakta olan personel üye seçilemez. Seçilecek üyenin, halen Yükseköğretim Kurumlarının arkeoloji, sanat tarihi, mimari ve şehircilik dallarında öğretim üyesi veya emekli olmuş öğretim üyesi olması tercih edilir.

b) Yükseköğretim Kurulunca kurumlarının arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehircilik bilim dallarında, aynı daldan olmamak üzere seçilecek iki öğretim üyesi.

c) Görüşülecek konu, belediye sınırları içinde ise ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında ise; ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilci.

d) Görüşülecek konu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili ise Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünden iki teknik temsilci.

e) Görüşülecek konu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise, Vakıflar Bölge Müdürü veya teknik temsilci.

f) Görüşülecek konu, Orman Genel Müdürlüğü ile ilgili ise konuyla ilgili teknik temsilci.

Koruma kurullarındaki tabii üyelerin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder.

Koruma kurullarının Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin üyelikleri beş yıl sürelidir. Bu üyeler iki dönemi aşmamak şartıyla yeniden seçilebilirler. Koruma kurullarının Bakanlıkça seçilen üyelerin üyelikleri Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyeler gibi beş yıl sürelidir. Bu üyeler iki dönemi aşmamak şartıyla yeniden seçilebilirler.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları üyeleri Bakanın lüzum görmesi halinde kurumlarınca değiştirilebilir.

Üyelikleri sona eren, ölüm ve istifa nedenleri yanı sıra ilgili kurumlarca onaylı belgelerle kanıtlanan görev ve hastalık nedeniyle toplantıya katılamama durumları hariç, bir yıl içinde koruma kurulunun dört toplantısına katılmayan veya bir yıldan fazla süreyle yurt dışına giden koruma kurulu üyelerinin yerine yeni üye seçilir.

Üyelikleri süresince koruma kurulunun görev ve yetki alanına giren konularda koruma kurulu üyeleri, doğrudan veya dolayısıyla taraf olamazlar, bu konularda hiçbir menfaat sağlayamazlar, aksine davranan üyelerin yerine yeni üye seçilir.

Koruma kurulu başkanı ve başkan yardımcısı birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen beş temsilci üyenin katıldığı bir toplantıda, üyeler arasından kurulca seçilir. Koruma kurulundaki temsilci üyelerin yarıdan fazlasının değişmesi halinde başkan ve başkan yardımcısı seçimi yenilenir. Başkanın yokluğunda, kurula başkan yardımcısı başkanlık yapar.

Yukarıdaki fıkra uyarınca başkan ve başkan yardımcısının seçilemediği hallerde en az üç tabii üye olmak koşulu ile yapılan ilk toplantıda, başkan ve başkan yardımcısı katılanlar arasından geçici olarak seçilir. Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen beş temsilci üye ile yapacağı ilk toplantıda geçici olarak seçilen başkan ve başkan yardımcılığı kalkar.

Koruma Kurullarının Görevleri

Madde 9- Koruma Kurullarının, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları doğrultusunda olmak kaydıyla görevleri aşağıda gösterilmiştir;

a) Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ile Vakıflar Genel Müdürlüğünce tespit edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak;

b) Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak;

c) Sit alanlarının, tescilinden itibaren bir ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek,

d) Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip onamak,

e) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespiti yapmak,

f) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanların tescil kaydını kaldırmak,

g) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların koruma alanlarının kullanılmaları, kullanma şeklinin değiştirilmeleri ile bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılmayacağı konusunda karar almak,

h) Naklinde zorunluluk bulunan korunması gerekli kültür varlıklarının uygulamaya yönelik işlemleri hakkında görüş vermek,

i) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parsellerinde, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetlerine tesir etmeyecek şekilde ayrılma ve birleştirilmelerine ilişkin karar almak.

Koruma Kurullarının Çalışma Şekli

Madde 10- (9.5.2000 gün ve 24044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Ankara, İstanbul, İzmir Koruma Kurulları ayda 8 kez toplanır. Bunların dışındaki koruma kurulları ayda 4 kez toplanır. Görüşülecek dosya sayısı göz önüne alınarak birikime neden olmayacak şekilde toplantı sayısı 6 ya çıkarılır. Gerektiğinde olağanüstü toplantılar da yapılır. Toplantı günleri ve gündemleri koruma kurulu büro müdürlüğünce belirlenir. Kurul üyelerine toplantı çağrısı yapılır.

Koruma kurulları salt çoğunlukla toplanır. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Alınan kararlar gerekçeli olarak yazılır.

Koruma kurulunca alınmakta olan kararın mevzuatla çelişmesi halinde koruma kurulu büro müdürü kurula gerekli uyarıları yapar. Uyarılar dikkate alınmadan karar oluşturulursa, koruma kurulu büro müdürlüğünce karar dağıtımı yapılmadan, durum belgeleriyle birlikte Genel Müdürlüğe iletilerek görüş istenir.

Koruma kurulu kararları karşı İdari Yargıda açılan davalarda gerek görülmesi halinde savunmalara esas olacak ayrıntılı görüş ve gerekçe kurul üyelerince hazırlanır.

Koruma kurulları toplantılarına ilgili müze müdürü veya uzmanı, rölöve ve anıtlar müdürlüğünü ilgilendiren konularda ise ilgili rölöve ve anıtlar müdürü oy hakkı olmamak kaydıyla danışman olarak çağrılır.

Gerek görülmesi halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarından oy hakkı olmaksızın görüş alınmak üzere uzman çağrılabilir.

Gündemdeki konu ile kişisel ve birince derece hısımları açısından ilişkisi veya çıkarı olan üye, bu konunun değerlendirilmesi sırasında koruma kurulunun toplantısına katılamaz ve oy kullanamaz.

Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurullarında Komisyon Kurulması:

Madde 11- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma Yüksek Kurulu veya Koruma Kurulları çalışmalarını kolaylaştırmak için, gündemindeki konuları aralarında seçecekleri komisyona verip, Kurula aydınlatıcı bilgilerin toplanmasına ve gerektiğinde bazı konuları bunlar aracılığı ile yerinde incelemeye karar verebilir.

Komisyonun görüşleri rapor halinde hazırlanır. Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanır. Komisyon raporu koruma kurulu büro müdürlüğü arşivinde saklanır.

Müzakerenin Tekrarlanması

Madde 12- Koruma kurullarının toplantılarında konular gündeme uygun şekilde görüşülür ve karara bağlanır. Ancak aynı toplantıda konunun 2 inci defa görüşülmesi müzakerenin tekrarlanması yolu ile yapılır. Müzakerenin tekrarlanması önerisi, toplantı süresi sonuna kadar üyelerden birinin isteği ve kurulun kararı ile gündeme alınabilir ve görüşme tekrarlanabilir.

Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurullarınca Alınan Kararlar ve Dağıtımı

Madde 13- Gündem gereği konularla ilgili Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları tarafından alınacak kararlar toplantı sonunda başkan ve üyelerce imzalanır.

Alınan kararlar yazışma usullerine göre ilgili yerlere dağıtılırlar.

Kararlara Uymaz Zorunluluğu

Madde 14- (9.5.2000 gün ve 24044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararları kesindir.

Koruma kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurullarının kararlarına uymak zorundadırlar.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma kurulları kararlarına karşı İdari Yargıya stüresi içinde itiraz edilebilir.

Bu tür kararlara karşı açılan davalarda, İdari Yargı mercilerince iptal veya yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe koruma kurulları başvuruları değerlendirebilir.

Kurul Üyelerinin Yolluk, Gündelikleri ve Huzur Hakkı

Madde 15- (9.5.2000 gün ve 24044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma kurulu üyelerinin kurul toplantıları için yapacakları seyahatlerin yol giderleri ve gündelikleri; üyelerden, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3386 sayılı Kanunla değişik 58 inci maddesinin (a) ve (b) fıkrasında belirtilenlerinin Bakanlıkça, (c), (d), (e) ve (f) fıkralarında belirtilenlerinki ise mensup oldukları kurumlarınca ödenir.

Koruma Yüksek Kurulu üyeleri ile koruma kurulu üyelerine Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak, Bakanlıkça tespit edilecek miktarda huzur hakkı ödenir.

Kurullarda değerlendirilecek konuların incelenmesi amacıyla mahallinde çalışma gerçekleştirecek Bakanlık uzmanları ile incelenmesine ihtiyaç duyulan kurul üyeleri

ve diğer uzmanlarına gündelikleri ve yollukları 6245 sayılı Harcırah Kanunu kapsamında başvuru sahipleri tarafından ödenir.

Sözlü veya Yazılı Açıklamada Bulunma

Madde 16- Kurulların görevleri ile ilgili konularda Kültür Bakanının yetkili kılacağı görevli hariç, üyeler kurul çalışmaları ve kararları hakkında basma veya başka kişi ve kuruluşlara sözlü ve yazılı açıklamada bulunamaz.

Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurullarının Büro ve Raportörlük Hizmetleri

Madde 17- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Koruma ve Yüksek Kurulunun büro ve raportörlük hizmetleri Genel Müdürlükçe yürütülür.

Koruma Kurullarının büro ve raportörlük hizmetleri Genel Müdürlüğe bağlı koruma kurulu büro müdürlüklerince yürütülür.

Koruma Kurullarında değerlendirilecek konular için, başvurular ilgili koruma kurulu büro müdürlüklerine yapılır.

Koruma kurullarına yapılan bu başvurular üzerine; konunun kapsamında giren en az iki uzmandan oluşan komisyonlarca konular mahallinde incelenir.

Yapılan bu inceleme sonucu hazırlanan rapor ve diğer belgeler değerlendirilmek üzere koruma kurullarına sunulur.

Konuların koruma kurullarında değerlendirilmesi sonucu alınan kararlar, yazışma usulüne göre Koruma Kurulu Büro Müdürlüklerince dağıtılır.

Koruma Kurullarına verilen, kurullarca incelenip karara bağlanan proje belgeler mühürlerin, imzalanır.

Dosyalar konu, kültür varlığı, semt vs. hususlar dikkate alınarak hazırlanacak arşiv yönergesine göre tasnif edilir ve arşivlenir.

Üçüncü Bölüm

Çeşitli Hükümler, Yürürlük ve Yürütme

Kaldırılan Hükümler

Madde 18- 16 Şubat 1984 gün ve 18314 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ile Bölge Kurulları Yönetmeliği" yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 19- (8.2.1996 gün ve 22548 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- (03.10.2002 gün ve 24895 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile değişik) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte Bakanlıkça seçilmiş olup, görevini sürdürmekte olan koruma kurulu üyelerinden; bu Yönetmelik kapsamında görev süreleri dolan üyeler ile ilgili işlemler üç ay içinde, görev süreleri dolmayan koruma kurulu üyelerinin ise görev süreleri dolduğunda bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 20- Bu yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 21- Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanı yürütür.

Ek 5: Tarihi Kentler Birliği Tüzüğü

Birliğin Adı

Madde 1: Birliğin Adı “Tarihi Kentler Birliği”dir.

Birliğin Merkezi:

Madde 2- Birliğin Merkezi Bursa’dır.

Birliğin Çalışma Alanları ve Süresi:

Madde 3- Birliğin Faaliyetleri, Birliğe üye belediyelerin yetki alanları ile sınırlı olup, çalışma süresi sınırsızdır.

Çalışma Alanları: Kar amacı gütmeyen Birlik amacını yaşama geçirmek üzere:

a) Tarihi kent dokularının ve kentsel - kültürel mirası koruma ve imar konularında birliğe üye belediyeler arasında işbirliği ve deneyim alışverişi sağlar;

b) Üye belediyelere belediyecilik, koruma, kültür, çevre, imar ve tarihi kent konularıyla ilgili bilgi, belge, mevzuat kaynakları sağlar ve aynı konularda eğitime dönük etkinlikler düzenleyerek danışmanlık yapar.

c) Birliğe bağlı tarihi kent belediyelerinin Avrupa Tarihi Kentler Birliği’ne üye belediyelerle ve İçişleri Bakanlığı’nca belirlenecek konular dahilinde diyalog ve işbirliği kurulmasını sağlar, bu ilişkileri kurar ve kolaylaştırır.

d) Birliğe bağlı belediyeler adına ve amaca uygun çalışmalarını düzenler, koordine eder, ortak alımlarda bulunur, yatırımları organize eder, denetler

e) Tarihi ve doğal çevreyi, kültürel mirası koruma ve yaşatma yönünde üye belediyelerin girişimlerine destek verir, kaynak bulur, bu gibi girişimleri organize eder, yapar ve yaptırır.

f) Amaç ve çalışma alanlarına bağlı uluslar arası ilişkiler kurar ortak çalışmalar yapar, ulusal ve uluslararası katılımcı bilimsel ve kültürel etkinlikler düzenler, tarihi kent ve çevre teknik inceleme gezileri düzenler ve süreli yada süresiz yayın faaliyetlerinde bulunarak üye belediyeleri ve kamuoyunu bilgilendirici programlar düzenler.

g) Yasal olanaklar dahilinde ve üye belediyelerdeki kent halkının da tarihi kent dokusunu, doğal - kültürel çevreyi koruma bilincini yükseltmeye yönelik film, multivizyon ve benzeri görsel ,belgesel malzeme hazırlar, hazırlattırır radyo, televizyon yayınları için program düzenleyebilir.

h) Birliğe üye kentlerin koruma amaçlı imar planlarını, anıt eserleri çevresinde kentsel tasarım projelerini Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarınca tescil edilmiş yapıların rölöve ve projelerini yapar, yaptırır ve bunların uygulamalarında teknik denetim katkısı sağlar.

i) Tarihi Kentler Birliği arasında bir bilgi ağı kurar ve geliştirir.

j) Kültürel mirası korumanın ekonomik gelişmeyi destekleyeceği inancıyla Tarihi Kentlerin yaşama yeteneğini ve sürdürülebilirliğini destekler.

k) Tarihi Kentlerin kültürel miraslarının korunması ve artırılması için uygun kanunların çıkmasını destekler.

l) Tarihi Kentler arasında Avrupa kardeşliklerinin kurulmasını teşvik eder ve destekler.

m) Amaçları doğrultusunda faaliyet gösterecek şirketler kurar ve işletir.

n) Bu etkinliklerden ortaya çıkabilecek karlar yalnızca Birliğin etkinlikleri için kullanılabilir.

Birliğin Kurucuları

Madde 4- Ekli listede isimleri bulunan Belediyeler, Birliğin kurucularıdır.

Birliğin Amacı

Madde 5- Avrupa Birliği Aday Üyesi olan Türkiye'nin de kurucusu olduğu Avrupa Konseyinin "Avrupa: Bir Ortak Miras" kampanyasının 25. yılı kapsamında oluşturduğu Avrupa Tarihi Kentler Birliğinde Türkiye'nin de temsilini güçlü ve etkin bir şekilde sağlamak üzere Tarihi Kentleri bir araya getirmek ve bu kentler arasında kentsel, kültürel ve doğal mirasın bir "Ortak Miras" kavramıyla korunması ve yaşatılması için tarihi kentler birliği kurulmuştur.

Birliğin Organları

Madde 6- Birliğin Organları şunlardır;

- 1- Birlik Meclisi
- 2- Birlik Encümeni
- 3- Birlik Başkanı

Birlik Meclisi' nin Kuruluşu Görev ve Yetkileri

Birlik Meclisinin Kuruluşu

Madde 7- Birlik Meclisi, Üye Belediyelerin Belediye Başkanı ve Meclis Üyeleri arasından seçeceği bir üye olmak üzere iki üyeden teşekkül eder, asil üye sayısı kadar ayrıca yedek üye seçilir.

Birlik Meclisinin seçilmiş üyelerinin görev süresi 5 yıldır. Seçilmiş üyelerin herhangi bir nedenle ayrılması veya asil üyelerin zorunlu sebeplerle Birlik Meclisine katılmamaları halinde bu durum, Birlik Meclisi Başkanınca belgelendirildikten sonra seçilmiş yedek üyeler Birlik Meclisi'ne katılır.

Belediye Meclis Üyeliğini kaybederler, Birlik Meclis üyeliğini de kaybetmiş sayılırlar.

Birlik Meclisinin Tabii ve Gözlemci Üyeleri

Madde 8- TMMOB Mimarlar Odası, ÇEKÜL Vakfı, UNESCO Milli Komitesi Birlik Meclisinin tabii üyeleridir. Bu kuruluşlar ikişer temsilci ile mecliste temsil edilir. Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odası Birliği'ne bağlı ilgili diğer meslek odaları temsilcileri ile Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği temsilcisi, Üniversitelerin mimarlık ve şehircilik bölümleri temsilcileri, Yerel Gündem 21'lerin temsilcileri, EUROPA NOSTRA, WTA, ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sit'ler Konseyi) Türkiye Komiteleri gözlemci üye olarak katılabilirler. Bu kuruluşlar birer temsilci ile mecliste gözlemci bulundurabilirler.

Tabii Üyeler, seçilmiş üyeler gibi, Birlik Meclisinin karar ve oylamalarına katılırlar. Gözlemci Üyeler ise Birlik Meclisinde Birliğin gündemine ilişkin görüşlerini açıklarlar ancak Meclisin karar ve oylamalarına katılamazlar.

Birlik Meclisinin Görev ve Yetkileri

Madde 9- Birlik Meclisinin görev ve yetkileri şunlardır;

- 1- Birlik Başkanı, Başkan Vekili ve Encümen üyelerini seçmek,
- 2- Çalışma Plan ve Programlarını karara bağlamak,

3- Birliğin bütçe ve kesin hesabını görüşüp karara bağlamak, bütçenin program ve alt programları arasında aktarma yapmak, ek ve olağanüstü ödenek vermek.

4- Birlik Başkanı tarafından hazırlanıp sunulan bir önceki yıla ait çalışma raporunu incelemek ve kabul etmek. Çalışma raporu, Meclis üye tam sayısının 2/3 çoğunluğu ile kabul edilir. Yeterli görülmez ise, Birlik Başkanı hakkında 1580 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesine göre işlem yapılır.

5- Birlik personeline ait kadroların ihdası, değiştirilmesi ve kaldırılması hakkında İşçileri Bakanlığına teklifte bulunmak.

6- Birliğe üye Mahalli İdarelerin bir sonraki yıl bütçelerine koyacakları katılma payı oranının gerektiğinde arttırılmasına karar vermek.

7- Birlik adına alınan ve süresi bir yılı aşan ikraz ve istikrazları karara bağlamak

8- Taşınmaz malların alım, satım ve trampasına karar vermek

9- Şarta bağlı yardımların amacına uygun bir şekilde kullanılmasını izlemek ve bu hususta gereken kararları almak.

10- Birlik Başkanı'nın Birlik hizmet ve faaliyetleriyle ilgili konulardaki önerilerini görüşüp karara bağlamak.

11- On yıldan fazla süreli ve yıllık 10 Milyon (On milyon) TL'den fazla bedelli kiralama, kiraya verme veya intifa sözleşmelerine izin vermek

12- Kuruluş amacında belirtilen görevlerle ilgili olarak yabancı, uluslararası arası kamu kurum ve kuruluşları ile yapılacak işbirliği konusunda karar almak.

13- Birlikçe çıkarılacak yönetmelikleri incelemek ve kabul etmek

- 14- Ana Tüzükte değişiklik yapılmasına karar vermek
- 15- Birliğin feshine karar vermek.
- 16- Birbirini takip eden üç toplantıya mazeret olmaksızın katılmayan Meclis üyelerinin istifa etmiş sayılmalarına karar vermek.
- 17- Başkan tarafından Mecliste görüşülmesi istenen diğer konular hakkında karar vermek
- 18- Birlik amacına uygun olarak taşınmaz malların şartlı bağışını kabul etmek ve amaca uygun kullanımını sağlamak.
- 19- Maliye Bakanlığı, TSK, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmazları kullanma amacına uygun olarak satın almak, bağış kabul etmek, kiralamak, kullanma hakkı tesis etmek yap-işlet -devret modelini uygulamak ve böylece kültür varlıklarının korunarak yaşatılmasına katkıda bulunmak.
- 20- Çevre düzenlemesi yapılmış alanları, restore edilmiş yapıları kullanma amacına uygun olarak tahsis etmek, kiralamak, işletmek.
- 21- Birlik amaçlarına ulaşmak üzere ulusal ve uluslararası kredi kullanmak , elindeki taşınmazları teminat olarak göstermek.

Birlik Meclisi Toplantıları ve Karar Nisabı

Madde 10- Birlik Meclisi her yıl Mayıs ve Eylül aylarında olağan olarak Birlik Başkanınca belirlenen üye belediyelerin merkezinde bir yerde toplanır. Meclis Başkanı ve Meclis üyelerinin üçte birinin yazılı isteği üzerine olağanüstü olarak toplantıya çağrılabilir. Gerekli nisap sağlanmazsa Başkan tarafından toplantı üç gün

sonraya ertelenir. İkinci toplantı üye sayısına bakılmaksızın görüşmeler açılır ve karar verilir. Ancak olağanüstü toplantıda gündemdeki konular dışında başka iş görüşülmez. Birlik Meclisi üye tam sayısının yarısından bir fazlasıyla toplanır. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Birlik Meclisinin Kararlarının Kesinleşmesi

Madde 11- 9 uncu maddenin 2,3,5,7, ve 12. bentlerinde sayılan Birlik Meclisi kararları, Birliğin yetki alanı birden çok ili içine alıyorsa İçişleri Bakanlığı onayı ile kesinleşir. Ayrıca Birlik Meclisinin alacağı tüm kararlar 15 gün içinde bilgi için yetki alanına göre İçişleri Bakanlığına ve üye belediyelere gönderilir.

Birlik Encümeninin Kuruluş Görev ve Yetkileri

Birlik Encümeninin Kuruluşu

Madde 12- Birlik Encümeni; Birlik Başkanı, Birlik Genel Sekreteri ve Birlik Saymanı ile Birlik Meclisinin kendi üyeleri arasından 1 yıl süre için seçeceği 4 üye olmak üzere 7 üyeden oluşur.

Birlik Başkanı, Encümenin tabii başkanıdır. Başkanın bulunmadığı hallerde bu görev, Başkan Vekili tarafından yürütülür. Birlik Genel Sekreteri ve Birlik Saymanı Encümenin tabii üyeleridir.

Birlik Encümenin Görev ve Yetkileri

Madde 13- Birlik Encümeninin Görev ve Yetkileri şunlardır:

- 1- Birlik Başkanı tarafından hazırlanan bütçenin ilk incelemesini yapmak.
- 2- Bütçe kesin hesabı hakkında görüş bildirmek.

3- Meclisçe yetki verilmesi halinde bütçenin proje dahilindeki harcama kalemleri arasında aktarma yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak.

4- Birliğin yıllık çalışma ve yatırım programını hazırlamak ve meclisin görüşüne sunmak,

5- Aylık cetvelleri incelemek ve karara bağlamak,

6- Artırma ve eksiltme şartnameleri ile ihaleleri ve pazarlık kararlarını incelemek ve tasdik etmek.

7- Kiralama ve kiraya verme ile ilgili işlemleri yapmak, Birlik Meclisinin yetkisi dışında kalan kiralama ve kiraya verme işlemlerini karara bağlamak.

8- Muhasebe hesaplarını denetlemek ve Birlik parasının bütçeye uygun olarak harcanıp harcanmadığını kontrol etmek.

9- Bu Tüzükte sayılan görevlerle, çeşitli kanunlarla Birlik meclisine görev olarak verilen konuları, Meclisin toplantı halinde bulunmadığı zamanlarda Meclisin ilk toplantısında onayına sunmak şartıyla görüşüp karara bağlamak.

Birlik Encümeni Toplantı ve Karar Nisabı

Madde 14- Birlik Encümeni, en az on beş günde bir kere üye tam sayısının yarısından bir fazlasının iştirakiyle toplanır ve toplantıda bulunanların yarısından bir fazlasının oylarıyla karar verir. Oyların eşitliği halinde, Başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

Birlik Başkanının Görev ve Yetkileri

Birlik Başkanı

Madde 15- Birlik Başkanı Birliğe üye Belediyelerin Başkanları arasında, Meclisçe kapalı oy usulü ile, iki yıl için seçilir Birlik Başkanı en çok iki dönem için seçilir ve ataması İçişleri Bakan'ınca yapılır.

Birlik Başkanının Görev ve Yetkileri Şunlardır

- 1- İdare ve Yargı mercilerinde Birliği temsil etmek veya temsil ettirmek,
- 2- Bütçe Tasarısının, çalışma plan ve programını, kesin hesap cetvellerini, yıl sonu faaliyet raporunu hazırlayıp ilgili makamlara sunmak ve bütçeyi uygulamak,
- 3- Meclis ve Encümen kararlarını uygulamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek,
- 4- Meclis ve Encümenin Kararlarını gerektiren 1580 sayılı Belediye Kanununun Belediye Başkanına verdiği görevleri yürütmek ve yetkilerini kullanmak.
- 5- Birlik Bütçesinin ita amirliğini yapmak veya gerektiğinde Birlik Genel Sekreterine ita amirliği yetkisini vermek,
- 6- Birlik gelirinin tahsilini sağlamak, Birliğin alacak ,hak ve menfaatlerini izlemek ve korumak.
- 7- Birlik Meclisini toplantıya çağırmak,
- 8- Birliğin yıllık programını uygulamak,

9- Birlik Encümeni'nin de görüşünü alarak Birlikle ilgili konularda Birlik Meclisine teklifte bulunmak,

10- Birlik adına şartsız bağışları kabul etmek,

11- Birliğin taşınır ve taşınmaz varlığını yönetmek.

Birlik Görevlilerinin Atanması

Görev ve Yetkileri

Birlik Personelinin Atanması

Madde 16- Birlik Personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu ile 23.6.1987 tarihli 19496 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Kurdukları Birlikler ile Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Müessese ve İşletmelerde İlk defa Memuriyete Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeliği" nde belirtilen esaslara göre Birlik Başkanınca atanır ve Birlik Meclisinin Onayına sunulur.

Birlik Genel Sekreterinin Görevleri

Madde 17- Birlik Genel Sekreteri Birliğe ait hizmetlerin başkan adına onun direktifi ve sorumluluğu altında yürütülmesini sağlar.

Birlik Başkanı hangi işleri Birlik Genel Sekreterine devrettiğini bir yönerge ile bildirir. Birlik Genel Sekreteri Birlik personelinin birinci sicil disiplin amiridir.

Mali Hükümler**Birliğin Gelirleri****Madde 18- Birliğin Gelirleri Şunlardır:**

1- Birliğe üye belediyelerin bir önceki yıl bütçe kesin hesapları esas alınarak gelirleri toplamından iç ve dış borçlanmalar ile bütçe içi fonlara aktarılan bütçe gelirleri düşüldükten sonra en az on bin de beş oranında genel, katma ve özel bütçelerden yapılacak yardımlar,

2- Hizmet karşılığı alınacak ücretler,

3- Her türlü yardım ve bağışlar,

4- Gönüllü harcamalara katılma payları

5- Çeşitli gelirler.

Birliğin Giderleri**Madde 19- Birliğin Giderleri Şunlardır:**

1- Kanunlar ve bu Tüzük ile Birliğe verilen görev ve hizmetleri karşılamak için yapılan harcamalar,

2- Birlik İdaresinin yönetim ve personel giderleri

3- Birlik Meclisi ve Birlik Encümen Üyeleri ile Başkan ve Başkan Vekili yolluk ve diğer giderleri,

4- Özel Kanun, Birlik Meclisi kararı, ilan ve sözleşmelere dayanan harcamalar ve borçlar,

5- Çeşitli giderler.

Birlik Bütçesi

Madde 20- Birlik Bütçesi, her yıl Ocak ayı başından Aralık ayı sonuna kadar bir yıla ait gelir ve gider tahminlerini gösteren ve Birlik gelirlerinin toplanmasına, harcanmasına ve hizmetlerin yapılmasına izin veren Meclis kararına dayanan biri gider bütçesi diğeri gelir bütçesi olmak üzere iki kısımdan oluşan bir program bütçe şeklinde düzenlenir.

Bütçe kararnamesinde; gelir ve gider toplamaları, Birlik Encümenine verilen yetkiler, Birlik üyelerinden toplanacak katılma paylarının taksit süreleri ve tahsil tarihleri, Birliğin göreceği hizmetler karşılığı alınacak ücretlere ait tarifeler ile ilgili diğer hususlar maddeler halinde açıklanır. Kararnameye Kanun ve diğer mevzuat hükümlerine aykırı madde konulmaz.

Birlik Meclisi, Birlik Bütçesini Eylül ayı olağan toplantısında görüşerek Bütçe Kararnamesini madde madde, gelir ve gider bütçesini ise bölüm bölüm ineler ve gerekiyorsa değiştirerek kabul eder.

Birlik Bütçesinin Kesinleşmesi

Madde 21- Birlik Bütçesi; birden çok ilin Mahalli İdare Birimlerinden oluşması nedeniyle İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile kesinleşir.

Birlik Bütçesinin Onaylanması

Madde 22- Birlik Meclisince kabul edilen bütçe, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 123.Maddesi gereğince tasdiğe yetkili makama gönderilir. Tasdiğe

yetkili makam bütçeyi, kendisine teslim tarihinden itibaren bir hafta içinde inceleyerek aynen veya değiştirerek tasdik eder.

Tasdiğe Yetkili Makamlar

a) Bütçe Kararnamesi metninde Kanuna ve diğer mevzuata aykırı bulunan madde ve ibareleri düzeltmeye,

b) Birliğin tahsile yetkili bulunmadığı geliri düşmeye,

c) Birlik Tüzüğünde belirtilen görevler dışında olan işler için konulan ödenekleri kaldırmaya,

d) Bütçeye konulması mecburi giderlere ait ödeneği ilaveye,

e) Bütçe gelirleri, Tüzükte belirtilen mecburi hizmetleri görmeye yeterli değilse, hizmet karşılığı alınacak ücretleri günün koşullarına uygun seviyeye yükseltmeye, bu da kafi gelmezse ihtiyari giderden mecburi giderlere ödenek nakline,

f) Yıllık Yatırım Programının gerçekleşmesi için gerekli ödenekleri eklemeye, yetkilidir.

Bu suretle aynen veya tadilen tasvip ve tasdik edilen bütçe kesinleşir. Ancak, tasdiğe yetkili makam tarafından yapılan değişikliklere karşı Birlik Meclisi, İdari Yargıya müracaat edilip edilemeyeceğini karara bağlayabilir.

Birlik Bütçesi, Tasdiğe yetkili makama verilme tarihinden itibaren 15 gün içinde onaylanmadığı takdirde kesinleşir.

İta Amiri

Madde 23- Birlik Başkanı, Birlik Bütçesinin ita amiridir. Birlik Başkanı, yazılı olarak ve kapsamını belirtmek şartıyla bu yetkisini Birlik Genel Sekreterine devredebilir.

Saymanın Görevleri

Madde 24- Saymanın Görevleri Şunlardır:

- 1- Birliğin bütçesini hazırlamak,
- 2- Birliğin gelir ve gider bütçeleri ile ilgili defter kayıtlarını tutmak ve hesap işlerini yapmak,
- 3- Birlik Bütçesine konulan gelirleri tahsil etmek veya ettirmek,
- 4- Birlik gider bütçesindeki ödeneklere ait giderlerin ödenmesini sağlamak,
- 5- Mutemetlere verilen avans ve adlarına açılan kredilerle ilgili gider belgelerini incelemek ve mahsup etmek, mahsup dışı kalan avans ve kredi varsa araştırmak ve mahsubunu sağlamak,
- 6- Bütçe kesin hesaplarını hazırlamak ve yetkili kurumların onayına sunmak,
- 7- Kanun ve diğer mevzuatla belediye saymanlarına verilen diğer görevleri yapmak, Birlik Saymanları, Belediye Muhasebe Usulü Hakkındaki Tüzük ile belediye saymanlarına diğer mevzuatla verilen yükümlülüklerle sorumludur.

Birlik Alım, Satım, İhale ve Hesap İşleri

Madde 25- Birlik, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu ve Belediye Muhasebe Usulü Hakkındaki Tüzük ile bu tüzüğün uygulanmasını gösteren yönetmeliklere tabidir.

Birliğin Tutacağı Defter ve Kayıtlar

Madde 26- Birlikte, Meclis ve Encümen Karar Defteri ile gelen giden evrak kayıt defteri ve üye kayıt defteri tutulur.

Birlikte, Belediye Muhasebe Usulü Hakkındaki Tüzük ile bu tüzüğe göre çıkarılan yönetmeliğin öngördüğü bütçe ve muhasebe hesapları açılır ve yardımcı defterler tutulur.

Birlik, “Bütçe Giderleri ve Ödenekleri Defteri”, “Bütçe Gelirleri Yardımcı Hesapları Defteri”, “Avans ve Kredi Defteri, Banka Cari Defteri ve Adi Emanetler Defteri” tutmak zorundadır.

Birliğin gelirleri, bir alımdı ile tahsil edilir ve paraları bankada muhafaza edilir.

Birliğin giderleri, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği’nde belirtilen evrak ile yapılır.

Birliğin Üye ve Sorumluluğu

Madde 27- Birlik adına yapılan her türlü sözleşme ve taahhütlerden birlik tüzel kişiliği sorumludur.

Birliğin mal varlığı ile sınırlı olan bu sorumluluk hiçbir şekilde üye belediye ve kuruluşların tüzel kişiliğini bağlamaz.

Yönetmelik Yapılması

Madde 28- Bu tüzüğün uygulanmasına ilişkin esaslar yönetmeliklerle düzenlenir. Yönetmelikler Birlik Meclisinin kabulü ve İçişleri Bakanının Onayı ile yürürlüğe girer.

Birliğe Katılma

Madde 29- Birliğin kuruluşundan sonra Birliğe katılmak isteyen Mahalli İdare Birimleri karar organlarınca alınacak katılma kararının Birlik Meclisince Kabulü ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile üye olurlar.

Üyelikten Çıkarılma

Madde 30- Üye Mahalli İdare Birimlerinden herhangi birisi bu tüzük ile tespit ve tayin edilen yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, Birlik Meclisinin Onayı ile Birlikten çıkarılırlar.

Bu takdirde ayrılan üyelerin Birlikteki hak ve alacakları ayrılış tarihinden itibaren iki yıl süre ile bloke edilir ve Birlik Meclisi kararına göre işlem yapılır.

Birliğin Tasfiyesi

Madde 31- Birlik Meclisinin üye tam sayısının üçte iki çoğunluğun alacağı kararla fes edilebilir.

Birliğin tasfiyesini, Birlik Encümeni yürütür. Tasfiye işlemleri en geç 1 yıl içinde sonuçlandırılır. Birliğin mal varlığı, Birlik Meclisince alınacak kararlar doğrultusunda ve üye birimlerinin Birlik mal varlığına katılma oranlarına göre, katılma oranları belli değil ise, Mahalli İdare Birimlerinin nüfusları oranında dağıtılır.

Birlik Meclisinin İlk Toplantısı

Geçici Madde 1- Birlik Meclisi bu Tüzük' ün yürürlüğe girmesinden itibaren en çok bir ay içerisinde merkezinin bulunduğu ilin Valisince belirlenen bir yerde ve günde toplantıya çağrılır.

Yürütme

Madde 32- Bu Tüzük hükümleri Birlik Başkanı tarafından yürütülür.

Madde 33- Bu Tüzük Yayımlı tarihinde Yürürlüğe girer.

